

ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ

2549

ISBN 974 - 451 - 674 - 7

พิมพ์ที่กรุงเทพฯ โดยโรงพิมพ์... (พิมพ์เป็นรูปเล่ม)

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อ-ชื่อสกุลผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นางสาวชุลีกร แก้วชนะ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... ประธานที่ปรึกษา
(อาจารย์ประโยชน์ เรืองโรจน์)

..... กรรมการที่ปรึกษา
(อาจารย์พิทยา บุชรรัตน์)

มหาวิทยาลัยทักษิณอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

(...อาจารย์ ดร. สมศักดิ์ ไชยทอง...) _{ครู}

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำเร็จการศึกษา เมื่อวันที่...12... เดือน ...พฤษภาคม... พ.ศ. ...2549

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างยิ่งของอาจารย์ ประโยชน์ เรืองโรจน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์พิทยา บุษรรัตน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ แสงดวงแข และอาจารย์สมใจ ศรีนวล กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาชี้แนะแนวทางและให้คำปรึกษาเพิ่มเติม จนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนไทยคดีศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้และความสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ด้วยดี

ขอขอบคุณประธานชมรม คณะกรรมการดำเนินการชมรม และสมาชิกชมรมท่องเที่ยว เกษตรช่วงกลาง เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมเกษตร ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงกลาง กำนัน และชาวบ้านกิ่งอำเภอช่วงกลาง

ขอขอบคุณนิสิตวิชาเอกไทยคดีศึกษารุ่น 2547 ทุกคน และขอขอบคุณ คุณสุธานี เพ็ชรทอง รวมทั้งนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา ทั้ง 6 คน และเพื่อนนิสิต ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอขอบคุณบุคคลที่ผู้วิจัยถือเป็นครอบครัว ที่ให้กำลังใจและคำพูดดี ๆ ตลอดระยะเวลา การศึกษา และการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตา แต่บุพการี ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ชุลีกร แก้วชนะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
วิธีดำเนินการวิจัย	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่ม	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	36
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	43
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง	49
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	51
3 การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
จังหวัดนครศรีธรรมราช	55
ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม	55
กระบวนการจัดการกิจการชมรม	99
ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม	117
4 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	132
บทย่อ	132
สรุปผล	134
อภิปรายผล	140
ข้อเสนอแนะ	141

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	143
ภาคผนวก	150
ภาคผนวก ก แผนที่	151
ภาคผนวก ข บุคคานุกรม.....	154
ภาคผนวก ค แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางในการสัมภาษณ์	166
ภาคผนวก ง แนวทางในการสังเกต	183
ประวัติย่อผู้วิจัย	185

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1 แสดง การพูดคุยกับคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยว เกษตรช้างกลาง	59
2 แสดง การจัดสายบังคับบัญชาของชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง	96
3 แสดง ป้ายประกาศเกียรติคุณ	79
4 แสดง ที่ตั้งที่ทำการชมรมศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง	79
5 แสดง บอร์ดสำหรับจัดเป็นกระดานข่าวหรือเผยแพร่กิจกรรมของชมรมรวมทั้ง กลุ่มต่าง ๆ ของชมรมของชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง	80
6 แสดง ครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการจัดประชุมและทำกิจกรรม คือ โต๊ะ เก้าอี้ ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง	81
7 แสดง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยอดเขาเหมน	82
8 แสดง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาดูงาน ณ เครือข่ายชมรมท่องเที่ยว เกษตรช้างกลาง กลุ่มพะเยาเขต	87
9 แสดง สื่อประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งพิมพ์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง	111

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์เกี่ยวกับการเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังแหล่งอื่นชั่วคราวด้วยความสมัครใจ เป็นกิจกรรมอันนำมาซึ่งความสนุกสนานเพลิดเพลิน รวมทั้งกิจกรรมที่นอกเหนือไปจากนี้ เช่น เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อประชุมสัมมนา ติดต่อธุรกิจ และเยี่ยมญาติ โดยกิจกรรมดังกล่าวมิใช่เป็นกิจกรรมที่จะนำมาซึ่งรายได้ดังที่ ยุพดี เสตพรธรณ ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า

การท่องเที่ยวคือการเดินทางตามเงื่อนไขที่กำหนดเป็นสากล ได้แก่ เดินทางจากที่อยู่ปกติไปที่อื่นชั่วคราว เป็นการเดินทางโดยสมัครใจ มิใช่เดินทางไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ และไม่ใช่นักศึกษาที่อยู่ในจังหวัดที่เดินทางไป โดยจุดประสงค์ของการเดินทางไม่เฉพาะเพื่อพักผ่อนหรือสนุกสนานรื่นเริง แต่รวมถึงเพื่อประชุมสัมมนา ศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา และติดต่อธุรกิจหรือเยี่ยมญาติ¹

สอดคล้องกับวรรณภา วงษ์วานิช ซึ่งให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้คล้ายคลึงกันว่า

การท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้มีความหมายเพื่อการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเคลื่อนย้ายของประชากรจากแห่งหนึ่งไปสู่แห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศ และเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ด้วยกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน²

¹ยุพดี เสตพรธรณ. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. หน้า 188.

²วรรณภา วงษ์วานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. หน้า 7.

นอกเหนือจากการท่องเที่ยวจะเป็นกิจกรรมที่มีส่วนต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์แล้ว การท่องเที่ยวยังมีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ดังที่วรรณ วลัยวานิช¹ กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า ในด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดการว่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น ธุรกิจคมนาคมขนส่งดีและทันสมัยขึ้น รวมทั้งดุลการชำระเงินดีขึ้น และเงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศมากขึ้น ในด้านสังคมก่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันในหมู่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แม้จะเป็นชาวต่างชาติต่างถิ่นต่างภาษารวมทั้งด้าน วัฒนธรรมก็มีส่วนช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สังคม และยังเป็นการเผยแพร่เกียรติภูมิของประเทศให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลก สอดคล้องกับที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย² กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจอันก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศและสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ มีการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาผลิตสินค้า ตลอดจนการบริการในท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดการสร้างอาชีพทั้งในทางตรงและทางอ้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งเสริมความสัมพันธ์ของมนุษยชาติ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทาง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เกิดความภาคภูมิใจ เกิดความสำนึก และตระหนักในคุณค่าของศิลป วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ รวมทั้งเป็นการขจัดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบท และช่วยให้ชาวชนบทรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจแล้ว การท่องเที่ยว ถือเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีแนวโน้มเจริญเติบโตในระดับดีมาโดยตลอดในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ดังที่ จุฑามาศ ศิริวรรณ³ กล่าวถึงแนวโน้มการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย สรุปได้ว่า ในปี พ.ศ.2544 มีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศถึง 10 กว่าล้านคน คิดเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2543 ถึงร้อยละ 5.82 และสามารถทำเงินตราเข้าประเทศเกือบถึง 3 แสนล้านบาท คิดเป็น อัตราที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2543 ถึงร้อยละ 4.83 เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นอันดับที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออก อื่น ๆ แม้ว่าทั่วโลกจะมีสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อถึง

¹วรรณ วลัยวานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. หน้า 7.

²การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. หน้า 3 - 4.

³จุฑามาศ ศิริวรรณ. (2545). วารสารเฉพาะกิจพิธีมอบรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 4 พ.ศ.2545. หน้า 3.

ภาวะการณ์เดินทางระหว่างประเทศแต่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยกลับมีแนวโน้มของการเติบโตเป็นที่น่าพอใจ และในปี พ.ศ.2547 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย¹ กล่าวถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยสรุปได้ว่า ในปี พ.ศ.2547 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2546 จำนวน 10,004,453 คน เป็น 11,650,703 คน ในปี พ.ศ.2547 โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในกลุ่มอายุ 35 – 44 ปี เข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุด นอกจากนี้ผู้จัดการออนไลน์² ยังกล่าวถึงรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยสรุปได้ว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2543 มีรายได้มากกว่า 500,000 ล้านบาท และปี พ.ศ. 2546 มีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นประมาณ 289,000 ล้านบาท จากจำนวนนักท่องเที่ยว 9.7 ล้านคน และจะเพิ่มเป็น 384,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2547 จากนักท่องเที่ยว 12 ล้านคน ส่วนปี พ.ศ.2551 จะมีนักท่องเที่ยวประมาณ 18 ล้านคน มีรายได้ ประมาณ 700,000 ล้านบาท

การท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการแบ่ง เช่น จำแนกตามสภาพการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น หากจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวแบ่งเป็นการท่องเที่ยวในเมือง และการท่องเที่ยวในชนบท และหากจำแนกตามจุดมุ่งหมายการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น การท่องเที่ยววัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังที่เสรี วงษ์ไพจิตร³ ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวตามสภาพการท่องเที่ยวเอาไว้ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ทะเล ภูเขา ภูมิอากาศ ทัศนียภาพ เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ศิลปกรรม โบราณสถานและโบราณวัตถุ ตลอดจน

¹การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). "สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย," สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2548, จาก http://www.service.nso.go.th/nso/data/data23/data23_16.html.

²"แผนธุรกิจท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นด้วยการเปิดเสรีรายได้เอฟทีเอ," (กันยายน,2547). สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2548, จาก <http://www.manager.co.th/Business/ViewNews.aspx?NewID=9470000059876>.

³เสรี วงษ์ไพจิตร. (2530 , มกราคม) "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและปีท่องเที่ยวไทย 2530," *จุลสารการท่องเที่ยว*. 6 (1), 7.

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น นอกจากนี้ ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์ ยังได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวในเขตเมือง โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในเขตชนบทโดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ในทำนองเดียวกันสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย² ยังได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เป็นการชมความงามความเก่าแก่ อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาความเป็นมาและเคารพบูชาตามความเชื่อ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินโดยมุ่งพักผ่อนและชมความงาม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมุ่งศึกษาเรียนรู้ สร้างจิตสำนึก รวมทั้งหาความเพลิดเพลินในปรากฏการณ์ธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการศึกษานูรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากการจำแนกลักษณะการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นถึงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีลักษณะเฉพาะทางกายภาพ และวัฒนธรรมอันเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ดังที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย³ กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับที่สฤษฎ์ แสงอรุณ⁴ กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเอาไว้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่

¹ ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. (2542). การจัดการ การเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและ การท่องเที่ยว. หน้า 316.

² สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2544). รายงานฉบับสุดท้าย (ส่วนที่1) การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism). หน้า (2-10) - (2-11).

³ โครงการ YCT การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2547). เกร็ดความรู้ท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.welcomethai.com/thai/traveltips.asp?id=7>.

⁴ สฤษฎ์ แสงอรุณ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก http://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html.

เกี่ยวกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างรับผิดชอบไม่รบกวนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติและลักษณะของวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีรูปแบบลักษณะกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างหลากหลาย เช่น การจัดที่พักร่วมกับชุมชน การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ สักรวจถ้ำ ล่องแพ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น ดังข้อสรุปจากการประชุมแนวทางการแก้ไขพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน¹ สรุปได้ว่า ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับความนิยมได้แก่ การจัดที่พักแบบให้นักท่องเที่ยวพักแรมร่วมกับชุมชน (home stay) เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น สักรวจศึกษาถ้ำ ปีนเขาไต่หน้าผา ล่องแพ ขี่จักรยานเสือภูเขา และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกเหนือจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติแล้ว ในประเทศไทยยังมีรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่น่าสนใจอีกหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาหรือศิลาสัจจร รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น ดังที่ สุรศักดิ์ ชุนณรงค์² จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามกิจกรรมการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมจัดในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ คือ การจัดการท่องเที่ยวเดินป่า การเดินป่าและดูนก / แมลง การท่องเที่ยวโดยเรือแคนู ทัวร์ดำน้ำ เรือใบล่องทะเล จักรยานท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สัจจร และเกษตรสัจจร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ มีประสบการณ์ใหม่ มีความรับผิดชอบและจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อม ดังที่กรมส่งเสริมการเกษตร³ กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย ที่ทำให้ได้รับความรู้มากมาย เช่น ความรู้ด้านเกษตรเกี่ยวกับการทำ

¹มูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว. (ม.ป.ป.). แนวทางการแก้ไขพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.thaitopic.com/nmag/soc/ecotour/905.html>.

²สุรศักดิ์ ชุนณรงค์. (ม.ป.ป.). ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี. ม.ป.ท.

³กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). ท่องเที่ยวเชิงเกษตร Agro - Tourism. หน้า 1.

สวนไม้ดอกไม้ประดับ การทำสวนผลไม้ การทำสวนสมุนไพร การทำฟาร์มปศุสัตว์ เป็นต้น ถือเป็นทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยว มีบริการอาหาร ผู้นำชมท้องถิ่น ยานพาหนะ และตลอดจนพักค้างคืนร่วมกับครอบครัวเกษตรกร นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น ดังที่กรมส่งเสริมการเกษตร¹ กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอาชีพ การสร้างงานสร้างรายได้ขยายโอกาส รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนเกษตรกรรมเป็นอย่างดี

จากสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบัน ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหันมาให้ความสนใจการท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งกำหนดแผนให้มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวให้เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณสถาน รวมทั้งส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงานและกระจายรายได้ พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มการจ้างงาน และกระจายรายได้สู่ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และพัฒนารูปแบบบริการให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสรุปเอาไว้ตอนหนึ่งว่า

พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกลุ่มพื้นที่พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับศักยภาพเชิงวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกวิธี การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา สวนสุขภาพ และสวนสนุก²

¹กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). ท่องเที่ยวเชิงเกษตร Agro - Tourism. หน้า 1.

²สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549. หน้า 94.

นอกจากนี้กรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์¹ ยังได้กล่าวถึงการสนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานรัฐสรุปได้ว่า รัฐบาลมีมาตรการส่งเสริมการพัฒนาชนบท และชุมชนโดยอนุมัติให้มีการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2543 มีการติดตามการปฏิบัติงานโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตรใน ภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ รวมทั้งมีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐคือกรม วิชาการเกษตรและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดนิทรรศการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการ เกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร² ยังได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามนโยบายรัฐบาลในหลายแนวทาง โดยมีการจัดทำหนังสือคู่มือแนะนำการ ท่องเที่ยวเกษตรทั่วไทย เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี พ.ศ.2547 จำนวน 26 แห่ง เช่น บางรักน้อย ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี บ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร บ้านศรีนาปาน ตำบลเรือง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน และข้างกลาง กิ่งอำเภอข้าง กลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น พร้อมกับให้คำขวัญที่หน้าปกหนังสือไว้ว่า “ท่องเที่ยวเกษตร ไทย เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ทางเลือกใหม่ของนักเดินทาง” รวมทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย³ ได้เข้ามามีส่วนในการพิจารณามอบรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้แก่แหล่งท่องเที่ยวที่มีการ ดำเนินการอย่างถูกต้องตามเกณฑ์การตัดสินดังที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกล่าวถึงแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวครั้งที่ 4 ประจำปี พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นปี ท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่น ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา เขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มบริษัทฟาร์ม ไชยชัย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ส่งเสริมเกษตรท่องเที่ยวข้างกลาง กิ่งอำเภอ ข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นกลุ่มผู้ ดำเนินการศูนย์ส่งเสริมเกษตรท่องเที่ยวข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นชมรมที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบ

¹กรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2547). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการเกษตร ปี 2547. หน้า 1 - 42.

²กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). ท่องเที่ยวเชิงเกษตร Agro - Tourism. หน้า 1-53.

³การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). พิธีมอบรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 4 2545. หน้า 9.

การที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้การสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคใต้ เขต 2 ดังที่ ธีระนิตย์ เรืองจรต¹ รองประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และผู้ดำเนินการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2541 ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีนโยบายจัดตั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นเพื่อเป็นจุดเสริมทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้นและเห็นว่า ที่กิ่งอำเภอข้างกลางมีความเหมาะสมที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและวิถีเกษตรกรรมของชาวบ้านในท้องถิ่น จึงได้เริ่มต้นรวบรวมเกษตรกร ผู้ประกอบการที่อยู่ในท้องถิ่นจัดตั้งเป็นชมรมขึ้น โดยชื่อว่า "ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง" และได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันโดยมีคณะกรรมการดำเนินการชมรมเป็นผู้รับผิดชอบ เครือข่ายของสมาชิกในชมรมจนถึงขณะนี้ มีแหล่งท่องเที่ยวประมาณ 30 หน่วย ในกิ่งอำเภอข้างกลางทั้ง 3 ตำบล โดยผลงาน "ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางตามเส้นทางโบราณ ชาวนอกเขา" ซึ่งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นผู้ดำเนินงานเคยได้รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่นอันดับที่ 3 ระดับประเทศจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้รับรางวัลกสิกรเงินในการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวครั้งที่ 4 ประจำปี พ.ศ. 2545 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรดีเด่น จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่กิ่งอำเภอข้างกลาง ทั้งความสมบูรณ์ของทรัพยากร กลุ่มคน และหน่วยงานรัฐ ดังที่ วิฑูร อินทมนต์² นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช และ เกษตร ชุนจันทร์³ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกิ่งอำเภอ

¹ธีระนิตย์ เรืองจรต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2548.

²วิฑูรย์ อินทมนต์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2548.

³เกษตร ชุนจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2548.

ข้างกลาง กล่าวถึงปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของกิ่งอำเภอข้างกลางมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตกท่าแพ ถ้ำจมน้ำยม จุดชมวิวดงเขาเหมน เป็นต้น รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น วัดธาตุน้อย บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์พ่อบ้านคล้าย วัดสวนขัน เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ แปลงดอกหน้าวัว วิราฟลอรา ทั้งยังมีฟาร์มนกยูงพันธุ์อินเดีย และฟาร์มปลาแรด เป็นต้น นอกจากนี้ ในด้านกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง ซึ่งธีระนิตย์ เรืองจรัส¹ รองประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง และผู้ดำเนินการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กล่าวถึงกิจการของชมรมสรุปได้ว่า กิจการของชมรมมีเครือข่ายสมาชิกในชมรมกว่า 30 หน่วย มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำจมน้ำยม ถ้ำชะอม เป็นต้น ในด้านวัฒนธรรมประเพณี และศาสนสถาน เช่น วัดพ่อบ้านคล้าย (วัดธาตุน้อย) วัดสวนขัน วัดมะนาวหวาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรและเทคโนโลยี เช่น แหล่งเรียนรู้เกษตรธรรมชาติและเทคโนโลยีชีวภาพ ชุมชนคนรักเห็ด และกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง เป็นต้น จากการดำเนินกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลางที่ผ่านมาส่งผลให้มีการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ธีระนิตย์ เรืองจรัส² รองประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง และผู้ดำเนินการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กล่าวถึงผลจากการดำเนินกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง สรุปได้ว่า การดำเนินกิจการของชมรมส่งผลให้มีการพัฒนาภายในท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรมีรายได้ มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ขึ้นมา โดยเฉพาะการสร้างรังผึ้งที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดจนได้รับรางวัลจากกรม

¹ธีระนิตย์ เรืองจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุตีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2548.

²ธีระนิตย์ เรืองจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุตีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2548.

ส่งเสริมการเกษตร และมีการอนุรักษ์ทรัพยากรรวมทั้งแหล่งโบราณวัตถุสถานต่าง ๆ และวิถีชีวิตของชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและความรู้เชิงเกษตร มุ่งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และตระหนักในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการรวมกลุ่มสร้างงานสร้างอาชีพให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยท้องถิ่นเป็นผู้มีส่วนร่วมดำเนินการเองและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์กรภายในท้องถิ่น เป็นต้น ที่ต่างมีส่วนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้นำหลักการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในประเด็นปัจจัยการจัดการกิจการชมรม กระบวนการจัดการกิจการชมรม และผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับทางชมรมและผู้เกี่ยวข้องที่จะนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาชมรมนี้และองค์กรอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามประเด็นต่อไปนี้

1. ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม
2. กระบวนการจัดการกิจการชมรม
3. ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. เป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการดำเนินงานชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่จะนำข้อมูลไปปรับใช้เพื่อการพัฒนาการจัดการกิจการชมรมนี้ต่อไป

2. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่จะนำข้อมูลไปปรับใช้เพื่อพัฒนาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีการจัดการกิจการกลุ่มในลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. สามารถนำไปอ้างอิงทางวิชาการได้ และสามารถนำเอาวิธีการศึกษาไปปรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องในทำนองนี้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูล 2 ลักษณะดังนี้

1.1 ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาและพื้นที่ที่ศึกษา เช่น สรุปผลการดำเนินงานชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โครงการต่าง ๆ ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

1.2 ข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการดำเนินการชมรม สมาชิกชมรม คณะกรรมการที่ปรึกษา ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับชมรม นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่นี่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชมรม ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม จำแนกได้ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรม

2.1.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรม

2.1.3 ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร

2.1.4 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

2.2 กระบวนการจัดการกิจการชมรมโดยจะศึกษาตามขั้นตอนและวิธีการจัดการกิจการชมรมแยกขั้นตอนเป็น ขั้นตอนศึกษาปัญหาและความต้องการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และขั้นตอนประเมินผลและติดตามผล จำแนกตามกิจการของชมรมดังนี้

2.2.1 การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

2.2.2 การพัฒนาการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว

- 2.2.3 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว
- 2.2.4 การบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยว
- 2.2.5 การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร
- 2.2.6 การอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2.7 การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- 2.2.8 การขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก
- 2.3 ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม จำแนกได้ดังนี้
 - 2.3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
 - 2.3.2 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม
 - 2.3.3 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการกิจการชมรม หมายถึง การดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยการจัดการกิจการชมรม กระบวนการจัดการกิจการชมรม และผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม

ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยด้านโครงสร้างกลุ่ม ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร และปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

กระบวนการจัดการกิจการชมรม หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการจัดการกิจการชมรมในกิจการต่าง ๆ ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง หมายถึง ชาวบ้านที่มีกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำวิจัย เพื่อใช้เป็นความรู้และข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบความคิดและเขียนเค้าโครงวิจัย และประกอบการศึกษาด้านขอบเขตเนื้อหา

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตและถ่ายภาพประกอบ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกลงในแถบบันทึกเสียง และ/หรือจดบันทึกตามความเหมาะสม ส่วนการสังเกตจะใช้วิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบ ในการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการดำเนินการชมรมจำนวน 5 คน

2.2 สมาชิกชมรม กลุ่มละไม่น้อยกว่า 3 คน รวม 30 คน

2.3 ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับชมรม ตำบลละไม่น้อยกว่า 10 คน รวมไม่น้อยกว่า 30 คน

2.4 คณะกรรมการที่ปรึกษา จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

2.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชมรม เช่น เจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

2.6 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่นี่ จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

3. ขั้นจัดกระทำกับข้อมูล

3.1 นำข้อมูลเอกสารมาศึกษาอย่างละเอียดและสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้บันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียงมาถอดความด้วยวิธีสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกมาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.4 นำข้อมูลภาพมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และจัดภาพประกอบตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3.1 ข้อ 3.2 ข้อ 3.3 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4. ชั้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ และมีภาพประกอบบางตอน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอโดยแยกประเด็นเรียงตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่ม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เอกสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4. เอกสารที่เกี่ยวกับชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง

จังหวัดนครศรีธรรมราช

5. เอกสารที่เกี่ยวกับกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่ม

1. ความหมายของกลุ่ม

มีนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้หลายลักษณะซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า “หมายถึง น. คน สัตว์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นหมู่ ๆ หรือเป็นกลุ่มก้อน เช่น กลุ่มคน กลุ่มมด กลุ่มดาว เป็นต้น”¹

ชาญ ัญญพิทยากุล ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า “กลุ่ม คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันโดยมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ดังกล่าว ได้แก่ การมีกิจกรรมร่วมกัน มีการปะทะสังสรรค์”²

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า “กลุ่ม หมายถึง การรวมกันของคนหลาย ๆ คน ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และความสัมพันธจะช่วยให้พวกเขาพึ่งพาอาศัยกันได้ในระดับที่พอดีระดับหนึ่ง”³

¹ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. หน้า 81.

²ชาญ ัญญพิทยากุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. หน้า 133.

³วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. หน้า 2 – 3.

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้สรุปไว้ได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มีการร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน ด้วยผลประโยชน์ของกลุ่มจนเกิดความสำนึกว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ และมีบรรทัดฐานในการดำเนินงานเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า "กลุ่ม หมายถึง หน่วยที่ประกอบด้วยบุคคลสองคนหรือตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง และบุคคลเหล่านั้นเชื่อว่าการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันนั้นเป็นสิ่งที่มีความหมาย"²

ทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันเพื่อกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีบรรทัดฐานในการดำเนินงานของกลุ่ม

2. ประเภทของกลุ่ม

นักวิชาการหลายคนได้จัดแบ่งประเภทของกลุ่มไว้หลายลักษณะ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จัตรศุภกุล³ ได้กล่าวถึงประเภทของกลุ่มตามลักษณะความสัมพันธ์แบ่งออกได้ 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มปฐมภูมิ เป็นกลุ่มที่มีการพบปะกันอย่างเป็นกันเอง มีความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นส่วนตัว เช่น กลุ่มเครือญาติ กลุ่มเพื่อน กลุ่มสถาบัน เป็นต้น

2. กลุ่มทุติยภูมิ เป็นกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษร่วมกัน และสมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการ มีบรรทัดฐานในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น กลุ่มการเมือง กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

นอกจากนี้ พัทยา สายหนู⁴ ได้กล่าวถึงประเภทของกลุ่มตามระบบสังคมแบ่งออกได้ 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มบังคับ หมายถึง กลุ่มที่โครงสร้างทางสังคมกำหนดสถานภาพของบุคคลไว้แล้ว โดยบุคคลมิได้มีโอกาสเลือก เช่น บทบาทผู้ว่าราชการจังหวัด บทบาทของอธิการบดี เป็นต้น

¹ปรีชา คูวินทร์พันธุ์. (2537). "กลุ่มสังคม," ใน สังคมและวัฒนธรรม. หน้า 79.

²กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2524). จิตวิทยาสังคม. หน้า 259 – 260.

³วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จัตรศุภกุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. หน้า 14 – 15.

⁴พัทยา สายหนู. (2540). กลไกของสังคม. หน้า 88 – 89.

2. กลุ่มสมัครใจ หมายถึง กลุ่มที่บุคคลเลือกเข้าร่วมได้ตามความพอใจ เช่น กลุ่มเพื่อนร่วมรุ่น เป็นต้น

ณรงค์ เส็งประชา¹ ได้กล่าวถึงประเภทของกลุ่ม ซึ่งจำแนกตามวัตถุประสงค์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มการงาน หมายถึง กลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่มีระเบียบกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจน เช่น หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น
2. กลุ่มพัฒนา หมายถึง กลุ่มที่มารวมตัวกันเพื่อการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ เพื่อหาทางพัฒนาตามแนวทางของกลุ่ม เช่น สมาคม ชมรม ชุมนุม เป็นต้น
3. กลุ่มมิตรภาพ หมายถึง กลุ่มที่มุ่งหวังการสังสรรค์เพื่อสันตินาการ เช่น กลุ่มเล่นกีฬา กลุ่มนันทนาการ เป็นต้น

วนิดา เสนีเศรษฐ์ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล² ได้กล่าวถึงประเภทกลุ่มตามภาระงาน สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มหน้าที่ หมายถึง กลุ่มที่ได้มีการระบุหน้าที่ไว้ในโครงสร้างขององค์การ ประเภทนี้คือ ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ตามบทบาทหน้าที่ซึ่งได้กำหนดไว้แน่นอน
2. กลุ่มงานหรือกลุ่มโครงการ หมายถึง กลุ่มถูกกำหนดขึ้นมาอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อปฏิบัติงานขึ้นใดขึ้นหนึ่งให้บรรลุตามเวลาที่กำหนดตามโครงการ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเป็นแบบทางการ
3. กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มมิตรภาพ หมายถึง กลุ่มที่ไม่เป็นทางการเกิดขึ้นโดยมีผลประโยชน์ หรือความต้องการสันตินาการร่วมกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน

นอกจากนี้ชาญ ธัญพิทยากุล³ ได้กล่าวถึงประเภทของกลุ่มตามลักษณะบทบาทหน้าที่ สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

¹ณรงค์ เส็งประชา. (2538). มนุษย์กับสังคม. หน้า 67.

²วนิดา เสนีเศรษฐ์ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. (2530). มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ. หน้า 19 – 20.

³ชาญ ธัญพิทยากุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. หน้า 135.

1. กลุ่มปฏิบัติงาน หมายถึง กลุ่มที่ปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีอยู่ในโครงสร้างขององค์กรต่าง ๆ เช่น หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น
2. กลุ่มพัฒนา หมายถึง กลุ่มที่มาร่วมกันเองเพื่อหวังทำความเจริญก้าวหน้าให้แก่สิ่งที่ตนเองสนใจและมีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น สมาคม ชมรม เป็นต้น
3. กลุ่มมิตรภาพ หมายถึง กลุ่มที่รวมกันโดยมุ่งเน้นทางด้านสันตนาการ เช่น กลุ่มเล่นกีฬา กลุ่มเล่นการพนัน เป็นต้น

จากทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า กลุ่มอาจจำแนกได้หลายประเภทแตกต่างกันตามเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก เช่น จำแนกตามลักษณะความสัมพันธ์ จำแนกได้ 2 ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ จำแนกตามระบบสังคม จำแนกได้ 2 ประเภทคือ กลุ่มบังคับและกลุ่มสมัครใจ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม จำแนกได้ 3 ประเภท คือ กลุ่มการงาน กลุ่มพัฒนา และกลุ่มมิตรภาพ จำแนกตามภาระงานจำแนกได้ 3 ประเภท คือ กลุ่มหน้าที่ กลุ่มงาน และกลุ่มผลประโยชน์ และจำแนกตามบทบาทหน้าที่ จำแนกได้ 3 ประเภทคือ กลุ่มปฏิบัติงาน กลุ่มพัฒนา และกลุ่มมิตรภาพ

3. ลักษณะของกลุ่ม

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มไว้หลายลักษณะ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

ณรงค์ เสงี่ยมประชา¹ ได้กล่าวถึงลักษณะกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. คนในกลุ่มมีการกระทำต่อกันทางสังคม
2. คนในกลุ่มมีความรู้สึกว่าเขาเป็นสมาชิกของกลุ่ม
3. คนในกลุ่มแต่ละคนมีสถานภาพ และบทบาทต่างกัน มีการแบ่งงานกันทำตามภาระหน้าที่
4. คนในกลุ่มมีบรรทัดฐาน และค่านิยมเป็นแนวเดียวกัน
5. คนในกลุ่มมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง

¹ณรงค์ เสงี่ยมประชา. (2538). มนุษย์กับสังคม. หน้า 68.

ไพบูลย์ ช่างเรียน และสมปราชญ์ จอมเทศ¹ ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มไว้สอดคล้องกัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มจะต้องประกอบด้วยคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป
2. สมาชิกกลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เพื่อจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
3. กลุ่มจะต้องมีการแบ่งแยกหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
4. กลุ่มจะต้องมีโครงสร้างของสถานภาพและบทบาท ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
5. กลุ่มควรมีลักษณะอื่น ๆ ต่อไปนี้ เช่น แบบอย่างของความสัมพันธ์กับลูกค้าหรือผู้

รับบริการ สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ดุลยภาพ และสภาพการยอมรับตามกฎหมาย

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา² ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. จะต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป
2. มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นประจำตามรูปแบบของโครงสร้าง
3. มีความสนใจรวมทั้งบรรทัดฐานทางสังคมที่สอดคล้องต่อกัน
4. อยู่ในทำเลที่ตั้งหรือสภาพทางภูมิศาสตร์อันเดียวกัน ซึ่งสามารถติดต่อสัมพันธ์กัน

อุทัย บุญประเสริฐ³ ได้กล่าวถึงลักษณะพื้นฐานของกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะต้องมีคนมารวมกันอย่างน้อยตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. กลุ่มจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม หากกลุ่มใหญ่จะมีการติดต่อ

ต่อกัน โดยมีโครงสร้างของกลุ่มเป็นแนวทาง

3. กลุ่มจะต้องมีแรงจูงใจให้มารวมกัน ปกติจะมีจุดมุ่งหมายและผลประโยชน์ที่ตรงกัน
4. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีระบบพฤติกรรมซึ่งเป็นบรรทัดฐาน
5. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะต้องมีปทัสสถานของกลุ่มซึ่งกำหนดขึ้นเฉพาะเป็นเครื่องมือควบคุม

กลุ่ม

6. สมาชิกของกลุ่มจะมีกลุ่มย่อยภายในไว้เป็นชายในการผูกพันต่อกัน

¹ไพบูลย์ ช่างเรียน และสมปราชญ์ จอมเทศ. (2521). วิทยาการจัดการและพฤติกรรม บริหารองค์กร. หน้า 109 – 110.

²เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา. (2533) ความคิดพื้นฐานการพัฒนาชนบท. หน้า 222 – 223.

³อุทัย บุญประเสริฐ. (2532). กลุ่มสัมพันธ์และการบริหารทีมงานที่มีประสิทธิภาพ.

สำเร็จ บุญคำ¹ ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มไว้ พอจะสรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มต้องรู้จักกัน และสามารถบอกได้ว่าคนไหนอยู่กลุ่มไหน หรือไม่ได้อยู่ในกลุ่ม
 2. กลุ่มจะต้องมีโครงสร้างของกลุ่ม อาจจะเป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่มีก็ได้ มีการจัดตำแหน่งสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม
 3. มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม
 4. มีบรรทัดฐานของการประพฤติ ซึ่งอาจเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่มีก็ได้
 5. มีความสนใจและมีค่านิยมบางอย่างร่วมกัน
 6. มีกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของกลุ่ม
- ทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า กลุ่มมีลักษณะสำคัญ คือ มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 2 คน กลุ่มมีโครงสร้าง มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก มีบรรทัดฐาน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิก และมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

4. ปัจจัยการจัดการกิจการกลุ่ม

นักวิชาการแต่ละคนได้กล่าวถึงปัจจัยการจัดการกิจการกลุ่มไว้หลายลักษณะ พอจะประมวลได้ดังนี้

อัมพร แก้วหนู² ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการกิจการกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

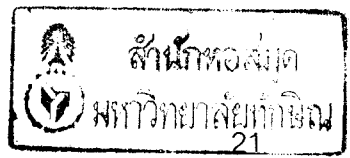
1. ผู้นำกลุ่ม ผู้นำที่เป็นคนดี มีความสามารถ มีคุณธรรม และในหลายองค์การจะมีผู้นำหลากหลาย
2. กลุ่มมีกิจกรรมมีแผนการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการขยายผลของกลุ่มเพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาของชุมชนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
3. วัตถุประสงค์ของกลุ่มชัดเจน กิจกรรมที่องค์กรดำเนินการสามารถแก้ปัญหาของสมาชิกได้
4. สมาชิกกลุ่ม สมาชิกในกลุ่ม และสมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ

¹สำเร็จ บุญคำ. (2539). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกิจการกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรทำนาศรีสว่าง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด. หน้า 13 – 14.

²อัมพร แก้วหนู. (2540). "ตัวชีวิตขององค์กรชาวบ้าน," แลใต้. 8 (35), 6.

๙๗
๒๕.๒๕๐๔
๒๖๕๕๐

๒๕/๑๐๒๕๐๔

๒๕๒๙
๒.๑

5. มีการจัดการกลุ่ม สมาชิกสามารถบริหารจัดการองค์กรได้เอง
 6. มีอิสระ สมาชิกกำหนดทิศทางการทำงานของตนเองอย่างอิสระ ไม่ถูกครอบงำหรือถูกชี้นำจากภายนอก
 7. การตรวจสอบ มีระบบการตรวจสอบการทำงานขององค์กรสามารถตรวจสอบได้
 8. ผูกฝนผู้นำ มีระบบของการหมุนเวียนผู้นำ หรือกรรมการ
 9. การยอมรับ องค์กรได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก หรือจากราชการ
 10. โครงสร้างกลุ่ม กลุ่มมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน โดยกำหนดตามบทบาทหน้าที่
 11. ศึกษาปัญหาโดยตรง องค์กรสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายใน ภายนอก แล้วนำมากำหนดแผนการทำงานที่เป็นผลประโยชน์การทำงานของตนเองได้
- บรรจง นะแส¹ ได้กล่าวถึงปัจจัยการจัดการกิจการกลุ่ม สรุปได้ดังนี้
1. การพัฒนาเวทีของการประชุมของกลุ่มพื้นฐาน เช่น พัฒนาการยอมรับของสมาชิกในความแตกต่างทางด้านความรู้ความสามารถ พัฒนาการยอมรับนับถือและเคารพซึ่งกันและกัน พัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกให้กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าแสดงความรู้สึที่แท้จริง ใช้ขบวนการประชาธิปไตยในเวทีการประชุมและดำเนินการประชุม เป็นต้น
 2. การตรวจสอบกิจกรรมอย่างรอบด้าน เช่น วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรมแต่ละกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งจะต้องผ่านการศึกษาข้อมูลรวมทั้งศึกษาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น
 3. การนำมติ ข้อตกลง สูการปฏิบัติที่เป็นจริง และตรวจสอบแก้ไขให้สอดคล้องโดยผ่านขบวนการมีส่วนร่วม
 4. การสรุปงาน สรุปบทเรียนในแต่ละกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง และมีการจัดระบบเอกสารบันทึกรวบรวมข้อมูลข้อสรุปอย่างเป็นระบบ
 5. จัดขบวนการเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่องในเนื้อหาของกิจกรรม
 6. งานเครือข่ายกลุ่มกิจกรรม เป็นการหนุนช่วยกันและกันหรือการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ
 7. การพัฒนาสู่องค์กรประชาชน มีการพึ่งตนเองได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การมีอำนาจต่อรอง

¹บรรจง นะแส. (2539). "พัฒนาชุมชนที่มีคนเป็นศูนย์กลาง : บทเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชน," แลใต้. 7 (26), 16-17.

ชนกันต์ หิรัญพันธุ์¹ ได้ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาปรากฏว่าปัจจัยที่เกื้อกูลต่อการจัดการกิจกรรมชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำของชมรม ได้แก่ ปริมาณและความหลากหลายของผู้นำ ทั้งผู้นำในกลุ่มและผู้นำจากองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น และลักษณะนิสัยของผู้นำชมรม คือ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความอดทน
2. ปัจจัยด้านสมาชิกชมรม ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรม และลักษณะจิตนิสัยของสมาชิกชมรม คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และมีอัธยาศัยไมตรี
3. ปัจจัยด้านทุนของชมรม ได้แก่ แหล่งทุนของชมรม ซึ่งชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวงได้รับการสนับสนุนจากองค์การพัฒนาเอกชนต่าง ๆ และมีเงินทุนเพิ่มเติมจากการดำเนินกิจการนำเที่ยวและจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ นำเงินที่ได้รับการสนับสนุนมาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นและใช้เป็นเงินสดหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ และเก็บไว้เป็นเงินทุนสำรองสำหรับใช้ในโครงการหรือโอกาสอื่น ๆ
4. ปัจจัยด้านโครงสร้างของชมรม ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้
 - 4.1 สถานภาพของชมรม ประกอบด้วย สมาชิกชมรมต้องมีความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวและบริการนำเที่ยว และคณะกรรมการบริหารชมรม ต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิกของชมรม.
 - 4.2 บทบาทของชมรม สมาชิกชมรมต้องช่วยกันอนุรักษ์เขาหลวงและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน และต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชนและกิจกรรมอื่น ๆ
 - 4.3 บรรทัดฐานของชมรม ชมรมได้กำหนดบรรทัดฐานของชมรมไว้อย่างชัดเจน
 - 4.4 การบังคับบัญชา ชมรมได้แบ่งการบังคับบัญชาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การจัดสายการบังคับบัญชา และการติดต่อสื่อสารเพื่อการบังคับบัญชา
 - 4.5 บรรยากาศในชมรม จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การพบปะพูดคุยเป็นการส่วนตัว การประชุมโดยใช้หลักการระดมความคิด และการใช้เอกสารที่เข้าใจง่าย

¹ชนกันต์ หิรัญพันธุ์. (2544). การศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. หน้า 50 - 75.

5. ปัจจัยด้านนักท่องเที่ยว มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูง

6. ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนคีรีวงมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมในวิถีชีวิตของชาวคีรีวง

7. ปัจจัยด้านกลุ่มและองค์กรอื่น ๆ เช่น มูลนิธิอาสาพัฒนาเพื่อสังคม องค์กรบริหารส่วนตำบลกำโลน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และอุทยานแห่งชาติเขาลง ที่ช่วยสนับสนุนกิจการของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง

เสาวนีย์ ด่านิล¹ ได้ศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา ตำบลตันหยงมัส อำเภอกระแจะ จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาปรากฏว่าปัจจัยการจัดการกิจการกลุ่มสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกกลุ่ม

1.1 ผู้นำกลุ่ม ประกอบด้วยผู้นำที่เป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่มจำนวน 8 คน และผู้นำที่เป็นที่ปรึกษากลุ่มจำนวน 11 คน ผู้นำที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ และมีความขยันหมั่นเพียร

1.2 สมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกที่มีบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน ทำให้มีความรัก มีความผูกพัน และมีความสามัคคีกัน ตลอดจนมีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียรและมีความเสียสละ

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างกลุ่ม

2.1 สถานภาพของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในหมู่บ้านร้อน และละแวกใกล้เคียง คณะกรรมการบริหารกลุ่มมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิก

2.2 บทบาทของกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนามีหน้าที่ในการพัฒนากลุ่มให้ประสบความสำเร็จและมีความเจริญก้าวหน้า และคณะกรรมการบริหารกลุ่มมีหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ

¹เสาวนีย์ ด่านิล. (2546). การศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา ตำบลตันหยงมัส อำเภอกระแจะ จังหวัดนราธิวาส. หน้า 45 – 80.

2.3 บรรทัดฐานของกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนาได้กำหนดบรรทัดฐานของกลุ่มไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน

2.4 การบังคับบัญชา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา มีการจัดสายการบังคับบัญชา 2 ลำดับชั้น คือ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม และมีการจัดระบบความสัมพันธ์ภายในอย่างชัดเจน

2.5 บรรยากาศของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านร้อนพัฒนา มีการพบปะพูดคุยอย่างเป็นกันเอง การพูดคุยในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มจะระดมความคิด และแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ การใช้เอกสารชี้แจงข้อมูล

3. ปัจจัยด้านต้นทุนและทรัพยากร

3.1 ทุน ประกอบด้วยเงินทุนและอุปกรณ์

3.1.1 เงินทุน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา มีการระดมทุนด้วยการลงหุ้นและได้รับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และมีการควบคุมเงินลงทุนไว้อย่างเป็นระบบ

3.1.2 อุปกรณ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา มีที่ตั้งสำนักงานที่กลางของหมู่บ้าน ประกอบด้วยครุภัณฑ์สำนักงานในจำนวนที่เพียงพอ รวมทั้งมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ

3.2 ทรัพยากร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพมีวัดดูดีในปริมาณที่เพียงพอความต้องการผลิตสินค้า มีการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม

4. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

4.1 การตั้งถิ่นฐาน ชุมชนในหมู่บ้านร้อนพัฒนา มีการตั้งบ้านเรือนที่หนาแน่นเป็นกลุ่มบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดกัน มีวัดและร้านค้าขายของชำเป็นแหล่งพบปะกัน

4.2 โครงสร้างพื้นฐาน สภาพถนนทางเข้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา เป็นถนนคอนกรีต สามารถเดินทางสะดวก มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

4.3 วัฒนธรรม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านร้อนพัฒนาและชาวบ้านในชุมชนทุกคนนับถือศาสนาพุทธ และยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่เป็นแบบแผนเดียวกันในชุมชน มีความเชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่นเหมือนกัน

4.4 กลุ่มพัฒนาอื่น ๆ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่อนพัฒนาได้เข้าไปมีส่วนร่วม กับกลุ่มพัฒนาอื่น ๆ เช่น กลุ่มทำดอกไม้จันทน์จากใบยางพารา กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเลี้ยงโค เป็นต้น

อารมณีย์ ชูโชติ¹ ได้ศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มเกษตรกรทำนาระวะ ตำบลระวะ อำเภอ ระโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาปรากฏว่าปัจจัยการจัดกิจการกลุ่มสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ปรากฏว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยมีจำนวน 20 คน ช่วงอายุและระดับการศึกษาของผู้นำไม่หลากหลายแต่ประสบการณ์หลากหลาย ผู้นำมีความ เสียสละ มีความอดทน มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ และมีความขยันหมั่นเพียร ผู้นำที่เป็น กรรมการดำเนินการเป็นปัจจัยสำคัญมากในการจัดการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเครือญาติ กัน สมาชิกส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียร และมีความเสียสละ

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างของกลุ่ม ปรากฏว่า กลุ่มมีสมาชิก 3 ประเภท มีคณะกรรมการ ดำเนินการ 5 คน ได้กำหนดบทบาทของกลุ่มและบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการชัดเจน กลุ่มมีบรรทัดฐานที่ครอบคลุมและชัดเจน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญมากในการจัดการกลุ่มมีการจัดสาย บังคับบัญชาตามข้อบังคับ พร้อมกำหนดแนวการประสานงาน การสร้างบรรยากาศในกลุ่มใช้วิธี การพูดคุยตามโอกาสประชุม และการใช้เอกสารชี้แจง

3. ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร ปรากฏว่า ระยะแรกกลุ่มกู้เงินจากธนาคารออมสินมา ดำเนินการ ระยะหลังใช้ทุนต่าง ๆ ของกลุ่มเอง มีคณะกรรมการดำเนินการและผู้ตรวจสอบกิจการ เป็นผู้ควบคุมการใช้จ่ายเงิน กลุ่มมีที่ตั้งสำนักงานเป็นของตนเอง มีอุปกรณ์สำนักงานเพียงพอ สมาชิกกลุ่มมีที่ดินเหมาะในการทำนา ปลูกผัก และทำไร่สวนผสม แต่การทำนาลดลง.

4. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ปรากฏว่า บ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดกัน บ้านเรือนมีสถานที่ พบปะพูดคุยและประกอบอาชีพเสริม ถนนสะดวก ไฟฟ้าประปาเพียงพอ ชาวบ้านทั้งหมดนับถือ ศาสนาพุทธ มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามประเพณี มีความเชื่อเกี่ยวกับการทำนาและทวด ต่าง ๆ ภายในชุมชนมีกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มที่เกี่ยวกับอาชีพและกลุ่มพัฒนาอื่น ๆ

ทรงชนะของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยการจัดการกิจการกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มมีหลายด้าน เช่น ด้านผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ด้านโครงสร้างของกลุ่ม ด้าน ทุนและทรัพยากร ด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

¹ อารมณีย์ ชูโชติ. (2547). ศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มเกษตรกรทำนาระวะ ตำบลระวะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. หน้า 47 – 86.

5. กระบวนการจัดการกิจการกลุ่ม

นักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนหรือกระบวนการของการจัดการกลุ่มไว้หลายทรรคนะ พอจะประมวลได้ดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ¹ ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. วางแผน เป็นการกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ และพัฒนาแผนย่อย
2. การจัดองค์การ เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการที่จะปฏิบัติว่าจะทำอย่างไร และใครเป็นผู้ทำ
3. การจัดบุคคลเข้าทำงาน เป็นการสรรหาคนที่เหมาะสม การพัฒนาคนเพื่อให้งานบรรลุอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การชักนำ เป็นการสั่งการ และการจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคล และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
5. การควบคุม เป็นการตรวจสอบกิจการที่จะให้เกิดความแน่นอน ซึ่งให้บรรลุผลสำเร็จตามแผน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช² ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการ หรือกิจกรรมในการจัดการตามแนวคิดของ จอร์จ เทอริ (George Rtery) ว่าประกอบด้วยกิจกรรม 5 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการและวิธีการดำเนินงาน
2. การจัดองค์การ เป็นการจัดโครงสร้างบทบาทต่าง ๆ โดยการพิจารณากำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งการจัดรวมกลุ่มกิจกรรม
3. การจัดคนเข้าทำงาน เป็นการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคล และจัดให้บุคคลเข้าทำงานตามตำแหน่งที่กำหนดไว้ในโครงสร้างขององค์กร
4. การสั่งการ เป็นการให้แนวทาง และบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา วิธีการในการสั่งการเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนเป็นพิเศษ

¹ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539). องค์การและการจัดการ ฉบับมาตรฐาน. หน้า 12.

²มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชา องค์การและการจัดการหน่วยที่ 1-8. หน้า 37 - 38.

5. การควบคุม เป็นการบังคับกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงาน ซึ่งเป็นการวัดความก้าวหน้าในการทำงาน การแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และเป็นการยืนยันความสำเร็จของแผน

คีสลิน กุสสลานูภาพ¹ ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ของ ปีเตอร์ เฟอร์ดินานด์ ดรัคเกอร์ (Peter Ferdinand Drucker) สรุปได้ดังนี้

การบริหารโดยวัตถุประสงค์ มีหลักการสำคัญ คือ การอาศัยวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ชัดเจน โดยเน้นเทคนิคการมีส่วนร่วม และวิธีการประสานงานของแต่ละฝ่ายเข้าด้วยกัน โดยมีกระบวนการการบริหาร 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการพัฒนาวัตถุประสงค์ ในขั้นนี้อาจกำหนดวัตถุประสงค์ขึ้นมาใหม่ หรือพัฒนาวัตถุประสงค์ที่มีอยู่แล้วให้เป็นที่ยอมรับแก่ทุกฝ่าย ยังแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้
 - 1.1 การนำเสนอวัตถุประสงค์ ทุกฝ่ายนำเสนอวัตถุประสงค์ของตนเพื่อพิจารณาร่วมกัน
 - 1.2 การพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทุกฝ่ายร่วมกันพิจารณาแล้วยอมรับเป็นข้อผูกพันที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน
2. ขั้นการพัฒนาแผนดำเนินการ ผู้นำคิดแผนงานแล้วนำเสนอให้ผู้ร่วมงานยอมรับ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย ดังนี้
 - 2.1 ระบุกิจกรรม รวมทั้งขั้นตอนในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม
 - 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม
 - 2.3 กำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม
 - 2.4 ระบุทรัพยากรที่ต้องการทั้งหมด
 - 2.5 ประมาณระยะเวลาที่แล้วเสร็จของแผน
3. ขั้นการปฏิบัติตามแผน ผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม และสมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมตามรายละเอียดของแผนงาน
4. ขั้นตอนตรวจสอบผลงาน การตรวจสอบอาจแบ่งได้เป็นการตรวจสอบอย่างเป็นทางการและการตรวจสอบอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

¹คีสลิน กุสสลานูภาพ. (2538). นักคิด แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการจัดการ. หน้า 155 - 161.

4.1 การตรวจสอบผลงานระหว่างการปฏิบัติงาน ขณะปฏิบัติงานอาจมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน

4.2 การตรวจสอบผลงานหลังการปฏิบัติงาน เมื่อการปฏิบัติงานได้สิ้นสุดตามระยะเวลาแล้ว ผู้นำและสมาชิกจะร่วมกันทำการประเมินผลว่าได้ทำตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ได้ผลมากน้อยเพียงใด และมีอุปสรรคประการใดบ้าง

ชนกันต์ หิรัญพันธ์¹ ได้ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยปรากฏว่า กิจกรรมของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง มีทั้งที่ดำเนินการโดยชมรมเอง และกิจกรรมที่ชมรมร่วมดำเนินการกับองค์กร อื่น ๆ กระบวนการจัดการกิจการของชมรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ได้แก่ การร่วมศึกษาปัญหาที่ชมรมประสบอยู่ และความต้องการของสมาชิกชมรม พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการนั้น
2. ขั้นการวางแผน ได้แก่ การร่วมกันกำหนดรายละเอียดของแต่ละกิจการที่กำหนดไว้ในขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการตามกิจกรรมนั้น
3. ขั้นการปฏิบัติงาน ได้แก่ การลงมือปฏิบัติกิจกรรมนั้น ตามแผนงานที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้แล้ว
4. ขั้นการประเมินผลและติดตามผล ได้แก่ การติดตามการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารชมรมและสมาชิกชมรม ตามกิจกรรมที่ได้ร่วมกำหนดขึ้นทั้งในขณะปฏิบัติงานและหลังปฏิบัติงาน เพื่อรวบรวมปัญหาและผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน แล้วนำมาศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

วิชชุตา กุฬานุวัฒน์² ได้ศึกษาการจัดการกลุ่มประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยปรากฏว่ากระบวนการจัดการกิจกรรมกลุ่ม มี 4 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

¹ชนกันต์ หิรัญพันธ์. (2544). ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. หน้า 75 – 98.

²วิชชุตา กุฬานุวัฒน์. (2546). การจัดการกลุ่มประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา. หน้า 76 – 107.

1. **ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ** ได้แก่ การร่วมกันศึกษาปัญหาที่ประสบอยู่พร้อมกำหนดกิจกรรมที่จะแก้ไขปัญหานั้น
 2. **ขั้นวางแผน** ได้แก่ การร่วมกันกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมที่จะแก้ปัญหตามกิจกรรมที่กำหนดในขั้นที่ 1
 3. **ขั้นปฏิบัติงาน** ได้แก่ การลงมือปฏิบัติกิจกรรมนั้น ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้แล้ว
 4. **ขั้นการประเมินผลและการติดตามผล** ได้แก่ การติดตามการปฏิบัติงานตามกิจกรรมขณะปฏิบัติหรือหลังปฏิบัติ เพื่อรวบรวมปัญหา ผลสัมฤทธิ์ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาต่อไป
- ทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การจัดการกิจกรรมกลุ่มมีกระบวนการจัดการที่สำคัญ คือ **ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ** **ขั้นการวางแผน** **ขั้นการปฏิบัติงาน** และ **ขั้นการประเมินผลและติดตามผล**

6. ผลกระทบจากการจัดการกิจการกลุ่ม

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงผลกระทบจากการจัดการกลุ่มไว้ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

จันทิมา ไฉไล บุญสนอง¹ ได้ศึกษาการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหระ ตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาปรากฏว่าผลกระทบจากการจัดการกิจการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหระ สรุปได้ดังนี้

1. **ผลกระทบด้านการพัฒนาคน** เช่น ทำให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์ ทำให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อตนเองและเพื่อนสมาชิก ทำให้เกิดความไว้วางใจกัน เป็นต้น
2. **ผลกระทบด้านการพัฒนาสังคม** เช่น ทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยในการดำเนินงาน ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม ทำให้เกิดการฝึกคนให้เป็นผู้เป็นที่ดี เป็นต้น
3. **ผลกระทบด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ** เช่น ทำให้เกิดการระดมทุนขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพของสมาชิก ทำให้เกิดการเป็นนักธุรกิจขนาดย่อมในชุมชน เป็นต้น

¹จันทิมา ไฉไล บุญสนอง. (2539). การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหระ ตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. หน้า 96 – 97.

อมร สุวรรณรัตน์¹ ได้ศึกษาปัจจัยการรวมกลุ่มและการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะไหมด ตำบลตะไหมด อำเภอตะไหมด จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาปรากฏว่าผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เช่น ทำให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มสามารถพัฒนาอาชีพการเกษตร ทำให้เกิดความคล่องตัวด้านธุรกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาด้านเกษตรกรรม เป็นต้น

2. ผลกระทบด้านสังคม เช่น ทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคีและร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้ชาวบ้านเกิดความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ทำให้ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจและมีความรักความผูกพันท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

3. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น ทำให้ป่าไม้ แหล่งน้ำ และดิน อยู่ในสภาพที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู ทำให้ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้น

รุ่งเรือง จอมศรี² ได้ศึกษากลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จากการศึกษา ปรากฏว่าผลกระทบจากการจัดการกิจการกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคตำบลนาหว้า สรุปได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ เช่น ทำให้เกิดอาชีพเสริมแก่สมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของสมาชิกกลุ่มดีขึ้น ทำให้เกิดการจัดการด้านตลาดดีขึ้น เป็นต้น

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ทำให้เกิดผู้นำเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดองค์กรท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดความคิดแบบพึ่งพาตนเอง ทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของสังคม เป็นต้น

3. ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน เช่น ทำให้โครงสร้างพื้นฐานดีขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ ทำให้เกิดการฟื้นฟูป่าของชุมชน ทำให้เกิดแหล่งน้ำใช้สอย ทำให้เกิดการจัดการมูลสัตว์ เป็นต้น

¹อมร สุวรรณรัตน์. (2541). ศึกษาปัจจัยการรวมกลุ่ม และการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะไหมด ตำบลตะไหมด อำเภอตะไหมด จังหวัดพัทลุง. หน้า 85 – 102.

²รุ่งเรือง จอมศรี. (2544). ศึกษากลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. หน้า 123 – 127.

วิชชุดา กุฬานูวัฒน์¹ ได้ศึกษาการจัดการกลุ่มประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยเฉพาะผลกระทบปรากฏว่าผลกระทบจากการจัดการกลุ่มประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ทำให้เกิดอาชีพเสริมแก่สมาชิกกลุ่ม ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของสมาชิกกลุ่มดีขึ้น และทำให้เกิดการจัดการด้านตลาดดีขึ้น
2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ทำให้เกิดผู้นำเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดองค์กรท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ทำให้ชาวประมงภูมิใจในชุมชนของตนเอง ทำให้ลดความขัดแย้งในชุมชน ทำให้เกิดความคิดแบบพึ่งพาตนเอง ทำให้ชาวประมงมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ชาวประมงเห็นความสำคัญของสังคม ทำให้ชาวประมงตื่นตัวในการรับความรู้ใหม่ ทำให้ชาวประมงมีจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ทำให้ชาวประมงมีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้น ทำให้ชาวประมงรู้จักประเมินตนเอง และยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้อื่น และทำให้เกิดการบริการแก่ชุมชน และทำให้เกิดกลุ่มประมงพื้นบ้าน
3. ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ ทำให้โครงสร้างพื้นฐานดีขึ้น ทำให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลของชุมชน และทำให้เกิดการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเล

ชนกันต์ หิรัญพันธ์² ได้ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการจัดการกิจการชมรมมีผลกระทบสรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านดีขึ้น และทำให้พฤติกรรมการณ์การบริโภคของคนในชุมชนเปลี่ยนไป
2. ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ทำให้เกิดผู้นำเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดองค์กรท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ทำให้ชาวบ้านคีรีวงและสมาชิกชมรมภูมิใจชมรมของตน ทำให้ลดความขัดแย้งในชุมชน ทำให้เกิดความคิดจะพึ่งพาตนเอง ทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ชาวบ้านมีจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้น และทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคีกันมากขึ้น

¹วิชชุดา กุฬานูวัฒน์. (2546). การจัดการกลุ่มประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา. หน้า 107 - 123.

²ชนกันต์ หิรัญพันธ์. (2544). ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. หน้า 98 - 112.

3. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทำให้ป่าเขาหลวงยังคงสภาพอุดมสมบูรณ์ และทำให้สิ่งสาธารณะประโยชน์เพิ่มขึ้น

ทรงชนะของนักวิชาการดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ผลกระทบจากการจัดการกลุ่มมีหลายด้านทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภารกิจของกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งสามารถจำแนกได้หลายด้าน เช่น ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

7. ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลุ่มที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษากลุ่ม นักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีต่าง ๆ ไว้สรุปได้ดังนี้

7.1 ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) สนธยา พลศรี¹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจายสรุปได้ว่า ผู้ที่เสนอทฤษฎีนี้คือ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาและนักวิชาการด้านการพัฒนาชุมชน มีแนวคิดที่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมพัฒนาได้มี 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ แร่ธาตุ เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยที่นำไปใช้เงินทุนในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนให้สูงขึ้นได้ สังคมใดมีทรัพยากรมากก็สามารถยกระดับการพัฒนาได้มาก

2. ทรัพยากรมนุษย์ สังคมใดมีมนุษย์ในวัยแรงงานมาก สังคมก็สามารถยกระดับการพัฒนาได้มาก เพราะเป็นกำลังแรงงานที่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา

3. องค์การทางสังคม หมายถึง กลุ่มคนประเภทต่าง ๆ ในสังคม ต้องมีความสัมพันธ์ทางสังคม มีหน้าที่มีแบบแผนพฤติกรรมภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน เช่น ครอบครัว ชุมชน กลุ่มสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น องค์การทางสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามาก เพราะองค์การทางสังคมเหล่านี้จะช่วยให้เกิดพลัง หรือศักยภาพในการพัฒนาสังคม สามารถดำเนินกิจกรรมพัฒนาที่ต้องใช้คนเป็นจำนวนมากได้ และอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ภาวะผู้นำ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถควบคุมกลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ ได้ ทำให้เกิดศักยภาพในการพัฒนามากขึ้น และผู้นำสามารถทำให้คน กลุ่ม และองค์กรอุทิศตนให้กับกิจกรรมการพัฒนาอย่างเต็มที่

5. การติดต่อกับโลกภายนอก หมายถึง การที่คนในชุมชนมีการติดต่อกับคนในชุมชนอื่น เพราะการติดต่อกันระหว่างชุมชน ทำให้เกิดการถ่ายทอดการเรียนรู้ การรับเอาความรู้ ความ

¹สนธยา พลศรี. (2542). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. หน้า 219 – 221.

ชำนาญ เทคโนโลยีจากชุมชนที่เจริญก้าวหน้ามาใช้ในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า หรือพัฒนาตามไปด้วย

6. การฝึกอบรม หมายถึง การได้รับการศึกษาของประชาชน โดยเฉพาะการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การฝึกอบรมเป็นการให้ทุนการศึกษาแก่ชุมชนรูปแบบหนึ่ง เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์การทางสังคม ผู้นำในสังคมและทำให้เกิดการติดต่อกับชุมชนภายนอกมากยิ่งขึ้น

7.2 ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) สัญญา สัญญาวิวัฒน์¹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทสรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาทจะกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์ ลักษณะของปัจเจกชน และเชื่อมระหว่างสังคมและมนุษย์ ซึ่งทั้ง 3 ลักษณะ มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

7.2.1 สังคมมนุษย์ ทฤษฎีบทบาทเน้นว่าสังคมมนุษย์เป็นโครงข่ายของตำแหน่งทางสังคมหรือสถานภาพ โดยมีปัจเจกชนเป็นผู้แสดงตำแหน่ง แต่ละตำแหน่งหรือกลุ่มสังคมล้วนแต่จะมีความคาดหวังจากสังคมเป็นกรอบให้แสดงออก ซึ่งความคาดหวังจำแนกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

7.2.1.1 ความคาดหวังจาก “บท” บทคือบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งสังคมทุกสังคมจะกำหนดเอาไว้กว้าง ๆ ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งใดจะต้องแสดงออกหรือทำอะไรได้บ้าง

7.2.1.2 ความคาดหวัง “ผู้แสดง” คือเน้นว่ามนุษย์ทุกคน ในสังคมก็มีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยกัน เพราะมนุษย์จะทำอะไรก็จะต้องคำนึงความคาดหวังของคนที่อยู่ใกล้ชิด

7.2.1.3 ความคาดหวัง “ผู้ชม” คือ ผู้แสดงจะต้องคำนึงว่าผู้ชมต้องการอะไร หรือไม่ชอบอะไร มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมอะไรก็จะต้องคำนึงว่ากลุ่มของตนต้องการอะไร

7.2.2. ปัจเจกชน คือ ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ดำรงสถานภาพ และเป็นผู้แสดงบทบาท ปัจเจกชนมีคุณลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

7.2.2.1 ลักษณะเกี่ยวกับตน ได้แก่ ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดตามที่เขาคิดหรือคาดหวัง ลักษณะนี้เองจะมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติตามสถานะที่เขาดำรงอยู่

¹สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. หน้า 133 – 141.

7.2.2.2 ความสามารถและทักษะในการแสดงบทบาท ความสามารถเป็นเรื่องที่อยู่ในตัวคนแต่ละคนเป็นสิ่งที่มาแต่กำเนิด ส่วนทักษะเป็นสิ่งที่ได้ฝึกฝนมาภายหลัง แต่ทั้งสองอย่างก็สัมพันธ์กัน หากไม่มีความสามารถและทักษะนี้เองเป็นตัวที่บุคคลแสดงบทบาทได้เต็มที่

7.2.3. ตัวเชื่อมระหว่างสังคมกับปัจเจกชน สังคมมนุษย์และปัจเจกชนไม่ได้เชื่อมกันสนิทโดยอัตโนมัติ โดยมีตัวเชื่อมที่ทำให้ติดกันคือ บทบาท ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

7.2.3.1 บทบาทตามใบสั่ง บทบาทประเภทนี้เป็นการปรับตัวและทักษะให้ปฏิบัติได้ตามความคาดหวังของแต่ละสถานภาพ

7.2.3.2 บทบาทตามใจ บทบาทนี้ความคาดหวังต่าง ๆ จะต้องผ่านการตัดสินใจของตนเสียก่อน แล้วจึงมีการปฏิบัติ

7.2.3.3 บทบาทจริง บทบาทนี้คือพฤติกรรมที่แสดงออกจริงของปัจเจกชน

7.3 ทฤษฎีว่าด้วยความสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (Theory of Group Achievement)

นิรันดร์ จุลทรัพย์¹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีว่าด้วยความสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มสรุปได้ว่าผู้เสนอทฤษฎีนี้คือ สโตกคิลล์ (Stogdill) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร 3 ประเภท ดังนี้

7.3.1. ตัวแปรที่เรียกว่า สิ่งที่สมาชิกป้อนใส่เข้าไป (member inputs) หรือการแสดงออกของสมาชิกภายในกลุ่ม หมายถึง การกระทำ และการแสดงออกของสมาชิกในกลุ่มเป็นส่วนสำคัญ จะแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ของกลุ่มที่มีผลต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า "member inputs" ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 3 ประการ ดังนี้

7.3.1.1 ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เป็นลักษณะปฏิภิกิริยาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไป

7.3.1.2 การกระทำของสมาชิก การกระทำและพฤติกรรมของสมาชิกเกี่ยวข้องกับกลุ่ม และเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกด้วยกัน ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เช่น การร่วมงานกลุ่ม การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ เป็นต้น

7.3.1.3 ความคาดหวังของสมาชิก การคาดหวังของสมาชิกเป็นการเสริมแรงสมาชิกอย่างหนึ่ง ที่จะผลักดันให้เกิดผลิตผลของกลุ่ม หรือพากกลุ่มไปสู่จุดมุ่งหมายได้

¹นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2538). กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม. หน้า 98 – 101.

7.3.2. ตัวแปรแทรกซ้อนหรือโครงสร้างของกลุ่ม (group structure) หมายถึง การกระทำการคาดหวัง

7.3.3. ตัวแปรที่เรียกว่าผลที่ได้จากกลุ่มหรือความสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (group output) นับว่าเป็นขั้นสุดท้ายของกลุ่มสัมพันธ์ สัมฤทธิ์ของกลุ่มหรือผลที่ได้จากกลุ่มเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ การคาดหวังของสมาชิกในกลุ่ม และโครงสร้างของกลุ่ม สัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม ประกอบด้วย 3 ส่วนด้วยกัน คือ ผลเกิดของกลุ่ม ขวัญของกลุ่ม และบุรณภาพของกลุ่ม ทั้ง 3 ส่วน ต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพราะต่างก็ช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ แต่ทั้งนี้ต้องอาศัย ลักษณะของสมาชิกและการแสดงออกของสมาชิกในกลุ่ม

7.4 ทฤษฎีสนาม (Field Theory) วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล¹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีสนามไว้ สรุปได้ว่า ผู้ก่อตั้งทฤษฎีนี้คือ เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) สาธารณคดีของทฤษฎีมีดังนี้

7.4.1. พฤติกรรมเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม

7.4.2. โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะและสถานภาพแตกต่างกัน

7.4.3. การรวมกลุ่มแต่ละครั้ง จะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่ม โดยเป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปของการกระทำ ความรู้สึก และความนึกคิด

7.4.4. องค์ประกอบต่าง ๆ จากข้อ 3 จะก่อให้เกิดโครงสร้างกลุ่ม ซึ่งในแต่ละโครงสร้างจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่มและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

7.5 ทฤษฎีใกล้ชิด (Propinquity Theory) สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ² ได้กล่าวถึงทฤษฎีความใกล้ชิด สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่อธิบายถึงเหตุผลของการรวมกลุ่ม โดยเชื่อว่า คนมารวมกลุ่มกันต้องมีเหตุผล คือ เพราะมีความรักชอบพอกัน มีความสนิทสนมกัน อันเกิดจากความใกล้ชิดกันส่วนตัว เช่น ทำงานในองค์กรเดียวกัน สถานที่ทำงานในบริเวณเดียวกัน มีห้องทำงานอยู่ใกล้ ๆ กัน เป็นต้น คนที่มีความใกล้ชิดเหล่านี้ มักจะรวมกลุ่มกัน ได้มากกว่าคนที่ห่างเหินกัน

¹วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. 2522. หน้า 53 – 64.

²สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2541). พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์. หน้า 171.

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลุ่มดังกล่าวสรุปได้ว่าแต่ละทฤษฎีจะเน้นสาระแตกต่างกัน เช่น ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจายจะเน้นด้านการพัฒนาชุมชนในสังคมเพื่อให้มีความก้าวหน้าต่อไปว่าเกิดจากปัจจัยอะไรบ้าง ทฤษฎีบทบาทเน้นด้านพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเกิดจากปัจจัยอะไรบ้าง ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ของกลุ่ม เน้นผลผลิตของกลุ่มจะดีแค่ไหนเกิดจากตัวแปรใดบ้าง ทฤษฎีสนามเน้นลักษณะของกลุ่มและผลผลิตของกลุ่ม ส่วนทฤษฎีความใกล้ชิดเน้นปัจจัยเบื้องต้นที่ทำให้เกิดกลุ่ม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวเชิงนิเวศ

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำว่า “Ecotourism” มีผู้แปลเป็นภาษาไทยไว้หลายคำ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นิเวศทัศนอาจร นิเวศการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งล้วนก็มีความหมายในทำนองเดียวกัน ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”¹

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า “การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ”²

¹สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานเบื้องต้น (Inception Report) การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism). หน้า (3-9).

²การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ปี พ.ศ. 2538 - 2539. หน้า (3-9).

ภราเดช พัทธ์วิเชียร ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติหรือแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตซึ่งจำกัดโดยรูปแบบ และสถานที่ ตลอดจนในเรื่องกลุ่มนักท่องเที่ยว”¹

ยุวดี นีรัตน์ตระกูล ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่ง หรือพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ”²

รลิกา อังกูร ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการคิดคำนึงและรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย รวมทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนหรือในสถานที่ท่องเที่ยวต้องเข้ามามีส่วนร่วม และเกี่ยวข้องในการรับรู้และจัดการต่อลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตลอดจนถึงแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี”³

พรรณชนะของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติหรือแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีความรับผิดชอบต่อเพื่อศึกษาชื่นชมกับสภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้และจัดการทั้งด้านกายภาพ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี

2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พอจะประมวลได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย⁴ ได้ให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ดังนี้

¹ภราเดช พัทธ์วิเชียร. (2539). “พัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน,” จุลสารการท่องเที่ยว. 15(2), 4-7.

²ยุวดี นีรัตน์ตระกูล. (2541). “Eco-tourism : การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ,” จุลสารการท่องเที่ยว. 14 (3), 50-58.

³รลิกา อังกูร. (2542). “การท่องเที่ยว : การอนุรักษ์หรือทำลายศิลปวัฒนธรรมไทย,” สุโขทัยธรรมมาธิราช. 125 (12), 3.

⁴การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). “การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน,” จดหมายข่าว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ไม่มีเลขหน้า (24), 6 – 7.

1. การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการจ้างถึง 1/5 ของแรงงานทั้งหมดทั่วโลก และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็เป็นส่วนที่เติบโตสูงสุด มีรายได้จำนวนมหาศาลจากการทำธุรกิจการท่องเที่ยวในด้านนี้
 2. ประชากรมนุษย์สูงขึ้นและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถช่วยลดการใช้ทรัพยากรได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถช่วยพวงธรรมชาติได้พร้อม ๆ กับการพัฒนา
 3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถช่วยคงสภาพความหลากหลายทางชีวภาพได้ ทุกวันสิ่งมีชีวิตในโลกได้สูญพันธุ์ไป 150 ชนิด และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถดูแลและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการปกป้องคุ้มครองพื้นที่ป่าเพื่อสิ่งมีชีวิต
 4. พื้นที่ต่าง ๆ นั้นมีชุมชนซึ่งเป็นผู้ปกป้องพื้นที่อยู่แล้ว ชนพื้นเมืองก็ควรจะมีสิทธิที่จะดำรงอยู่ในพื้นที่ เพราะได้ดูแลปกป้องพื้นที่นี้มานานหลายชั่วอายุคน การนำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ จะทำให้ประชากรสามารถดำรงชีพในพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวได้
 5. ชุมชนท้องถิ่นควรมีสิทธิในการวางแผนพัฒนา และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ในส่วนนี้เองที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถช่วยสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาสถานที่นั้น ๆ
- ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พอจะสรุปได้ดังนี้
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก โดยเฉพาะในประเทศที่ยากจน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติยังคงเป็นธรรมชาติอย่างแท้จริง และชุมชนโดยรอบยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นจุดดึงดูดที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวประเภทนี้
 2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะก่อให้เกิดผลผลิตต่อเนื่องแก่ท้องถิ่น เช่น อาหาร ของชำร่วย เสื้อผ้า เป็นต้น และทักษะในทางการค้าแก่คนในท้องถิ่นด้วย
 3. ในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งมีการว่างงานนั้นต้นทุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมีต้นทุนที่ต่ำมาก
 4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น อันเนื่องมาจากการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว

¹ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. (2542). การจัดการการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและ การท่องเที่ยว. หน้า 304 – 305.

5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้เพิ่มแหล่งรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน และแก้ปัญหาการที่ต้องลดค่าเงินอีกด้วย

6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม เช่น เป็นการกระจายรายได้จากประเทศที่พัฒนาแล้วมาสู่ประเทศที่ยากจน หรือจากกลุ่มคนร่ำรวยในประเทศไปสู่กลุ่มคนที่ยากจน

7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางสังคม ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ที่มีเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมแตกต่างกัน อันนำไปสู่แนวความคิด ทัศนียม และวิธีการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม

นวรรตน์ ไกรพานนท์ ได้ให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้สรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเข้าใจสภาพธรรมชาติ สถานภาพของพืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์หรือถูกคุกคาม และสามารถช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในประเทศของตน

2. ค่าธรรมเนียมจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งเก็บในอัตราค่อนข้างสูง สามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการป้องกัน หรือบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอาจเรียกเก็บค่าบริการจากลูกค้าเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาบริจาคแก่องค์กร หรือโครงการที่ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่ประเทศที่ผู้ประกอบการ และลูกค้าของบริษัทไปใช้บริการด้วย

3. รายได้จากการท่องเที่ยวที่อาศัยสิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นจุดขาย มักมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยตรง บริษัทท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้บริการของบริษัทในท้องถิ่นในเรื่องพาหนะขนส่ง ให้ลูกค้าเข้าพักค้างคืนในโรงแรมขนาดเล็ก ซึ่งคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของ รวมถึงจ้างมีคฤหบดีจากคนในท้องถิ่น และคนท้องถิ่นก็สามารถขายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ซึ่งใช้วัสดุและแรงงานในท้องถิ่น

4. นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะมีพฤติกรรมปฏิบัติของที่ระลึก หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพืชหรือสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือกำลังถูกคุกคาม ซึ่งจะมีผลให้ลดการล่าสัตว์ หรือลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

¹นวรรตน์ ไกรพานนท์. (ม.ป.ป.). นิเวศสัญจร : กลยุทธ์ร่วมประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน..

5. ความสนใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะช่วยส่งเสริมเจ้าของที่ดินในท้องถิ่นเองหรือโดยความช่วยเหลือขององค์กรระหว่างประเทศในการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อคนน้อย เพื่อเป็นแหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติ

ยิวดี นิรัตน์ตระกุล¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการพัฒนาคิดสำนึก และความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ให้แก่สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ
2. ทำให้เกิดการเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณภาพ หรือคุณค่าสูงแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยว

3. ทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่

4. ทำให้เกิดการดูแลรักษาและคงไว้ เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสำคัญหลายประการ ได้แก่ สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยและชุมชนท้องถิ่น เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาคิดสำนึกเกี่ยวกับกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน เกิดการศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พอจะประมวลได้ดังนี้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย² ได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวไว้สรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวธรรมชาติ ประกอบด้วย การพักผ่อนหย่อนใจ การทัศนศึกษาในแหล่งธรรมชาติ การศึกษาธรรมชาติ และการผจญภัย
2. การท่องเที่ยววัฒนธรรม ประกอบด้วย การแสดงทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน และการเยี่ยมชมแหล่งโบราณสถาน

¹ยิวดี นิรัตน์ตระกุล. (2541). "Eco-tourism : การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ," จุลสารการท่องเที่ยว. 14 (3), 50-55.

²สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2544). รายงานฉบับสุดท้าย (ส่วนที่ 1) การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล. หน้า 2-5.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย¹ ได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมเชิงนิเวศ เช่น เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ส่องสัตว์ เทียวถ้ำ ค่ายค ตั้งแคมป์ ล่องแพ เป็นต้น
2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ เช่น ถ่ายรูป บันทึกภาพ / เสียง ศึกษาท้องฟ้า ปีน / ไต่เขา ตกปลา ล่องแก่ง เป็นต้น
3. กิจกรรมผลิตเพลิน พักผ่อนและชมความงาม เช่น ล่องเรือ ศึกษาธรรมชาติ พักผ่อน เล่นน้ำ ว่ายน้ำ อาบแดด เป็นต้น
4. กิจกรรมทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ เช่น ศึกษาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของ แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ นมัสการ กราบไหว้ตามความเชื่อหรือแสวงบุญ ถ่ายภาพ ชื่อของที่ระลึกสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น
5. กิจกรรมอื่น ๆ เช่น ประชุมสัมมนา ชม / ร่วมเล่นกีฬา การพนัน บ้านเทิงเรีงรมย์ เป็นต้น

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีหลายประการ ได้แก่ การท่องเที่ยวธรรมชาติ การท่องเที่ยววัฒนธรรม โดยหากเป็นลักษณะของการทำกิจกรรมได้แก่ กิจกรรมเชิงนิเวศ กิจกรรมกึ่งนิเวศ กิจกรรมผลิตเพลิน พักผ่อนและชมความงาม กิจกรรมทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และกิจกรรมอื่น ๆ

4. หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้หลายลักษณะ พอจะประมวลได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัดพังงา² ได้กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ดังนี้

¹สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2544). รายงานฉบับสุดท้าย (ส่วนที่ 1) การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล. หน้า (2-9) – (2-11).

²การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัดพังงา. (2541). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดพังงา. หน้า 44.

1. หลีกเลี่ยงผลกระทบทางด้านลบที่สามารถทำลายหรือบั่นทอนความมั่นคงหรือรูปแบบของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่ไปเยี่ยมชมของสถานที่นั้น ๆ
2. ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
3. สร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนท้องถิ่น และรายได้โดยตรงแก่ประชากรพื้นเมืองที่อยู่อาศัยในสถานที่ท่องเที่ยว
4. ให้การอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติและจัดการเพื่อปกป้องพื้นที่ต่าง ๆ
5. ให้ความสำคัญของความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผน และการศึกษาการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เพิ่มพูนรายได้เป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงขึ้นแก่ประเทศเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว โดยเน้นการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของพื้นที่ท้องถิ่นและคนท้องถิ่น
7. เพิ่มความมั่นใจว่าสาธารณูปโภคที่ได้รับการพัฒนาอย่างละเอียดอ่อนได้ผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมอย่างลงตัว

พยอม ธรรมบุตร¹ ได้กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนให้มีจรรยาบรรณด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพยายามอบรมปมนิสัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรม และความพอใจในการทำกิจกรรมอนุรักษ์
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ทำให้ทรัพยากรเสื่อมโทรม ไม่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกิดความเสียหาย
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ความสำคัญกับการคงไว้ ซึ่งคุณค่าที่แท้จริงของทรัพยากรธรรมชาติ และพึงประสงค์ให้มีการนำทรัพยากรไปใช้ จนทำให้เกิดความเสียหาย ความสะดวกสบาย และบริการใด ๆ ควรเกิดขึ้นจากการเคารพซึ่งคุณค่าของทรัพยากร
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จะเกิดขึ้นบนพื้นที่ ต้องมุ่งเน้นความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและมีชีวิตต่อคนที่เข้าไปบนพื้นที่ นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องยอมรับสภาพแวดล้อมอย่างที่เป็นอย่างอยู่ และไม่มุ่งหวังที่จะเข้าไปเปลี่ยนแปลง หรือดัดแปลงสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายแก่ตนเอง

¹พยอม ธรรมบุตร. (2541, กันยายน) "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาชุมชน."

5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชีวิต และสภาพแวดล้อมของป่า ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะต้องสามารถประเมินและวัดได้ในเชิงนโยบาย สังคม เศรษฐกิจ การจัดการ และวิทยาศาสตร์

6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นประการแรก ซึ่งรวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่พบบนพื้นที่นั้น ๆ

7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในกระบวนการของการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งในที่สุดก็จะก่อให้เกิดทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ายิ่งขึ้นบนท้องถิ่น

8. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ สามารถวัดและประเมินได้ โดยวัดจากความชื่นชม และการได้รับการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศธรรมชาติมากกว่าวัดจากความตื่นเต้นร่าเริงเมื่อทำกิจกรรม

9. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องมีการเตรียมการอย่างมากมาย ซึ่งผู้นำและผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำเป็นต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งในด้านต่าง ๆ

จากทรรศนะของหน่วยงานและนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีหลายประการ เช่น มุ่งสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีการศึกษาเรียนรู้ควบคู่กับความเพลิดเพลินธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เน้นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ เป็นต้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หน่วยงานและนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอจะประมวลได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 2¹ ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการที่ได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการต่อยอดความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันในด้านกิจ

¹การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 2. (ม.ป.ป.). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. หน้า 1.

กรรมการเกษตรหรือสภาพแวดล้อมการเกษตร เป็นการนำเสนอผลการสำเร็จที่ผสมผสานวิถีการดำเนินชีวิตอันเรียบง่ายที่สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย¹ ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจมีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติและมีความสุขสมบูรณ์ของประเทศไทย เป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสทำให้มีโอกาสสัมผัสการเกษตรหลายรูปแบบ และมีโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงภูมิปัญญาด้านการเกษตรของคนไทย

ณัฐพงศ์ สุกกรี² ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมิได้เน้นเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่เน้นความรู้ด้านเกษตรกรรมและวิถีชีวิตของเกษตรกร ซึ่งได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับปรุงวิธีให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของตัวเกษตรกรเอง

พรรคชนของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่ได้รับความรู้และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันในด้านกิจกรรมการเกษตร รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตและภูมิปัญญาของเกษตรกร

2. วัตถุประสงค์

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พอจะประมวลได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 2³ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาเป็นจุดขายใหม่ทางการท่องเที่ยวของจังหวัด
2. เป็นการสร้างความหลากหลายและทางเลือกใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว
3. สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

¹การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544, กันยายน) "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร," ธุรกิจท่องเที่ยว. 14 (9), 29.

²ณัฐพงศ์ สุกกรี. (2544, มีนาคม) "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร," วารสารธุรกิจท่องเที่ยว. 14 (3), 18.

³การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 2. (ม.ป.ป.). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ไม่มีเลขหน้า.

4. เป็นแนวทางส่งเสริมการสร้างงาน สร้างอาชีพและการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่น ตลอดจนเสริมสร้างรายได้จากอาชีพหลัก (ด้านการเกษตร) และใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์

5. เป็นการสร้างตลาดให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยว เจริญเกษตร

6. เป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ พืชผลทางการเกษตรในช่วงราคา ตกต่ำล้นตลาด สามารถแปรรูปเป็นสินค้าของฝากของที่ระลึกและจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวโดย ตรง

7. เป็นการประชาสัมพันธ์พืชผล ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและเสริมสร้างเอกลักษณ์ของ ฝากของที่ระลึกประจำจังหวัด

8. เป็นการสร้างเสริมให้เกษตรกรเกิดจิตสำนึก รักหวงแหนถิ่นฐาน ภาคภูมิใจในอาชีพ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย¹ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มรายได้และผู้ประกอบการเกษตรให้เพิ่มขึ้น
2. เพื่อขายผลผลิตให้กับนักท่องเที่ยวได้โดยตรง
3. เพื่อเพิ่มความสามารถในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร
4. เพื่อขยายธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
5. เพื่อขยายความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเกษตร

ทรงคณะของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น เพื่อขยายธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพให้ประชาชนในท้องถิ่น สามารถ ขายผลผลิตให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง และสร้างจิตสำนึกหวงแหนถิ่นฐาน ภาคภูมิใจในอาชีพและ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง เป็นต้น

3. รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พอจะประมวลได้ดังนี้

¹เกษตรท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก http://www.cpss.ac.th/~agro_tourism/three.html.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 2¹ ได้กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1. การกรรกรรม เช่น รูปแบบการทำนา รูปแบบการเกษตรผสมผสาน รูปแบบการเกษตรเชิงอนุรักษ์ รูปแบบศูนย์การศึกษาและศูนย์วิจัยของหน่วยราชการ โครงการหลวง รูปแบบชุมชนเกษตร รูปแบบสวนเกษตร และรูปแบบตลาดเกษตร เป็นต้น

2. ด้านปศุสัตว์ เช่น ศูนย์การผลิตโคเนื้อ ศูนย์สุนัขสงครามและม้า การเลี้ยงนกกระจอกเทศ การเลี้ยงกวาง ฟาร์มโคนม และฟาร์มเลี้ยงไก่พื้นบ้าน เป็นต้น

3. ด้านการประมง เช่น การแปรรูปผลผลิตประมง การชมแหล่งผลิตการประมง การชมวิถีชีวิตชาวประมง และนันทนาการเกี่ยวกับการประมง เป็นต้น

4. ด้านป่าไม้ เช่น การทำสวนป่าของเอกชน และการปลูกป่าของหน่วยราชการ เป็นต้น

5. วัฒนธรรม ประเพณี และชีวิตเกี่ยวกับเกษตรกร เช่น ความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับการเกษตร พิธีกรรมเกี่ยวกับการปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย² ได้กล่าวถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสรุปได้ดังนี้

1. การทำนา เช่น การทำนาประเภทต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ข้าว ประเพณีเกี่ยวกับข้าว เป็นต้น

2. การทำสวนไม้ดอก เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ ไม้กระถาง เป็นต้น

3. การทำสวนผลไม้ เช่น การทำสวนผลไม้ทุกประเภท สวนเกษตร การทำสวนผสม เป็นต้น

4. การทำสวนครัวสวนผัก เช่น การปลูกผักสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำไร่ผัก เป็นต้น

5. การทำสวนสมุนไพร เช่น การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด การปลูกพืชเครื่องดื่ม การปลูกพืชเครื่องสำอาง เป็นต้น

¹การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 2. (ม.ป.ป.). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. หน้า 1.

²การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของภาคอีสาน. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548. จาก http://www.geocities.com/agrotour_t/?200520.

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงและการขยายฟาร์มสัตว์เศรษฐกิจ การเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง เป็นต้น

7. เทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ เทศกาลลิ้นจี่ เทศกาลกินปลา เป็นต้น

นิรชน คลธิ์ธันวาริ¹ ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พอจะประมวลสรุปได้ดังนี้

1. การชมการเพาะปลูก เช่น การทำนา การทำสวนผลไม้ การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น
2. การทำฟาร์มปศุสัตว์ เช่น ฟาร์มโคนมโซคชัย
3. การจัดเทศกาลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
4. การชมบ่อเลี้ยงกุ้ง บ่อเลี้ยงปลา

ทัศนคติของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ด้านกิจกรรม เช่น การทำนา การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ การทำสวนไม้ผล เป็นต้น ด้านปศุสัตว์ เช่น การผลิตโคเนื้อ ฟาร์มเลี้ยงไก่พื้นบ้าน ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงไหม เป็นต้น ด้านการประมง เช่น แปรรูปผลผลิตประมง การชมแหล่งผลิตและชมวิถีชีวิตชาวประมง เป็นต้น ด้านป่าไม้ การจัดเทศกาลเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และวัฒนธรรม ประเพณี และชีวิตเกี่ยวกับเกษตรกร

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พอจะประมวลได้ดังนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย² ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ดังนี้

1. ภาคเหนือ เช่น หมู่บ้านสวนส้มสายน้ำผึ้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ดอยตุง ดอยแม่สลอง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นต้น
2. ภาคอีสาน เช่น เส้นทางปากช่อง – กรุงเทพฯ เส้นทางขอนแก่น – เขื่อนอุบลราชธานี ภูเขียว เป็นต้น
3. ภาคกลาง เช่น เส้นทางสมุทรสงคราม ไร่คุณมน – พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ - สิงแหวด

¹นิรชน คลธิ์ธันวาริ. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สาระรักษาธรรมชาติ - สิงแหวด ล้อม. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.se-ed.net/eka1969/home/0207.html>.

²การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). รายการนำเที่ยวเชิงเกษตร. หน้า 1 – 62.

4. ภาคใต้ เช่น วิถีชีวิตเกษตรที่ข้างกลาง สวนมณฑิพย์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย¹ ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวสวนในประเทศไทย สรุปได้ว่า

1. ภาคเหนือ เช่น วิถีชีวิตหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุโขทัย ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ เป็นต้น
2. ภาคอีสาน เช่น เส้นทาง กรุงเทพฯ - วังน้ำเขียว พืชภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์

เป็นต้น

3. ภาคกลาง เช่น สวนดอกไม้ - ซีจรรย์านชมสวน นครนายก เส้นทางกรุงเทพฯ - สมุทรสงคราม เป็นต้น

4. ภาคใต้ เช่นท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ - สถาบันทักษิณคดีศึกษา ศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย² ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ว่า

1. ภาคเหนือ เช่น เส้นทางคอยอินทนนท์ แหล่งท่องเที่ยวบ้านมณีพฤกษ์ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เป็นต้น

2. ภาคอีสาน เช่น ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตรภูเรือ จังหวัดเลย สถานีทดลองพืชสวน อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย เป็นต้น

3. ภาคกลาง เช่น เส้นทางกรุงเทพฯ - ตลิ่งชัน เส้นทางกรุงเทพฯ - นครปฐม เป็นต้น

4. ภาคใต้ เช่น เกาะช้าง จังหวัดระนอง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เป็นต้น

ทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละภาค เช่น ภาคเหนือ ได้แก่ หมู่บ้านสวนส้มสายน้ำผึ้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคกลาง ได้แก่ เส้นทาง กรุงเทพฯ - ตลิ่งชัน ภาคอีสาน ได้แก่ เส้นทางปากช่อง - กรุงเทพฯ ภาคใต้ ได้แก่ วิถีชีวิตเกษตรที่ข้างกลาง เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวสวนในประเทศไทย เช่น ภาคเหนือ ได้แก่ ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ ภาคอีสาน ได้แก่ พืชภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์ ภาคกลาง ได้แก่ สวนดอกไม้ - ซีจรรย์านชมสวน ภาคใต้ ได้แก่ ศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เป็นต้น

¹การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2546). แผนที่เที่ยวสวนทั่วไทย2003. ไม่มีเลขหน้า.

²การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544, กันยายน) "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร," ธุรกิจท่องเที่ยว. 14 (9), 30 - 32.

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง¹ ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ โครงสร้างการบริหารงาน กิจกรรมของชมรม ผลการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา

ในช่วงภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดแนวคิดทบทวน ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะฟื้นฟูอุปสรรคและหาทางออกเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ชุมชนและ สังคม จึงได้หันมาพิจารณาตนเอง และได้สนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชในหลักการพึ่งตนเอง รวมทั้งกระแสความสำนึกในการที่จะปกป้องและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ทำให้ให้ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ครูอาจารย์ พ่อค้า ผู้ประกอบการ และข้าราชการจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งชมรมท่องเที่ยว เกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2541 ซึ่ง บริหารงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานของชมรม โดยได้รับความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการ เกษตร ประกอบกับระยะหลังรัฐบาลได้เล็งเห็นประโยชน์และคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางจึงได้รับการสนับสนุน ทั้งทางด้านวิชาการ และงบประมาณจึงมีผลงานก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันที่ทำการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้าง กลางตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ชมรมท่องเที่ยว เกษตรข้างกลาง มีสมาชิก 115 คน

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารจัดการ การกระจาย รายได้ การแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และระบบการค้าทางเลือกใหม่
2. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ที่มีมาเนิ่นนานแต่โบราณแห่งนี้ไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้สืบไป
3. เพื่อให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้พัฒนาอาชีพด้านเกษตรกรรมเข้าสู่ระบบการท่องเที่ยว เพื่อเน้นทางเลือกใหม่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตให้สูงขึ้นจากที่เคยเป็นอยู่

¹ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (ม.ป.ป.). รายงานผลการดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวเกษตร กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ไม่มีเลขหน้า.

4. เพื่อให้ชุมชนรู้จักและวางแผนทรัพยากรในท้องถิ่น รู้จักใช้ รู้จักคิด รู้จักทำ โดยร่วมมือกันรักษาและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

5. เพื่อพัฒนาบุคลากรภาคเกษตรด้านการบริการ ได้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำชุมชนและท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและระดับสากลต่อไป

3. โครงสร้างการบริหารงาน

การบริหารงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประกอบด้วยดังนี้

3.1 คณะกรรมการดำเนินงานชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีจำนวน 5 คน

3.2 ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร 10 กลุ่ม (11 เครือข่าย) ประกอบด้วย กลุ่มไม้ผล กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ (แปลงดอกหน้าวัว วิชา พลธรา , แปลงดอกดาหลา) กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มแม่บ้าน ฟาร์มนกยูง ฟาร์มปลาแรด กลุ่มปุยชีวภาพ และกลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ

3.3 คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ประกอบการอาหาร เจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร และหัวหน้ากิ่งอำเภอข้างกลาง

4. กิจการของชมรม

กิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1 การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

4.2 การพัฒนาการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว

4.3 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

4.4 การบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยว

4.5 การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร

4.6 การอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.7 การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

4.8 การส่งเสริมการขายผลผลิตสินค้าของกลุ่มสมาชิก

5. ผลการดำเนินงาน

กิ่งอำเภอข้างกลาง เริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป แต่จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เป็นที่กล่าวขานของบุคคลทั่วไป อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากไปเยี่ยมชมถ้ามี

โอกาส เป็นเพราะความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งพอจะจำแนกได้คือ กลุ่มกิจกรรมศึกษาดูงานด้านการเกษตร กลุ่มกิจกรรมการเข้าค่ายพักแรม กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อศึกษาระบบชาติ กลุ่มประชุมสัมมนา กลุ่มครอบครัวและนักท่องเที่ยวทั่วไป และกลุ่มนักวิชาการ

ส่วนผลที่ชุมชนได้รับมีหลายประการ เช่น เกษตรกรชาวสวนสามารถจำหน่ายผลไม้ได้โดยตรง เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร เกิดธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว และเกิดการสร้างอาชีพใหม่ให้กับคนในท้องถิ่น เป็นต้น คาดว่าอนาคตการท่องเที่ยวเกษตร กิ่งอำเภอช้างกลาง คงจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านการเกษตรที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากยิ่งขึ้น

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลางได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ 2 รางวัล ดังนี้

1. พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่นอันดับที่ 3 ระดับประเทศ จากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัลกนิรีเงิน ในการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวครั้งที่ 4 ประจำปี 2545 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรดีเด่น จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จากเอกสารที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลางเกิดจากความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และกระแสของสังคม ชมรมเน้นการช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่น การบริหารงานเข้มแข็ง ประชาชนมีส่วนร่วม มีกิจการที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและนโยบายของรัฐ กิจการชมรมมีหลายประการ ล้วนเป็นผลดีทั้งระดับท้องถิ่นและประเทศด้วย จนได้รับเกียรติคุณจากราชการ จึงเป็นชมรมที่น่าจะศึกษาอย่างยิ่ง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ประวัติความเป็นมา

สำนักงานกิ่งอำเภอข้างกลาง¹ กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และสำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง² ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของกิ่งอำเภอข้างกลางสรุปได้ดังนี้

ชุมชนข้างกลางมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน โดยคำว่า “ข้างกลาง” มาจากชื่อกรมข้างกลาง เมืองนครศรีธรรมราชที่ต้องจับช้างป่ามาฝึกหัดใช้ในราชการสงคราม เพราะเมืองนครเป็นผู้ปกครองภาคใต้แทนราชธานีเสมอมา ประกอบกับในอดีตเมืองนครศรีธรรมราชทำสงครามใหญ่หลายครั้ง จำเป็นต้องใช้ช้างทำสงคราม พิธีกรรมทางศาสนา พระราชพิธีมอบเมืองนครประเพณีการจับช้างป่าของเมืองนครศรีธรรมราชจึงกำหนดให้มีกรมช้าง 3 กรม คือ กรมข้างกลาง กรมข้างขวา และกรมข้างซ้าย โดยบริเวณที่ตั้งของกิ่งอำเภอข้างกลางเดิมบริเวณนี้เป็นป่ารกทึบ มีช้างป่าชุกชุม กรมข้างกลางจึงตั้งกองอำนวยการจับช้างป่าขึ้นบริเวณนี้ ชาวบ้านจึงได้เรียกบริเวณนี้ว่า “ข้างกลาง”

ท้องที่ชุมชนข้างกลาง แต่เดิมขึ้นกับอำเภอฉวาง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตกว้างขวาง มีประชากรมาก การคมนาคมไม่สะดวก อยู่ห่างไกล ทำให้ยากแก่การให้บริการแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการปกครองและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน กระทรวงมหาดไทยจึงได้แบ่งท้องที่อำเภอฉวาง จำนวน 3 ตำบล คือ ตำบลข้างกลาง ตำบลสวนขัน และตำบลหลักช้าง ตั้งเป็นกิ่งอำเภอข้างกลางตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา โดยมีที่ว่าการกิ่งอำเภอตั้ง ณ บ้านควนพลอง หมู่ที่ 7 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ที่ตั้งและอาณาเขต

สำนักงานกิ่งอำเภอข้างกลาง³ กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวถึงที่ตั้งและอาณาเขตของกิ่งอำเภอข้างกลางสรุปได้ดังนี้

¹สำนักงานกิ่งอำเภอข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2547) บรรยายสรุป. หน้า 1.

²สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). แผนพัฒนาการเกษตร ตำบลข้างกลาง. หน้า 4 - 5.

³สำนักงานกิ่งอำเภอข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2547). บรรยายสรุป. หน้า 2.

กิ่งอำเภอช้างกลางตั้งอยู่ตอนกลางค่อนไปทางทิศตะวันตกของตัวเมืองนครศรีธรรมราช ห่างจากจังหวัด 53 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 236.33 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จดอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	จดอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศใต้	จดอำเภอทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันตก	จดอำเภอนาบอน อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. สภาพทางภูมิศาสตร์

สำนักงานกิ่งอำเภอช้างกลาง¹ กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และสำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอช้างกลาง² ได้กล่าวถึง สภาพทางภูมิศาสตร์ ของกิ่งอำเภอช้างกลางสรุปได้ดังนี้

ลักษณะภูมิประเทศกิ่งอำเภอช้างกลาง โดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขาประกอบด้วยป่าไม้และภูเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญหลายสาย เช่น คลองเหมน คลองท่าแพ คลองรังเกียจ คลองแหน คลองทองออก คลองจันดี คลองน้ำชุน คลองกวย เป็นต้น พื้นที่ทั่วไปจึงเหมาะแก่การทำนา ทำสวนยาง ทำสวนผลไม้

สภาพภูมิอากาศ กิ่งอำเภอช้างกลางมีอุณหภูมิค่อนข้างสูงตลอดปี มีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนระหว่างเดือน ก.พ.-พ.ค. มีอากาศร้อนตลอดฤดูกาล และฤดูฝนระหว่างเดือน มิ.ย.-ม.ค. อากาศในกิ่งอำเภอช้างกลาง มีสภาพอากาศที่ดีมากได้รับอิทธิพลของลมมรสุมทั้ง 2 ฝ่ายคือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มิได้อยู่ในเขตเงาฝน แม้จะอยู่ในฤดูแล้งแต่ฝนก็มีได้แล้งขาดอากาศเย็นสบายเพราะอยู่ในระหว่างหุบเขาไม่ร้อนจัดและหนาวจัด

4. สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

สำนักงานกิ่งอำเภอช้างกลาง³ กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวถึง สภาพสังคมและวัฒนธรรมของกิ่งอำเภอช้างกลาง สรุปได้ดังนี้

¹สำนักงานกิ่งอำเภอช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2547) บรรยายสรุป. หน้า 2.

²สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). แผนพัฒนาการเกษตร ตำบลช้างกลาง. หน้า 6.

³แหล่งเดิม. หน้า 3 - 4.

ประชากร กิ่งอำเภอข้างกลางมีประชากรจำนวน 29,885 คน แยกเป็น ชาย 14,809 คน เป็นหญิง 15,076 คน จำนวนครัวเรือน 8,111 ครัวเรือน โดยเฉลี่ยมีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 126 คน ต่อตารางกิโลเมตร ตำบลที่มีประชากรมากที่สุดคือตำบลข้างกลางจำนวน 17,518 คน จำนวนครัวเรือน 4,722 ครัวเรือน รองลงมาคือ ตำบลหลักช้าง จำนวน 7,483 คน จำนวนครัวเรือน 1,978 ครัวเรือน และตำบลสวนขันจำนวน 4,929 คน จำนวน 1,411 ครัวเรือน

การเมืองการปกครอง จำแนกได้ดังนี้

1. การปกครองท้องที่ กิ่งอำเภอข้างกลาง แบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลข้างกลาง มี 17 หมู่บ้าน ตำบลหลักช้าง มี 10 หมู่บ้าน และตำบลสวนขัน มี 9 หมู่บ้าน
2. การปกครองท้องถิ่น ในกิ่งอำเภอข้างกลาง มีองค์การปกครองท้องถิ่น 3 แห่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลหลักช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบลสวนขัน

ศาสนาและประเพณี ประชากรในกิ่งอำเภอข้างกลาง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีเดือนสิบ ประเพณีชักพระ ประเพณีบวชนาค ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

กลุ่มพัฒนาอื่น ๆ ในกิ่งอำเภอข้างกลางมีกลุ่มต่าง ๆ คือ กลุ่มเกษตรกรจำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 26 กลุ่ม ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กองทุนหมู่บ้าน 31 กองทุน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 4 กลุ่ม

5. สภาพทางเศรษฐกิจ

สำนักงานกิ่งอำเภอข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวถึงสภาพทางเศรษฐกิจของกิ่งอำเภอข้างกลาง สรุปได้ดังนี้

อาชีพ กิ่งอำเภอข้างกลาง อาชีพส่วนใหญ่ของประชากร ประกอบอาชีพการเกษตร จำนวน 3,985 ครัวเรือน มีพื้นที่ทำสวนยางพารา 53,659 ไร่ สวนผลไม้ 10,717 ไร่ พื้นที่ทำนา 7,062 ไร่

อุตสาหกรรมและการพาณิชย์ กิ่งอำเภอข้างกลาง ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จำนวน 12 แห่ง ร้านค้าทั่วไปจำนวน 134 แห่ง และร้านพาณิชย์บริการ จำนวน 121 แห่ง และยังมี

¹สำนักงานกิ่งอำเภอข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2547). บรรยายสรุป. หน้า 4.

โรงงานรับซื้อน้ำยางสดของสหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจำนวน 5 โรง สมาชิก 365 คน
ผลิตยางแผ่นรมควันได้วันละ 25 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,225,000 บาทต่อวัน ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลต่าง ๆ
คือ ตำบลช้างกลางจำนวน 3 โรง ตำบลหลักช้าง จำนวน 1 โรง และตำบลสวนขัน จำนวน 1 โรง

รายได้ประชากร ในกิ่งอำเภอช้างกลาง มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 24,377 บาท จำแนก
ตามตำบลได้คือ ตำบลช้างกลาง รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 24,533 บาท ตำบลหลักช้าง รายได้เฉลี่ย
ต่อคนต่อปี 24,245 บาท และตำบลสวนขัน รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 24,414 บาท ในปี พ.ศ. 2547

6. แหล่งท่องเที่ยว

สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอช้างกลาง¹ และนิพนธ์ สุขสะอาด² ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยว
ของกิ่งอำเภอช้างกลาง สรุปได้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น วัดธาตุน้อย วัดสวนขัน ศาลาพ่อท่านคล้าย วัด
มะนาวหวาน บ่อน้ำพ่อท่านคล้าย เป็นต้น
2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตกคลองท่าแพ น้ำตกคลองรังเกียจ ถ้ำมื่นยม
ยอดเขาเหมน เทือกเขาหลวง เป็นต้น
3. แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น แปลงดอกหน้าวัว ฝรั่งไทย ฟาร์มปลาแรด
ฟาร์มเห็ด ปุ๋ยชีวภาพ ฟาร์มนกยูง เป็นต้น
4. แหล่งท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง การล่องฝั่งโพรง
ข้าวหลามคนเดินป่า น้ำดื่มสมุนไพร เป็นต้น
5. ร้านอาหารและที่พักแรมของนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารเรือนผักกูด เขาเหมน
รีสอร์ท ท่าแพรรีสอร์ท เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้พื้น
ฐานในการเขียนเค้าโครงการวิจัย กำหนดประเด็นการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ ปัจจัยการจัด
การกิจการชมรม กระบวนการจัดการกิจการชมรม และผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม
กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้ ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรม
ปัจจัยด้านโครงสร้างกลุ่ม ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร และปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

¹สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). แผนพัฒนาการเกษตร ตำบลช้างกลาง. หน้า 11 - 12.

²นิพนธ์ สุขสะอาด. (ม.ป.ป.). "ท่องเที่ยวเกษตร," เทคโนโลยีชาวบ้าน. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.rakbankerd.com>.

กระบวนการการจัดการกิจการกลุ่ม จำแนกตามกิจการของกลุ่ม ได้แก่ การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร การพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร การอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก และผลกระทบจากการจัดการกิจการกลุ่ม ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังนำเนื้อหารายละเอียดไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการศึกษา และแนวทางการสัมภาษณ์

บทที่ 3

การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จัดตั้งเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2541 แรกจัดตั้งจนถึงปัจจุบันที่ทำการชมรมตั้งอยู่ ณ ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง หมู่ที่ 14 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช สมาชิกชมรมมี 115 ราย สมาชิกกลุ่ม มีตัวแทนกลุ่มเกษตรกร 10 กลุ่ม (11 เครือข่าย)

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เกิดขึ้นจากการสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในหลักการพึ่งตนเอง รวมทั้งกระแสความสำนึกในการที่จะปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ทำให้ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ครูอาจารย์ พ่อค้าผู้ประกอบการ และข้าราชการจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางขึ้น มีการดำเนินการจัดกิจการชมรมตามวัตถุประสงค์ของชมรมทำให้ชมรมได้รับรางวัลในระดับประเทศถึง 2 รางวัล ในปี พ.ศ. 2545 คือ รางวัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่นที่ 3 ระดับประเทศ จากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรางวัลกินรีเงิน ในการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวครั้งที่ 4 ประจำปี 2545 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรดีเด่น จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำให้ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ดังนั้นชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางจึงเป็นชมรมที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อชมรมและกลุ่มเกษตรกรผู้เกี่ยวข้องกับชมรมสามารถนำข้อมูลไปปรับใช้กับกลุ่มของตนเองต่อไป การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะจำแนกประเด็นการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นคือ ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม กระบวนการจัดการกิจการชมรม และผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม

การศึกษาปัจจัยการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้จำแนกปัจจัยการจัดการกิจการชมรมออกเป็น 4 ประการ คือ ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรม ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรม ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร และปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรม

ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรม การดำเนินกิจการของชมรมจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ผู้นำและสมาชิกชมรมจึงเป็นอีก ปัจจัยสำคัญด้วย การศึกษาปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรมผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ ผู้นำชมรม และสมาชิกชมรม ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้นำของชมรม ผู้นำเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากในการดำเนินงานของ ชมรม การศึกษาผู้นำของชมรม ผู้วิจัยจะศึกษาในประเด็นประเภทผู้นำ จำนวนผู้นำ ความหลากหลายของผู้นำ และลักษณะจิตนิสัยของผู้นำ ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ประเภทผู้นำ ผลการศึกษาประเภทผู้นำ ปรากฏว่า ผู้นำเป็นผู้นำแบบ ประชาธิปไตย โดยยอมรับฟังเหตุผลของทุกฝ่ายแล้วให้ที่ประชุมร่วมตัดสินใจ และดำเนินการ ดัง ที่ เกษตร ชุนจันทร์¹ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกิ่งอำเภอช้างกลาง วิฑูรย์ อินทมนี² นัก วิชาการส่งเสริมการเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช และวีระพล ชูแสง³ ประธานสภาองค์การ บริหารส่วนตำบลช้างกลาง และที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า จากการพูดคุยกับคณะกรรมการและสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง ทุก ครั้งที่มีการประชุม ประธานจะเปิดโอกาสให้ที่ประชุมหรือผู้เข้าร่วมฟังการประชุมนร่วมกันแสดง ความคิดเห็นเหตุผล และร่วมหาข้อสรุปที่ทุกฝ่ายมีความเห็นไปในทำนองเดียวกัน

จากการที่ผู้นำชมรมเป็นผู้นำประชาธิปไตย ทำให้การดำเนินงานของชมรมไม่มีความ ขัดแย้ง สมาชิกให้การยอมรับประธานชมรมโดยความจริงใจ ผู้นำจึงได้รับการเลือกตั้งเป็น ประธานชมรม ส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องก้าวหน้าตามลำดับ

¹ เกษตร ชุนจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงาน เกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² วิฑูรย์ อินทมนี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงาน เกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ วีระพล ชูแสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 8 ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.

1.1.2 จำนวนผู้นำ ผลการศึกษาจำนวนผู้นำ ปรากฏว่า มีจำนวนผู้นำทั้งสิ้น 16 คน ประกอบด้วย ผู้นำซึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีจำนวน 5 คน ซึ่งเลือกตั้งจากสมาชิกชมรม และผู้นำกลุ่ม 10 กลุ่ม 11 เครือข่าย ซึ่งอาจเป็นหัวหน้าหรือรองหัวหน้า ดังที่ อนันต์ สงค์อาจิ้น¹ ประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า เมื่อแรกจัดตั้งมีสมาชิกได้เข้าร่วมประชุมและมีหน่วยงานของราชการมาร่วมเป็นสภากีฬายาน มีการเลือกคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จำนวน 5 คน จะมีการคัดเลือกใหม่ทุก 2 ปี โดยแต่ละกลุ่มมีหัวหน้าหรือรองหัวหน้าที่รับผิดชอบร่วมเป็นกรรมการ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการดำเนินการ สมาชิก เจ้าของกิจการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินการชมรม ประกอบด้วย

1. นายอนันต์ สงค์อาจิ้น	ประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรม
2. นายธีรนิติย์ เรืองจรัส	รองประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรม
3. นายจิรศักดิ์ พรหมรักษ์	ปฏิคม
4. นายราย พรหมชาติ	เหรัญญิก
5. นายสุรินทร์ รอดพัน	เลขานุการ

ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายสมาชิกชมรม 10 กลุ่ม มีดังนี้

กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มฟาร์มปลาแรด กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ กลุ่มแปลงดอกหน้าวัว วีรา - ฟลอร่า กลุ่มแปลงดอกดาหลา กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มฟาร์มนกยูง กลุ่มปุยชีวกภาพ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ และกลุ่มไม้ผล

จากการที่คณะกรรมการดำเนินการชมรม มีความเหมาะสมกับปริมาณสมาชิกในชมรม เนื่องจากมีตัวแทนของแต่ละกลุ่มสมาชิก ทำให้เกิดความสะดวกในการดูแลและการให้บริการแก่สมาชิก ทำให้การจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ชมรมได้กำหนด

1.1.3 ความหลากหลายของผู้นำ ผลการศึกษาความหลากหลายของผู้นำ ปรากฏว่า ระดับการศึกษาของผู้นำหลากหลาย ช่วงอายุของผู้นำหลากหลาย ประสบการณ์ของผู้

¹อนันต์ สงค์อาจิ้น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

นำค่อนข้างหลากหลาย ดังที่ จารึก รัตนบุรี¹ กำหนดตำบลข้างกลาง และที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ลางได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ผู้นำของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้รับการศึกษาทั้งระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี ช่วงอายุมีความหลากหลายตั้งแต่ 35 - 80 ปี ด้านประสบการณ์ของผู้นำบางคน เช่น กิตติ เจริญพานิช มีความสามารถในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดของจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนธีรนิติย์ เรืองจรัส รองประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการในเรื่องเกษตรธรรมชาติและเทคโนโลยีชีวภาพ และเผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกรทั่วประเทศที่มักมาศึกษาดูงานจากที่นี่ นอกจากนี้ยังมี สุรินทร์ รอดพัน หัวหน้ากลุ่มชมรมคนรักเห็ด มีความสามารถในการบริหารจัดการและส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ดให้แก่ชาวบ้านรวมทั้งผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานทั้งนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

แม้ผู้นำมีความหลากหลายทั้งระดับการศึกษา ช่วงอายุ และประสบการณ์ แต่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมานำเสนอในการบริหารจัดการกิจกรรมของชมรม ทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งกัน กลับสามารถส่งเสริมให้การมารวมกันดำเนินกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางประสบความสำเร็จ

1.1.4 ลักษณะจิตนิสัยของผู้นำ ผลการศึกษาลักษณะจิตนิสัยของผู้นำ ปรากฏว่า ลักษณะจิตนิสัยของผู้นำประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทนและความขยันหมั่นเพียร ดังที่ สมนึก เกตุสุรินทร์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มเพาะเห็ด อนงค์ โกสณห์³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มไม้ผล

¹จารึก รัตนบุรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 3 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2549.

²สมนึก เกตุสุรินทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

³อนงค์ โกสณห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

การที่คณะกรรมการดำเนินการชมรมมีลักษณะจิตนิสัยที่มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทน และความขยันหมั่นเพียร ซึ่งเป็นลักษณะที่ดีของผู้นำจึงส่งผลทำให้กิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางดำเนินไปด้วยดีตลอดมา

1.2 สมาชิกชมรม สมาชิกชมรมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้กิจการของชมรมประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ในการศึกษาสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางปรากฏว่า จุดเด่นของสมาชิกชมรมมี 2 ประการ คือ ประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรม และลักษณะจิตนิสัยของสมาชิกชมรม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรม ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่กิ่งอำเภอข้างกลาง ดังที่ กิตติ เจริญพานิช¹ ประธานที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางไว้สรุปได้ว่า ชาวบ้านกิ่งอำเภอข้างกลางที่เป็นสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ส่วนใหญ่รู้จักและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารต่าง ๆ ระหว่างกัน

ประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรม ส่งผลให้สมาชิกชมรมมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน เสมือนญาติพี่น้อง มีความผูกพันและมีความสามัคคีกัน จึงเกิดความเข้าใจและง่ายต่อการรวมกันเป็นชมรม เพราะทุกคนมีจิตสำนึกในการพัฒนา จึงร่วมกันทำกิจการต่าง ๆ พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่งผลต่อการดำเนินงานของชมรม

1.2.2 ลักษณะจิตนิสัยของสมาชิกชมรม ผลการศึกษาลักษณะจิตนิสัยของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่าสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียร มีความเสียสละ ดังที่ พรพรรณ แป้นจันทร์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มไม้ผล และนิกร ตริยะภาพ³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยว

¹กิตติ เจริญพานิช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพ รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2549.

²พรพรรณ แป้นจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

³นิกร ตริยะภาพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

เกษตรช่างกลางกลุ่มเพาะเห็ดได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า สมาชิกชมรมมีความรับผิดชอบ และเมื่อขอความร่วมมือในการประชุมหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกมักให้ความร่วมมือ โดยเสียสละเวลาเข้ามาเข้าร่วมกิจการของชมรม ในด้านความขยันหมั่นเพียร สมาชิกมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพโดยนำความรู้ที่ได้จากกลุ่มมาเป็นความรู้ทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มฟาร์มปลาแรด และกลุ่มปุยชีวภาพ เป็นต้น

ลักษณะจิตนิสัยของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรช่างกลางที่มีความรับผิดชอบมีความขยันหมั่นเพียร และมีความเสียสละ ทำให้การจัดการกิจการกลุ่มประสบความสำเร็จตามลำดับ

ผลการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรมสรุปได้ดังนี้

1. ผู้นำชมรมปรากฏดังนี้

1.1 ประเภทผู้นำ ผู้นำเป็นแบบประชาธิปไตย โดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย และร่วมหาข้อสรุปให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 จำนวนผู้นำ มีคณะกรรมการดำเนินการชมรมทั้งหมด 5 คน และตัวแทนแต่ละกลุ่มอีก 10 กลุ่ม

1.3 ความหลากหลายของผู้นำ ผู้นำส่วนใหญ่มีความหลากหลายทั้งระดับการศึกษา ช่วงอายุ และประสบการณ์

1.4 ลักษณะจิตนิสัยของผู้นำ ผู้นำส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทน และความขยันหมั่นเพียร

2. สมาชิกชมรม ปรากฏดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรม เกือบทั้งหมดเป็นคนที่มิถุนีลำนานาเดิมอยู่ในพื้นที่กิ่งอำเภอช่างกลาง รู้จักและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2.2 ลักษณะจิตนิสัยของสมาชิกชมรม สมาชิกชมรมส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียร และมีความเสียสละ

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรม

ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนเสริมให้การดำเนินงานในกิจการของชมรมดำเนินได้อย่างเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดโครงสร้างชมรมจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น จุดประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจการ ร่วมคิดร่วมปฏิบัติและแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกของชมรม การศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างของชมรมประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ สถานภาพของชมรม บทบาท

ของชมรม บรรทัดฐานของชมรม การบังคับบัญชาของชมรม และบรรยากาศของชมรม ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 สถานภาพของชมรม หมายถึง สิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในชมรมไว้อย่างชัดเจน ผลการศึกษาสถานภาพของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้กำหนดสถานภาพของชมรมไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็น ที่มาของสมาชิกชมรม และที่มาของคณะกรรมการดำเนินการ ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ที่มาของสมาชิกชมรม ผลการศึกษาที่มาของสมาชิกชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกำหนดคุณสมบัติและลักษณะของสมาชิก ดังที่ จีรศักดิ์ พรหมรักษ์¹ คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และนาย พรหมชาติ² คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้กล่าวไว้ทำนองเดียวกันสรุปได้ดังนี้

ด้านประเภทของสมาชิก ได้แบ่งประเภทของสมาชิกออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. สมาชิกผู้ก่อตั้ง ได้แก่ ผู้ลงชื่อในคำขอจดทะเบียนจัดตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง
2. สมาชิกทั่วไป ได้แก่ สมาชิกกลุ่มเกษตรที่เป็นกลุ่มอาชีพเกษตรในชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

ด้านคุณสมบัติและลักษณะของสมาชิกผู้ก่อตั้งและสมาชิกทั่วไป

1. ต้องเป็นผู้ประกอบอาชีพและมีภูมิลำเนาอยู่ในกิ่งอำเภอข้างกลาง
2. ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรหรือเป็นสมาชิกกลุ่มกิจการที่ชมรมดำเนินการ
3. ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

จากการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะของสมาชิกผู้ก่อตั้งและสมาชิกทั่วไปของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ทำให้สมาชิกของชมรมในท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพอย่างหลากหลายสามารถทำให้การดำเนินงานของชมรมมีประสิทธิภาพและยังจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวเกษตรได้ครบวงจร

¹จีรศักดิ์ พรหมรักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรี รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

²นาย พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มฝั่งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

2.1.2 ที่มาของคณะกรรมการดำเนินการ ผลการศึกษาที่มาของคณะกรรมการดำเนินการ ปรากฏว่า คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลางได้กำหนดที่มาของคณะกรรมการดำเนินการไว้ชัดเจน ดังที่ธีรนิติย์ เรืองจรัส¹ รองประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลาง ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า คณะกรรมการดำเนินการของชมรมได้มาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกโดยตรง มี 5 คน คือ ประธาน รองประธาน ปฏิคม เลขานุการ เหรัญญิก และคณะกรรมการดำเนินการชมรมอยู่ในตำแหน่งวาระละ 2 ปี และมีคณะกรรมการจากตัวแทนกลุ่มอาชีพเกษตรซึ่งได้จากการเลือกของสมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ ส่วนใหญ่ประธานกลุ่มจะเป็นตัวแทนมาเป็นคณะกรรมการร่วมจำนวน 10 กลุ่ม (11 เครือข่าย)

จากการกำหนดที่มาคณะกรรมการดำเนินการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลางตามแนวทางประชาธิปไตย ถือเป็นโอกาสเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสามารถ ชื่อสัตย์ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกชมรมได้เป็นคณะกรรมการดำเนินการ และขณะเดียวกันหากกรรมการชุดเก่ามีความสามารถดำเนินการมีผลงานเป็นที่ยอมรับ ก็มีโอกาสดำเนินการได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการดำเนินการอีก ส่งผลให้คณะกรรมการ ดำเนินการด้วยความรอบคอบในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลางก้าวหน้ามาตามลำดับ

2.2 บทบาทของชมรม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ และภารกิจที่ได้รับจากชมรม การศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างของชมรมเรื่องบทบาทของชมรม ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นบทบาทโดยรวมของชมรม และบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการ ผลการศึกษาปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 บทบาทโดยรวมของชมรม ผลการศึกษารวมบทบาทโดยรวมของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลาง มีบทบาทในการดำเนินงานสอดคล้องกับข้อวัตถุประสงค์ของชมรม เฉพาะบทบาทที่เด่นมีหลายประการ ดังที่ ธีรนิติย์ เรืองจรัส² รองประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลาง ได้กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

¹ธีรนิติย์ เรืองจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2549.

²ธีรนิติย์ เรืองจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2549.

2.2.1.1. ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารจัดการ การกระจายรายได้ การแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และระบบการค้าทางเลือกใหม่

2.2.1.2. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

2.2.1.3. ให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้พัฒนาอาชีพด้านเกษตรกรรมเข้าสู่ระบบการท่องเที่ยว เพื่อเน้นทางเลือกใหม่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตให้สูงขึ้นจากที่เคยเป็นอยู่

2.2.1.4. ให้ชุมชนรู้จักและวางแผนทรัพยากรในท้องถิ่น รู้จักใช้ รู้จักคิด รู้จักทำ โดยร่วมมือกันรักษาและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

2.2.1.5. พัฒนาบุคลากรภาคเกษตรด้านการบริการ ได้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำชุมชนและท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและระดับสากลต่อไป การที่ชมรมมีบทบาทเป็นที่ชัดเจน จึงสะดวกในการดำเนินงานกิจการของชมรมได้ตามที่ต้องการ นอกจากนี้ชมรมยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม พัฒนาอาชีพเกษตรกรรม รักษาทรัพยากร และพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ด้านการบริการ จึงส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางประสบความสำเร็จก้าวหน้าตามลำดับ

2.2.2 บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการ ผลจากการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการ ปรากฏว่า อนันต์ สงค์อาจิน¹ ประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

2.2.2.1 ดำเนินการในเรื่องรับสมาชิก

2.2.2.2 พิจารณาดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้กลุ่มสมาชิก

2.2.2.3 พิจารณาดำเนินการจัดการประชุมของชมรม

2.2.2.4 พิจารณาดำเนินการเรื่องการส่งเสริมให้สมาชิกร่วมกันขาย

ผลิตภัณฑ์

¹อนันต์ สงค์อาจิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ททึงอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

2.2.2.5 พิจารณากำหนดนโยบายดำเนินงานของชมรมเพื่อเสนอขอความเห็นชอบในที่ประชุมใหญ่ ตลอดจนสอบสวนพิจารณาผลของการดำเนินงานตามที่นโยบายกำหนดไว้

2.2.2.6 ดำเนินการประสานงานในการจัดการกิจการของชมรม

2.2.2.7 พิจารณาให้ความร่วมมือและประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ในการส่งเสริมและเผยแพร่กิจการของกลุ่มสมาชิก

การที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการไว้อย่างชัดเจนทำให้สะดวกในการปฏิบัติ เกิดวินัยในการดำเนินงาน สมาชิกทุกคนเข้าใจการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินการ ส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

2.3 บรรทัดฐานของชมรม หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผน พฤติกรรมที่สมาชิกชมรมจะต้องปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในหมู่สมาชิก จากการศึกษาบรรทัดฐานของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีบรรทัดฐานของกลุ่มตามระเบียบของชมรมจารีตของชมรม และนโยบายของชมรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 ระเบียบของชมรม ผลการศึกษาระเบียบของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีระเบียบของชมรมกำหนดไว้อย่างชัดเจน คือ มีระเบียบที่เป็นกฎเกณฑ์ แบบปฏิบัติและนโยบายต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 2 ลักษณะคือ ระเบียบของชมรมที่เป็นลายลักษณ์อักษรและระเบียบของชมรมที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ดังที่ อนันต์ สงค์อาจิ้น¹ คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ชมรมมีระเบียบของชมรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น นโยบาย วัตถุประสงค์ มาตรฐานการบริหารจัดการ นโยบายและวัตถุประสงค์ สรุปได้ดังนี้

2.3.1.1 บริหารเวลาทำงานอาชีพหลัก ไม่ให้มีผลกระทบในทุกด้านต่ออาชีพหลัก

2.3.1.2 หลีกเลียงเวลาพักผ่อน (การทำภารกิจส่วนตัวของครอบครัว)

2.3.1.3 หลีกเลียงเวลาเร่งด่วนที่ต้องนำสินค้าออกสู่ตลาด

¹อนันต์ สงค์อาจิ้น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

2.3.1.4 หลีกเลียงเวลาที่จำกัดไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ เช่น การฉีดพ่นยากำจัดศัตรูพืช เวลาบำรุงรักษาต้นไม้ สัตว์ เวลาเตรียมโรงเรือนและดิน

นอกจากนี้ยังมีระเบียบของชมรมที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรอีกด้วย เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยวต้องผ่านชมรมหรือกลุ่มอาชีพเกษตร ห้ามรับนักท่องเที่ยวเป็นการส่วนตัว สมาชิกต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน สมาชิกชมรมต้องไม่ติดยาเสพติดร้ายแรง เป็นต้น บรรทัดฐานของชมรมได้กำหนดเป็นแนวปฏิบัติของสมาชิกชมรม หากคนใดไม่ปฏิบัติจะมีมาตรการในการควบคุมและลงโทษที่ชัดเจน ส่งผลให้สมาชิกชมรมปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด สมาชิกชมรมมีความมั่นใจ และให้ความไว้วางใจต่อการจัดการกิจการของชมรม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกื้อกูลการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้ดำเนินการมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

การที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กำหนดระเบียบของชมรมไว้อย่างชัดเจนทำให้สะดวกในการปฏิบัติทั้งคณะกรรมการดำเนินการชมรม และสมาชิกจึงส่งผลให้การดำเนินการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางก้าวหน้ามาตามลำดับ

2.3.2 จารีตของชมรม ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางยึดถือและปฏิบัติต่อกันมา ผลการศึกษาจารีตของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีจารีตของชมรมที่สำคัญหลายประการทั้งด้านการบริหารจัดการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางภายในชมรม และการบริหารจัดการของเจ้าของสถานที่ ดังที่ สุธรรม วงศ์อักษร¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มเพาะเห็ด และละออง หนูยิ้มซ้าย² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มอนุรักษ์ ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ด้านจารีตของชมรมสมาชิกต้องมีความซื่อสัตย์ต่อชมรม ไม่ขาดประชุมเกิน 3 ครั้งติดต่อกัน ชยันชันแข็งในการประกอบอาชีพ

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีจารีตเน้นความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และชยันชันแข็งในการประกอบอาชีพ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของชมรม ทำให้ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางดำเนินงานก้าวหน้ามาตามลำดับ

¹สุธรรม วงศ์อักษร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2549.

²ละออง หนูยิ้มซ้าย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขานมณีรสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2549.

2.3.3 นโยบายของชมรม ผลการศึกษานโยบายของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีนโยบายส่งเสริมและสร้างอาชีพเสริม นอกเหนือจากอาชีพทางด้านเกษตร ช่วยแก้ไขปัญหาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าการเกษตร และสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรรักหวงแหนภูมิปัญญาในอาชีพและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ดังที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง¹ ได้กำหนดเป็นรายละเอียดดังนี้

2.3.3.1 ส่งเสริมและสร้างอาชีพเสริม นอกเหนือจากอาชีพทางด้านเกษตร

2.3.3.2 ช่วยแก้ไขปัญหาผลิตผล ผลิตภัณฑ์พืชผลทางการเกษตรในช่วงราคาตกต่ำ

2.3.3.3 ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรแบบครบวงจร

2.3.3.4 เสริมสร้างจิตสำนึกเกษตรกรให้เกิดความรักและหวงแหนถิ่นฐาน มีความภาคภูมิใจในอาชีพและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ เกษมรงค์ฤทธิ์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มอนุรักษ์ และสมจิตร ศรีอินทร³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มเลี้ยงผึ้ง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า นโยบายของชมรมเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถจำหน่ายผลผลิตจากอาชีพเกษตรของตนเองได้ นอกจากนี้แต่ละกลุ่มยังให้ความรู้ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจในอาชีพของตนเอง

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กำหนดนโยบายของชมรมที่ให้ความสำคัญกับสมาชิกและชุมชน เพื่อดำเนินการตามนโยบายจะทำให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดี และชุมชนก็ได้รับการพัฒนาขึ้นตามลำดับ

2.4 การบังคับบัญชาของชมรม หมายถึง ความสัมพันธ์ตามลำดับชั้น แสดงให้ทราบว่าใครมีอำนาจหน้าที่อย่างไรในชมรม จากการศึกษาปัจจัยโครงสร้างชมรมในประเด็นการ

¹ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง. (ม.ป.ป.). องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิ่งอำเภอข้างกลาง. ไม่มีเลขหน้า.

²เกษม รงค์ฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2549.

³สมจิตร ศรีอินทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

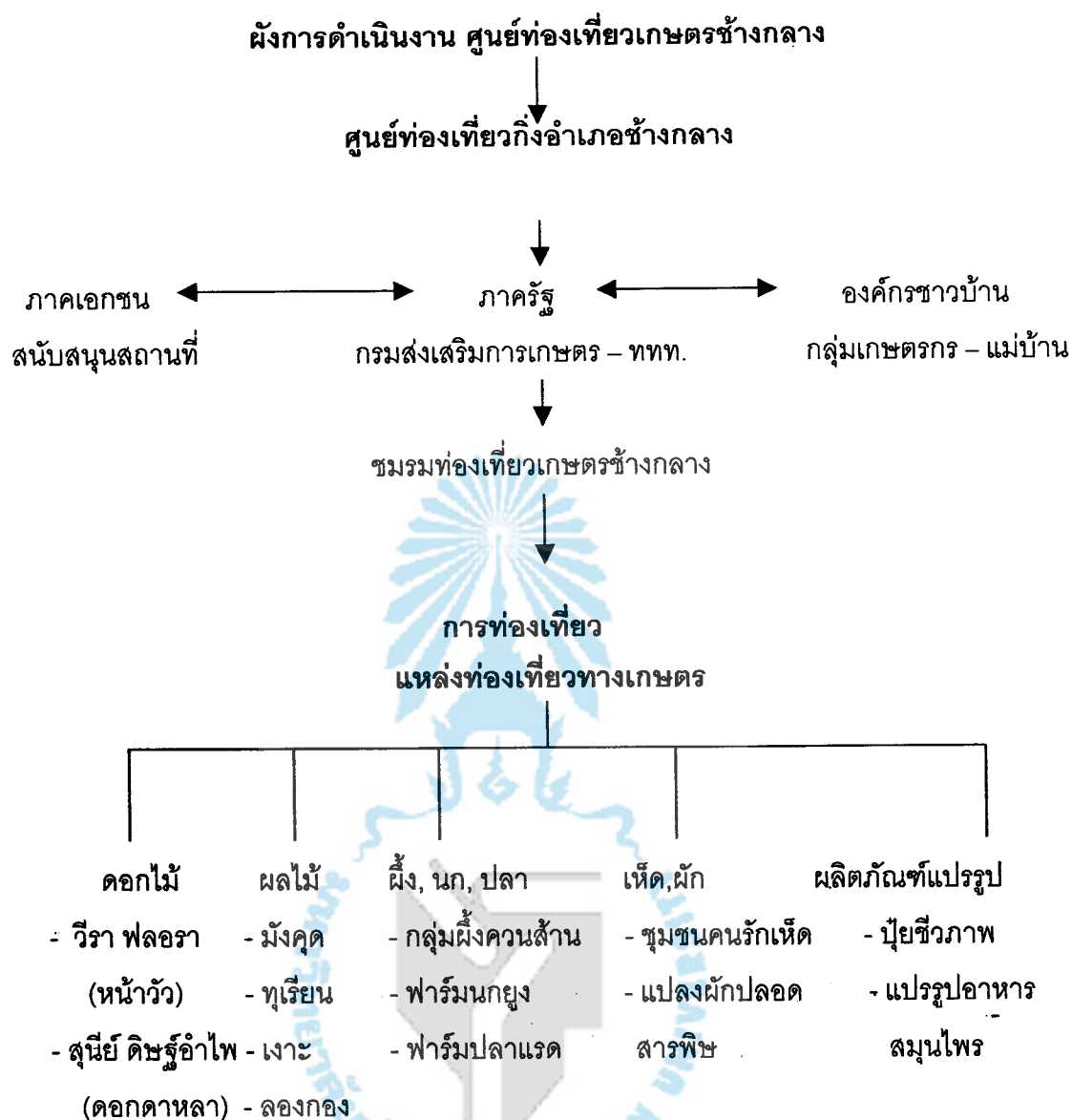
บังคับบัญชา ผลการศึกษาปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางจัดการบังคับบัญชาออกเป็น การจัดสายบังคับบัญชา การมอบหมายและการประสานงานระหว่างสมาชิกกับสมาชิก การมอบหมายและการประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิก และการประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษา

2.4.1 การจัดสายบังคับบัญชา ผลการศึกษาการจัดสายบังคับบัญชา ปรากฏว่าชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีการจัดสายการบังคับบัญชาโดยมีหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงานภายในชมรมกับกลุ่มต่าง ๆ เท่านั้น การบริหารจัดการภายในของแต่ละกลุ่ม กลุ่มจะดำเนินการเอง ดังที่ กุหลาบ โพนสงคราม¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกหน้าวัว และสมบุญ ดิษฐ์อำไพ² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกดาหลา กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า การเข้าร่วมกับทางชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางของกลุ่ม เมื่อทางชมรมมีกิจกรรมก็ให้ความร่วมมือหรือมีการประชุมก็จะส่งตัวแทนจากกลุ่มเข้าร่วมประชุม ด้านการบริหารจัดการภายในกลุ่ม กลุ่มเป็นผู้ดำเนินการเอง ทางชมรมเป็นเพียงผู้ประสานงานในการหานักท่องเที่ยวเท่านั้น ส่วนแผนผังรายละเอียดในการจัดสายการบังคับบัญชา ดูจากภาพประกอบที่ 1

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ทำหน้าที่ประสานงานโดยเฉพาะด้านนักท่องเที่ยว ให้แก่กลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ทำให้กลุ่มสมาชิกได้รับความสะดวก ส่งผลต่อการดำเนินงานของชมรมโดยภาพรวม

¹กุหลาบ โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแปลงดอกหน้าวัว วีรา ฟลอร่า กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สมบุญ ดิษฐ์อำไพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 12 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2549.

ภาพที่ 2 แสดงการจัดสายบังคับบัญชาของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง
ที่มา รายงานผลการดำเนินการโครงการท่องเที่ยวเกษตร
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.4.2 การมอบหมายและการประสานงานระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ผลการศึกษาการมอบหมายและการประสานงานระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ปรากฏว่า มีการประสานงานแนะนำจุดท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มให้นักท่องเที่ยวทราบและมีการจัดผู้นำเที่ยวให้ในบางกรณี

ดั่งที่ สำเนียง จงจิตร¹ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และณรงค์ ศิลารัตน์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กลุ่มเพาะเห็ด กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า สมาชิกในชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางซึ่งอยู่ในกลุ่มอื่น มีการประสานแนะนำนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมยังกลุ่มเพื่อนสมาชิกในเครือข่ายชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางด้วยกัน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ระหว่างกัน

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีสมาชิกส่วนใหญ่ประสานงานกันระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน ส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมพัฒนาขึ้นโดยภาพรวม

2.4.3 การมอบหมายและการประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิก ผลการศึกษาการมอบหมายและการประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิก ปรากฏว่าสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จะประสานงานกับคณะกรรมการดำเนินการในเรื่องการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มสมาชิกแก่นักท่องเที่ยว ชาวสารความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรมดั่งที่ จิรพรรณ ชุมเสน³ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และลาวัลย์ ภูมิไชยา⁴ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแม่บ้าน กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า คณะกรรมการดำเนินการชมรมจะประสานงานกับสมาชิกในรูปแบบการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการดำเนินการชมรมจะประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มให้นักท่องเที่ยวทราบ มีการประสานงานการจัดให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมกับทางหน่วยราชการและการติดต่อให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมกับทางชมรม

¹สำเนียง จงจิตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

²ณรงค์ ศิลารัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

³จิรพรรณ ชุมเสน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

⁴ลาวัลย์ ภูมิไชยา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2549.

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีการประสานงานเป็นประจำในเรื่องการประชาสัมพันธ์ทั้งข้อมูลข่าวสาร และแก่นักท่องเที่ยวตามภารกิจของกิจการ ทำให้กิจการของกลุ่มดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย ส่งผลให้ชมรมดำเนินงานก้าวหน้าตามลำดับ

2.4.4 การประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษา ผลการศึกษาการประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษา ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีการประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษาทั้งในด้านเกี่ยวกับกิจการของชมรม และความเป็นอยู่ส่วนบุคคล ดังที่ อำไพ รัตนพันธ์¹ ชาวบ้านตำบลข้างกลาง สุวิทย์ ศรีพุทธ² ชาวบ้านตำบลสวนขัน โกวิท ดิษฐ³ อำไพ³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกดาหลา และ สนชัย บุญแนบ⁴ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มฟาร์มปลาแรด กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า คณะกรรมการที่ปรึกษาชมรม เช่น คุณกิตติ เจริญพานิช คอยประสานงานแจ้งความเคลื่อนไหวกับกลุ่มสมาชิกในชมรมได้ทราบ และสอบถามถึงความเป็นอยู่ และออกปากให้ความช่วยเหลือ

จากการประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษาได้ประสานงานกับสมาชิกทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทำให้ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรม ทำให้การดำเนินงานของชมรมก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

2.5 บรรยากาศของชมรม หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องการดำรงอยู่ของชมรม ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้ชมรมดำเนินไปได้หรือทำให้ชมรมเข้มแข็ง เช่น การพบปะระหว่างสมาชิกภายในชมรม การประชุม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น จากการศึกษابรรยากาศในชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีการสร้างบรรยากาศในชมรมด้วยวิธีการซึ่งสามารถจำแนกได้

¹อำไพ รัตนพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สุวิทย์ ศรีพุทธ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มปลาแรด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2549.

³โกวิท ดิษฐอำไพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 12 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2549.

⁴สนชัย บุญแนบ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มปลาแรด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2549.

3 วิธี คือ การพบปะพูดคุยระหว่างสมาชิก การพูดคุยในที่ประชุม และการใช้เอกสารชี้แจงข้อมูล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.5.1 การพบปะพูดคุยระหว่างสมาชิก ผลการศึกษาการพบปะพูดคุยระหว่างสมาชิก ปรากฏว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีการพบปะพูดคุยกันเป็นประจำ เพราะสมาชิกมีความเอื้ออาทรและสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการพูดคุยปรึกษาหารือแบบไม่เป็นทางการดังที่ ธรรมรงค์ พรหมชาติ¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มอนุรักษ์ และ สุรพงษ์ ศิลปบริสุทธิ์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มไม้ผล กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีการติดต่อพูดคุยกันเป็นประจำทั้งเป็นการพบปะส่วนตัวของสมาชิกด้วยกันเอง หรือการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ติดต่อระหว่างกัน แต่ละกลุ่มมักมีผู้อาวุโสที่เป็นที่เคารพของสมาชิก หากมีปัญหา ก็จะนัดพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในลักษณะเป็นกันเองโดยไม่จำกัดเวลา

การที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีการพูดคุยปรึกษาหารือแบบไม่เป็นทางการบ่อยครั้ง ทำให้สมาชิกมีความสนิทสนมและสามัคคีกันส่งผลต่อการดำเนินการของชมรมให้มีความก้าวหน้าตามลำดับ

2.5.2 การพูดคุยในที่ประชุม ผลการศึกษาการพูดคุยในที่ประชุม ปรากฏว่า ในระยะแรกชมรมมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการชมรมเดือนละ 1 ครั้ง ในระยะต่อมาจึงเว้นระยะห่างไป และมีการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินการตามความเหมาะสมของแต่ละกรณี โดยบรรยากาศที่ประชุมเป็นไปด้วยประชาธิปไตย ดังที่ เสียง วรฤทธิ์³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มเพาะเห็ด และประชีพ บุญหลวง⁴ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า เมื่อเริ่มก่อตั้งชมรมท่องเที่ยว

¹ธรรมรงค์ พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มอนุรักษ์ กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สุรพงษ์ ศิลปบริสุทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³เสียง วรฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴ประชีพ บุญหลวง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การสวนยาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เกษตรข้างกลาง ชมรมได้มีการนัดประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำเดือนละครั้ง แต่ในระยะ 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2548) ได้เว้นระยะห่างการประชุมออกไป อาจเป็นการพูดคุยโดยใช้โทรศัพท์เป็นการสื่อสารแทน บางครั้งอาจมีการจัดประชุมเป็นวาระพิเศษในกรณีฉุกเฉิน ด้านการพูดคุยในที่ประชุมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

การที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีการพูดคุยในที่ประชุมทำให้ส่งผลดีต่อการดำเนินกิจการของชมรม แม้ชมรมได้เว้นระยะการประชุมของคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง แต่คณะกรรมการดำเนินการได้มีการติดต่อประสานกันอย่างไม่เป็นทางการอยู่ทุกระยะ ทำให้การดำเนินการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง สามารถดำเนินการมาได้ตามลำดับ

2.5.3 การใช้เอกสารชี้แจงข้อมูล ผลการศึกษาการใช้เอกสารชี้แจงข้อมูล

ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางใช้เอกสารชี้แจงข้อมูลไม่มากนัก มีเฉพาะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของชมรม ดังที่ สมนึก จันทร์อ่อน¹ ชาวบ้านตำบลสวนขัน และ พวง หวานสนิท² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแม่บ้าน ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ใช้เอกสารในการชี้แจงน้อยมาก เอกสารที่ใช้เป็นเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของชมรม รวมทั้งเอกสารชี้แจงการจัดสรรการใช้งบประมาณของทางชมรมที่มอบให้แก่กลุ่มสมาชิก

การที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้จัดทำเอกสารชี้แจงการจัดทำโครงการของชมรม และเอกสารชี้แจงเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ ทำให้สมาชิกเกิดความไว้วางใจในความซื่อสัตย์ของคณะกรรมการดำเนินการ เกิดความไว้วางใจส่งผลให้การดำเนินกิจการของชมรมก้าวหน้ามาตามลำดับ

ผลการศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างของชมรมสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของชมรม ปรากฏดังนี้

1.1 ที่มาของสมาชิก สมาชิกมี 2 ประเภท คือ สมาชิกผู้ก่อตั้ง และสมาชิกทั่วไป

¹สมนึก จันทร์อ่อน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²พวง หวานสนิท เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

1.2 ที่มาของคณะกรรมการดำเนินการ คณะกรรมการดำเนินการมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกมี 5 คน และตัวแทนกลุ่มอาชีพเกษตรมาเป็นคณะกรรมการร่วม

2. บทบาทของชมรม ปรากฏดังนี้

2.1 บทบาทโดยรวมของชมรม ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม พัฒนาอาชีพเกษตรกรรม รักษาทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อม และพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ด้านการบริการ

2.2 บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการ มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการไว้ชัดเจนอย่างน้อย 7 ประการ เน้นการดำเนินการเพื่อให้บทบาทของชมรมประสบความสำเร็จ

3. บรรทัดฐานของชมรม ปรากฏดังนี้

3.1 ระเบียบของชมรม มีการกำหนดระเบียบของชมรมไว้อย่างชัดเจนทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

3.2 จารีตของชมรม มีทั้งจารีตเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตัว และการบริหารจัดการด้านเวลา

3.3 นโยบายของชมรม นโยบายของชมรมเน้นให้ความสำคัญกับสมาชิกและชมรม โดยมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบและขยันขันแข็งประกอบอาชีพ

4. การบังคับบัญชา ปรากฏดังนี้

4.1 การจัดสายบังคับบัญชา ชมรมท่องเที่ยวเกษตรช่วงกลางเป็นเพียงผู้ประสานงานภายในชมรมกับกลุ่มสมาชิก แต่กิจการภายในของแต่ละกลุ่ม กลุ่มเป็นผู้จัดสายบังคับบัญชาตามรูปแบบของแต่ละกลุ่มเอง

4.2 การมอบหมายและการประสานงานระหว่างสมาชิกกับสมาชิก เน้นการประสานกันในกลุ่มสมาชิกด้วยกัน โดยไม่มีแบบแผน

4.3 การมอบหมายและการประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิก ประสานงานกันเป็นประจำในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และตามภารกิจของกิจการชมรม

4.4 การประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษา มีทั้งลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้ได้รับฟังปัญหาของสมาชิก และได้รับความร่วมมือจากสมาชิก

5. บรรยากาศของชมรม ปรากฏดังนี้

5.1 การพบปะพูดคุยระหว่างสมาชิก มีการปรึกษาพูดคุยกันในลักษณะไม่เป็นทางการบ่อยครั้ง ทำให้สมาชิกเกิดความสนิทสนมกัน

5.2 การพูดคุยในที่ประชุม สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

5.3 การใช้เอกสารชี้แจงข้อมูล ใช้เอกสารชี้แจงน้อยจะมีเฉพาะเกี่ยวกับการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของชมรม และเอกสารชี้แจงเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของชมรม

3. ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร

ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกื้อกูลให้การจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางดำเนินไปด้วยดี ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ เงินทุน อุปกรณ์ และทรัพยากร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 เงินทุน ปัจจัยด้านเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งซึ่งช่วยให้การจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางดำเนินไปอย่างคล่องตัว ในการศึกษาเงินทุนของชมรมจะศึกษาในประเด็น แหล่งเงินทุนของชมรม ปริมาณเงินทุนของชมรม การใช้เงินทุนของชมรม และการควบคุมเงินทุนของชมรม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

3.1.1 แหล่งเงินทุนของชมรม ผลการศึกษาแหล่งเงินทุนของชมรม ปรากฏว่าเมื่อแรกเริ่มจัดตั้งชมรม ทางชมรมได้รับความร่วมมือและเงินทุนเมื่อเริ่มต้นดำเนินกิจการ โดยได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนให้สถานที่ ด้านงบประมาณก่อสร้างได้จากกรมส่งเสริมการเกษตร เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2541 และได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจการของชมรมทุกปี จากกรมส่งเสริมการเกษตร ดังที่ นาย พรหมชาติ¹ คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และสุภีย์ เกิดสวัสดิ์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแม่บ้าน กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า การรวมตัวกันของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางในระยะแรกและตลอดมาได้รับงบประมาณสนับสนุนหลักจากกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะการจัดสร้างที่ทำการชมรม คือศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง หรือที่ท่าแพริสอร์ท ส่วนภาคเอกชนก็ให้การสนับสนุนสถานที่คือ ของ คุณกิตติ เจริญพานิช เป็นต้นทุนในการดำเนินกิจการ

¹ นาย พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² สุภีย์ เกิดสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ตามที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้รับเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการที่ชมรมจะดำเนินกิจการต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินกิจการของชมรมก้าวหน้าตามลำดับ

3.1.2 ปริมาณเงินทุนของชมรม ผลการศึกษาปริมาณเงินทุนของชมรม ปรากฏว่า งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากทางการตลอดระยะเวลาประมาณ 4 ล้านบาท ในการดำเนินกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ดังที่ กิตติ เจริญพานิช¹ ที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และอนันต์ สงค์อาจิ้น² ประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ด้านงบประมาณของชมรมได้รับจากหน่วยงานของรัฐคือ กรมส่งเสริมการเกษตรมาหลายรอบ รวมเป็นงบประมาณ ประมาณ 4 ล้านบาท โดยครั้งแรกได้จากการสนับสนุนในการก่อสร้างที่ทำการของชมรมเป็นจำนวนเงิน 270,000 บาท

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐถึง 4 ล้านบาท ทำให้ไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจการชมรม สามารถนำทุนจำนวนนี้มาจัดหาปัจจัยการผลิตมาบริการสมาชิกและใช้จ่ายตามความจำเป็นในการดำเนินกิจการของชมรม ส่งผลให้ชมรมเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ

3.1.3 การใช้เงินทุนของชมรม ผลการศึกษาการใช้เงินทุนของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้ใช้เงินทุนในกิจการจัดสร้างศูนย์ส่งเสริมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง สร้างศูนย์สินค้าเกษตร ปรับปรุงศูนย์เกษตร แผ่นป้ายและวัสดุสำนักงาน จัดโครงการต่าง ๆ ได้แก่ จัดประชุม จัดฝึกอบรมสัมมนา จัดนิทรรศการ และงานด้านเอกสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังที่ รวย พรหมชาติ³ คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ชมรมได้ใช้เงินทุนของชมรมเพื่อกิจการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

¹ กิตติ เจริญพานิช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพ รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² อนันต์ สงค์อาจิ้น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ รวย พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำกลุ่มเลี้ยง ผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

1. จัดสร้างอาคารศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 14 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2541
 2. จัดสร้างศูนย์สินค้าเกษตร ห่างจากศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร 2 กิโลเมตร
 3. จัดทำป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายบอกเส้นทางภายในกิ่งอำเภอข้างกลาง พ.ศ. 2543
 4. โครงการถนนลาดยางสู่แหล่งท่องเที่ยว พ.ศ. 2543
 5. จัดนิทรรศการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง ปรับปรุงศูนย์เกษตร แผ่นป้ายและวัสดุสำนักงานเพิ่มเติม และจัดฝึกอบรมหลักสูตรบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกษตร 22 – 24 สิงหาคม พ.ศ. 2543
 6. จัดประชุมชี้แจงผลการดำเนินการประจำปี พ.ศ. 2543 จัดนิทรรศการและกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว จัดสร้างตลาดศูนย์รวมผลผลิตด้านเกษตรข้างกลาง ณ หมู่ที่ 1 ปี พ.ศ. 2544
 7. จัดงานพิธีเปิดศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตร ทำสารคดีร่วมกับกรมวิชาการเกษตร จัดทำแผ่นประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2545 และโครงการต่าง ๆ อีกมากมาย
- ภายหลังปี พ.ศ. 2546 ทางชมรมมีการใช้งบประมาณในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ลดบทบาทลงไป เนื่องจากการเปลี่ยนนโยบายของผู้บริหารในส่วนของผู้ให้ทุน คือ กรมส่งเสริมการเกษตร
- จากการที่ทางชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีการใช้เงินทุนของชมรมในการพัฒนา กิจการต่าง ๆ ของชมรม ส่งผลดีต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของชมรมให้ประสบความสำเร็จตามลำดับ

3.1.4 การควบคุมเงินทุนของชมรม ผลการศึกษาการควบคุมเงินทุนของชมรม ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้ควบคุมเงินทุนของชมรมโดยให้คณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้รับผิดชอบและใช้ระเบียบของชมรม และตามระเบียบราชการมา ดังที่ รายนพพรหมชาติ¹ คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การควบคุมเงินทุนของชมรมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตามระเบียบของชมรม และตามระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงการคลังมาชี้แจงในการเบิกจ่าย โดยมีคณะกรรมการดำเนินการของชมรมเป็นผู้ตรวจสอบด้วยความรอบคอบ

¹รายนพพรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีวิธีการควบคุมเงินทุนที่มีความรัดกุมรอบคอบ ทำให้ชมรมไม่มีปัญหาในการควบคุมเงินทุน ส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมก้าวหน้าตามลำดับ

3.2 อุปกรณ์ ปัจจัยด้านอุปกรณ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีความสะดวก อุปกรณ์ของชมรมผู้วิจัยจะศึกษาในประเด็นที่ตั้งสำนักงาน และครุภัณฑ์สำนักงาน ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ที่ตั้งสำนักงาน ผลการศึกษาที่ตั้งสำนักงาน ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีที่ตั้งสำนักงานตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน เป็นผู้ให้ใช้สถานที่ในการจัดตั้งสำนักงาน ดังที่ กิตติ เจริญพานิช¹ ที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า เมื่อเริ่มจัดตั้งชมรมมีการจัดสร้างอาคาร 1 หลัง โดยได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนในการให้ใช้สถานที่จัดตั้งสำนักงานคือ ท่าแพรีสอร์ทของตนเอง โดยใช้ชื่อที่ตั้งสำนักงานว่า ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางโดยที่ตั้งสำนักงานนั้นสมาชิกสามารถเดินทางไปมาได้สะดวกและมีความคล่องตัว โดยอาคารที่ตั้งสำนักงานใช้เป็นสถานที่พบปะประชุม สัมมนา ฝึกอบรม และทำกิจกรรมต่าง ๆ

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีอาคารสำนักงานถาวร ตั้งอยู่บริเวณถนนสายหลัก คือถนนสายนคร ๙ – จันดี และมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับสมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง สะดวกในการจัดเป็นที่ประชุมสมาชิก เก็บครุภัณฑ์สำนักงาน ตลอดจนให้สถานที่สำนักงานทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินการของชมรมก้าวหน้าตามลำดับ (ดูภาพประกอบที่ 3 และภาพประกอบที่ 4)

¹กิตติ เจริญพานิช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ท่าแพรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ภาพที่ 3 แสดงป้ายประกาศเกียรติคุณ

ถ่ายภาพที่บริเวณทางเข้าศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช่วงกลาง ตำบลช่วงกลาง กิ่งอำเภอช่วงกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2549

ภาพที่ 4 แสดงที่ตั้งที่ทำการชมรมศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรช่วงกลาง

ถ่ายภาพที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช่วงกลาง ตำบลช่วงกลาง กิ่งอำเภอช่วงกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2549

3.2.2 คุรุภัณฑ์สำนักงาน ผลการศึกษาคุรุภัณฑ์ ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีคุรุภัณฑ์สำนักงานประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ และบอร์ดป้ายนิเทศ ดังที่ หนูพริ้ม เอี่ยมกำลัง¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแม่บ้าน และอุดมศรี สารพงษ์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีคุรุภัณฑ์เท่าที่จำเป็นในการจัดประชุมและทำกิจกรรม คือ โต๊ะ เก้าอี้ และบอร์ดสำหรับจัดเป็นกระดานข่าวหรือเผยแพร่กิจกรรมของชมรม รวมทั้งกลุ่มต่าง ๆ ของชมรม (ดูภาพประกอบที่ 5 และภาพประกอบที่ 6)

จากการที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้มีคุรุภัณฑ์สำนักงานเพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจการ จึงส่งผลให้ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีความเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ

ภาพที่ 5 แสดงบอร์ดสำหรับจัดเป็นกระดานข่าวหรือเผยแพร่กิจกรรมของชมรม

รวมทั้งกลุ่มต่าง ๆ ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

ถ่ายภาพที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง

จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2549

¹หนูพริ้ม เอี่ยมกำลัง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำกลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²อุดม ศรีสารพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำองค์การสวนยาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

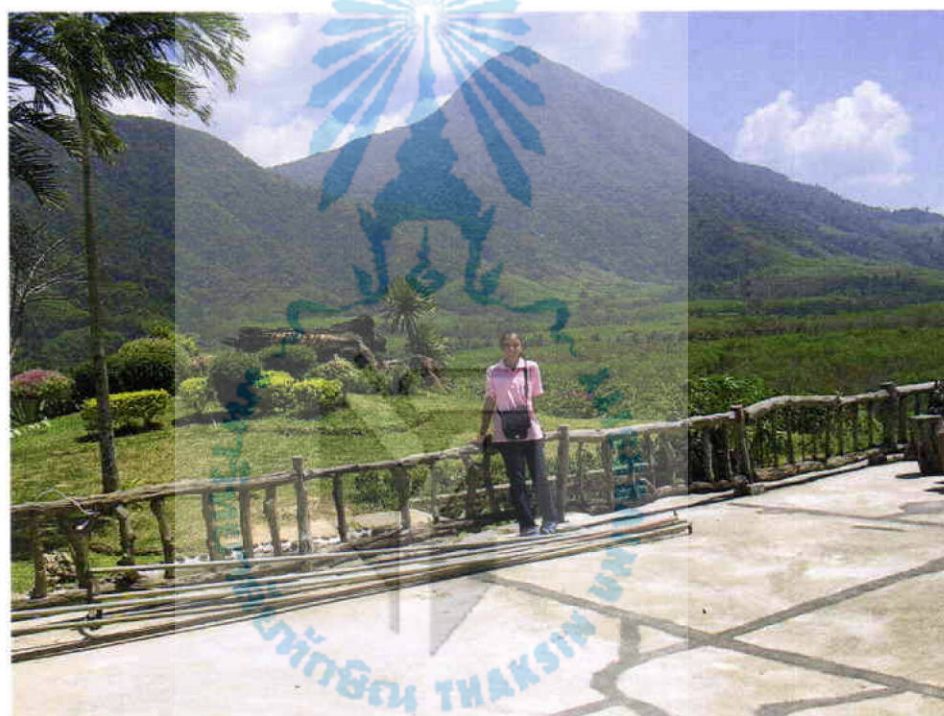
ภาพที่ 6 แสดงครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการจัดประชุมและทำกิจกรรม คือ ไอ้เก๋อ
ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ถ่ายภาพที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง
ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 6 มีนาคม
พ.ศ. 2549

3.3 ทรัพยากร เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตร
ข้างกลาง ในการศึกษาปัจจัยด้านทรัพยากรของชมรม ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นทรัพยากรการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทรัพยากรการเกษตร และทรัพยากร
ด้านนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติ ปรากฏว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว
ประเภท น้ำตก ถ้ำ และภูเขา ดังที่ ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง¹ ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า

¹ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง. (ม.ป.ป.). องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
กิ่งอำเภอข้างกลาง. ไม่มีเลขหน้า.

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่กิ่งอำเภอช้างกลางหรือที่ทางชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลางเข้ามามีส่วนร่วมมีทั้งประเภทถ้ำ เช่น ถ้ำชะอมหรือถ้ำหินส้ม ถ้ำจมื่นยม ถ้ำน้ำ ถ้ำวงทิว และถ้ำพระ เป็นต้น น้ำตก เช่น น้ำตกท่าแพ น้ำตกคลองรังเกียจ น้ำตกคลองแหน น้ำตกสีนุ่น และน้ำตกสวนขัน เป็นต้น และภูเขา เช่น เขาเหมน เขาธง เขาหลวง และเขาล้าน เป็นต้น นอกจากนี้ อุดมลักษณ์ รัตนอุดม¹ นักท่องเที่ยวชาวปัตตานี และนรพล บุญสุข² นักท่องเที่ยวชาวจังหวัดสงขลา ได้กล่าวถึงทรัพยากรทางธรรมชาติของกิ่งอำเภอช้างกลางไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า มีความประทับใจในทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ของที่นี่ ในส่วนที่ตนเองได้มีโอกาสมาเที่ยวคือ น้ำตกท่าแพ และจุดชมวิวที่เขาเหมนรี รีสอร์ท จากความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ช้างกลางได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 7 แสดงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยอดเขาเหมน ถ่ายภาพที่เขาเหมนรี รีสอร์ท ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

¹อุดมลักษณ์ รัตนอุดม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรี รีสอร์ท กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²นรพล บุญสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรี รีสอร์ท กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

จากการที่ทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก ถ้ำ และภูเขา ทำให้การดำเนินการจัดการกิจการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชมรมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและกิจการของชมรมประสบความสำเร็จก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นตามลำดับ

3.3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปรากฏว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบด้วย ด้านโบราณคดี ศาสนสถาน และประเพณีท้องถิ่น ดังที่ เกษตร ชุนจันทร์¹ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกิ่งอำเภอช้างกลางได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีแหล่งโบราณคดี เช่นถ้ำจมน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนมนุษย์โบราณ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา เช่น วัดธาตุน้อย วัดสวนขัน วัดมะนาวหวาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่สำคัญทั้ง ประเพณีการสงฆ์พ้อท่านคล้าย งานเดือนสิบ รดน้ำผู้สูงอายุ และแห่ผ้าขึ้นธาตุน้อย โดยประเพณีการสงฆ์พ้อท่านคล้ายและรดน้ำผู้สูงอายุกระทำกันในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี สอดคล้องกับที่ สุวิทย์ ศรีพุ่ม² สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง และคณะกรรมการที่ปรึกษาชมรม กล่าวไว้สรุปได้ว่า ประเพณีที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์ให้ความสนใจมาท่องเที่ยวในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้ ชูเชาว์ จันทรมิมล³ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มะลิวัลย์ อ่อนเปี่ยม⁴ นักท่องเที่ยวชาวจังหวัดพัทลุง

¹เกษตร ชุนจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สุวิทย์ ศรีพุ่ม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ชูเชาว์ จันทรมิมล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพ รีสอร์ท กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴มะลิวัลย์ อ่อนเปี่ยม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

นันทวิทย์ ชัยวิจิต¹ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และพันทิวา ผลชู² นักท่องเที่ยวชาวอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า มีความศรัทธาในบารมีของพ่อท่านคล้าย จึงต้องการเดินทางมาเพื่อสักการะพ่อท่านคล้าย และถือโอกาสท่องเที่ยวไปยังจุดท่องเที่ยวอื่น ๆ ไปในตัวด้วย

จากความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งด้านโบราณคดี ศาสนสถาน และประเพณีท้องถิ่น ทำให้การดำเนินการจัดการกิจกรรมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและกิจการของชมรมประสบความสำเร็จความก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นตามลำดับ

3.3.3 ทรัพยากรการเกษตร ผลการศึกษาทรัพยากรการเกษตร ปรากฏว่า ทรัพยากรด้านการเกษตรซึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกในชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางประกอบด้วย ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล ผัก นก ปลา เห็ดผักปลอดสารพิษ ผลิตภัณฑ์แปรรูป ดังที่ วีระศักดิ์ ช่วยพนัง³ เกษตรอำเภอ กิ่งอำเภอข้างกลาง และศุภกิจ จัตติกุล⁴ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรในกลุ่มสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีหลายกลุ่มที่ได้รับชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ทั้งแปลงดอกหน้าวัวของคุณสุรเชษฐ์ วีระพงษ์ มีแปลงดอกดาหลา หรือมีกลุ่มผิงของนายราย พรหมชาติ ซึ่งมีชื่อเสียงในด้านการผลิตน้ำผิงด้วยวิถีธรรมชาติทำให้ได้ผลผลิตน้ำผิงรูปแบบปลอดภัยจากสารพิษ นอกจากนี้ยังมีฟาร์มนกยูง มีฟาร์มปลาแรดของคุณจารึก นกแก้ว มีชุมชนคนรักเห็ด มีแปลงผักปลอดสารพิษ และมีศูนย์ผลิตปุ๋ยเทคโนโลยีชีวภาพของอาจารย์ธีรนิษฐ์ เรืองจรัส โดยกลุ่มเกษตรของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางนี้ นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้ความเพลิดเพลินแล้วยังได้รับ

¹นันทวิทย์ ชัยวิจิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพ รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²พันทิวา ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพ รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³วีระศักดิ์ ช่วยพนัง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴ศุภกิจ จัตติกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ความรู้สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเสริมได้อีกด้วย สอดคล้องกับที่ สุเบญจางค์ จันทร์พิมล¹ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช นทนีย์ ผลชู² นักท่องเที่ยวชาวอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช และวรรณัฐ อ่อนเปี่ยม³ นักท่องเที่ยวชาวพัทลุง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ได้มาเที่ยวที่ชุมชนคนรักเห็ดของนายสุรินทร์ ส่วนหนึ่งต้องการมาซื้อเห็ดเพื่อไปทดลองเพาะเลี้ยงดู และขอคำแนะนำจากที่นี่ด้วย (รูปภาพประกอบที่ 8)

จากความหลากหลายของทรัพยากรการเกษตร ทำให้กิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นที่น่าสนใจ ทำให้การดำเนินการจัดการกิจการของชมรมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และกิจการของชมรมประสบความสำเร็จและพัฒนาขึ้นตามลำดับ

3.3.4 ทรัพยากรด้านนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาทรัพยากรด้านนักท่องเที่ยว ปรากฏว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม มีทั้งการมาท่องเที่ยว มาศึกษาดูงานทางด้านเกษตร องค์กรชุมชนต่าง ๆ และหน่วยงานรัฐ ร่วมกิจกรรม ที่ชมรมจัดขึ้น และใช้บริการด้านอาหารและที่พักของกลุ่มเครือข่าย ดังที่ อภิเชษฐ์ กลอนสม⁴ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สมปราษฎณ์ ผลชู⁵ และ ดิณฑ์ ผลชู⁶ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช และพริมา ชววิชิต⁷ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชกล่าว

¹สุเบญจางค์ จันทร์พิมล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ดกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²วันทนีย์ ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณัฐ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ร้านอาหารเรือนผักกูด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³วรรณัฐ อ่อนเปี่ยม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴อภิเชษฐ์ กลอนสม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณัฐ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁵สมปราษฎณ์ ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ร้านอาหารเรือนผักกูด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁶ดิณฑ์ ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ร้านอาหารเรือนผักกูด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁷พริมา ชววิชิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณัฐ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า การมาท่องเที่ยวมีทั้งมาในลักษณะเป็นครอบครัว กิจกรรมที่ใช้บริการ เช่น ใช้บริการร้านอาหารเรือนผักกูด เนื่องจากเน้นอาหารแบบสมุนไพร นอกจากนี้ ดิณฑ์ผลชู เคยมาเข้าค่ายร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมท่องเที่ยวช่วงกลางจัดขึ้น สอดคล้องกับที่ ขนบ จรุงศรีสวัสดิ์¹ และ ขจิรัตน์ จรุงศรีสวัสดิ์² นักท่องเที่ยวชาวพัทลุง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า มาเที่ยวที่ข้างกลางจากการแนะนำของเพื่อน และพักที่เขามาเหมนรีสอร์ทเนื่องจากเป็นจุดชมวิวที่สวยงาม และลองมารับประทานอาหารที่ร้านอาหารเรือนผักกูด นอกจากนี้ ทวีศักดิ์ วิษุทธิคุณ³ นักท่องเที่ยวชาวจังหวัดสงขลา กล่าวไว้สรุปได้ว่า เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี่เป็นครั้งแรก ชอบความเป็นธรรมชาติของที่นี่ บรรยากาศของที่พักรีสอร์ทแตกต่างจากภาคเหนือ และหากมีโอกาสจะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

¹ขนบ จรุงศรีสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ซุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²ขจิรัตน์ จรุงศรีสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ซุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ทวีศักดิ์ วิษุทธิคุณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ซุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพริสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ภาพที่ 8 แสดงกลุ่มนักท่องเที่ยงที่เข้ามาศึกษาดูงาน ณ เครื่องช่วยชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กลุ่มเพาะเห็ด ถ่ายภาพที่ชมรมคนรักเห็ด ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอลำปลายงอง จังหวัด นครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549

จากการที่นักท่องเที่ยงที่เคยมาท่องเที่ยวและกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งหรือแนะนำต่อแก่ บุคคลอื่น ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกิ่งอำเภอลำปลายงองเป็นที่รู้จัก ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยงเพิ่มขึ้น ทั้งมาท่องเที่ยวส่วนตัว การมาศึกษาดูงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ และหน่วยงานของ รัฐ ส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีความก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ผลการศึกษาปัจจัยด้านทุนและทรัพยากรสรุปได้ดังนี้

1. เงินทุน ปรากฏดังนี้

1.1 แหล่งเงินทุนของชมรม ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ คือกรมส่งเสริมการเกษตร

1.2 ปริมาณเงินทุนของชมรม ชมรมได้รับเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ คือ กรมส่งเสริมการเกษตรอย่างเพียงพอ สามารถใช้จัดหาเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตเพื่อบริการแก่สมาชิก

1.3 การใช้เงินทุนของชมรม ใช้ในการจัดสร้างศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวข้างกลาง ศูนย์สินค้าเกษตร ปรับปรุงศูนย์เกษตร จัดโครงการต่าง ๆ และงานประชาสัมพันธ์ของชมรม

1.4 การควบคุมเงินทุนของชมรม มีความรอบคอบโดยการใช้เอกสารชี้แจงอย่างชัดเจน โดยมีคณะกรรมการดำเนินการของชมรมเป็นผู้ตรวจสอบ

2. อุปกรณ์ ปรากฏดังนี้

2.1 ที่ตั้งสำนักงาน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตั้งสำนักงานมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับสมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของชมรมเองและหน่วยงานที่ติดต่อขอใช้สถานที่

2.2 ครุภัณฑ์สำนักงาน มีครุภัณฑ์เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องการใช้สถานที่ของชมรม

3. ทรัพยากร ปรากฏดังนี้

3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีความหลากหลายทั้ง น้ำตก ถ้ำ และภูเขา

3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความหลากหลายทั้งด้านโบราณคดี ศาสนสถาน และประเพณีท้องถิ่น

3.3 ทรัพยากรการเกษตร มีทั้งเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ เช่น กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร กลุ่มเห็ด และกลุ่มผักปลอดสารพิษ เป็นต้น

3.4 ทรัพยากรด้านนักท่องเที่ยว มีทั้งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมพักผ่อน และเที่ยวชมเพื่อศึกษาดูงานทางด้านอาชีพเกษตร

4. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จากการศึกษาปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า มีปัจจัยที่สำคัญ คือ การตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างพื้นฐาน

วัฒนธรรมของชุมชน กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.1 การตั้งถิ่นฐาน การศึกษาการตั้งถิ่นฐานของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีประเด็นที่ศึกษา คือ ลักษณะการกระจายของบ้านเรือน และลักษณะของที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.1.1 ลักษณะการกระจายของบ้านเรือน ผลการศึกษาลักษณะการกระจายของบ้านเรือน ปรากฏว่า มีบ้านเรือนปลูกสร้างอยู่ตลอดแนวของถนนสายหลักและถนนภายในชุมชน และมีบางบริเวณที่กระจายตัวออกไป ดังที่ ประภา ศรีทิพย์¹ ชาวบ้านตำบลสวนขัน และคัมภีร์ ศรีสุข² ชาวบ้านตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวไว้ทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านในพื้นที่กิ่งอำเภอลำทะเมนชัยหากอยู่ใกล้สถานที่สำคัญ เช่น วัด โรงเรียน จะมีการจับตัวกันอย่างหนาแน่น เช่น ชุมชนบริเวณวัดมะนาวหวาน โรงเรียนข้างกลางประชานุกูล รวมทั้งใช้เป็นจุดศูนย์กลางในการพบปะ หรือเปรียบเทียบเป็นหมู่ หมู่ที่ 1 บ้านนาจะมีบ้านเรือนครัวเรือนอาศัยกันอย่างมากที่สุด แต่โดยภาพรวมการกระจายของบ้านเรือนก็ไม่ถึงกับหนาแน่น เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรจึงมักปลูกสร้างบ้านเรือนไว้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง และในชุมชนที่ครัวเรือนอาศัยหนาแน่นมีการพบปะกันของชาวบ้านโดยใช้ร้านของชำหรือร้านน้ำชา

การที่บ้านเรือนในพื้นที่กิ่งอำเภอลำทะเมนชัยมีการรวมตัวและกระจายตัวของบ้านเรือน แต่มีการใช้สถานที่สำคัญ ได้แก่ วัด โรงเรียน หรือร้านของชำและร้านน้ำชาเป็นสถานที่พบปะ ทำให้สมาชิกชมรมมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหารือเกี่ยวกับกิจการของชมรม ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

4.1.2 ลักษณะของที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาลักษณะของที่อยู่อาศัย ปรากฏว่า

¹ ประภา ศรีทิพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรณิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² คัมภีร์ ศรีสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

บ้านเรือนของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีทั้งบ้านชั้นเดียวและบ้านสองชั้น ส่วนใหญ่มักเป็นบ้านที่ปลูกสร้างอยู่ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ดังที่ พงษ์ศักดิ์ คงแก้ว¹ ชาวบ้านตำบลสวนขัน และสมชาย โยจาร² ชาวบ้านตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า รูปแบบในการปลูกสร้างเป็นแบบร่วมสมัย วัสดุที่ใช้ก่อสร้างฝาบ้านมีทั้งสร้างด้วยปูนซีเมนต์ทั้งหลัง และปลูกสร้างด้วยปูนซีเมนต์และไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ มักใช้ต้นไม้หรือพืชผลทางการเกษตรเป็นแนวรั้วบ้าน นอกจากนี้การสังเกตของผู้วิจัยพบว่า บ้านเรือนของสมาชิกชมรมส่วนใหญ่ เป็นบ้านติดพื้น หน้าบ้านมักมีชานไว้นั่งพักผ่อนหรือต้อนรับแขกด้วยชุดเก้าอี้หินอ่อน ช้างบ้านหรือบริเวณบ้านมักเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร

จากการที่บ้านเรือนสามารถเข้าถึงสะดวกมีบริเวณสำหรับรับรองแขกและพูดคุยกับเพื่อนบ้าน มีพื้นที่บริเวณบ้านในการเกี่ยวหญ้าในการทำเกษตรทั้งเพื่อประกอบเป็นอาชีพหลัก อาชีพเสริมและเพื่อบริโภคในครัวเรือน จึงส่งผลดีทางอ้อมต่อการดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

4.2 โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน ปรากฏว่า โครงสร้างพื้นฐานชุมชนที่ตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีลักษณะสภาพของถนน ไฟฟ้า และประปา มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 สภาพของถนน ผลการศึกษาสภาพของถนน ปรากฏว่า ถนนสายหลักในพื้นที่มีการลาดยาง ส่วนถนนสายในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรังหรือถนนหินคลุก ถนนคอนกรีตไม่เต็มเสริมเหล็ก ดังที่สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง³ กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชกล่าวไว้สรุปได้ว่า มีถนนลาดยางสายนครศรีธรรมราช – บ้านลี้ ถนนลาดยางสายยุทธศาสตร์บ้านจันดี – ลำโรง ถนนลาดยางสายมะนาวหวาน – ปาพาด ถนนลาดยางสายสี่

¹พงษ์ศักดิ์ คงแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สมชาย โยจาร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). แผนพัฒนาการเกษตร ตำบลข้างกลาง. หน้า 10.

แยกความสูงขั้ว – บ้านควนเนียง ถนนลูกรังและถนนหินคลุกเชื่อมติดต่อกันภายในหมู่บ้าน ถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ – เสริมเหล็ก จำนวน 4 สาย

จากการที่สภาพของถนนโดยเฉพาะในถนนสายหลักมีความสะดวกทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันมีความสะดวก ส่งผลให้การดำเนินงานตามกิจการของชมรมมีความก้าวหน้าตามลำดับ

4.2.2 ไฟฟ้า ผลการศึกษาเรื่องไฟฟ้า ปรากฏว่า ในพื้นที่กิ่งอำเภอช้างกลางมีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือน ยกเว้นแต่บ้านเรือนที่ตั้งอยู่บนเขา ดังที่ จรรยา ห่วงเอี่ยม¹ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กล่าวไว้สรุปได้ว่า ชาวบ้านในพื้นที่มีไฟฟ้าอย่างเพียงพอกับความต้องการ อาจะมีในพื้นที่ห่างไกลบางที่ เช่นบ้านเรือนที่ตั้งอยู่บริเวณเขาที่ไฟฟ้าอาจจะเข้าไปไม่ถึง

จากการที่ไฟฟ้าในพื้นที่มีเพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลให้การดำเนินงานตามกิจการของชมรมมีความก้าวหน้าตามลำดับ

4.2.3 ประปา ผลการศึกษาเรื่องการประปา ปรากฏว่า มีทั้งการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำประปา ดังที่ สุจารี สงคำ² ชาวบ้านตำบลสวนขัน จรุง วงศ์นัม³ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และสุรศักดิ์ กะตากล⁴ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลางกลุ่มเพาะเห็ด กล่าวไว้ทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า แหล่งน้ำที่ใช้ในอดีตใช้จากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่นน้ำตกท่าแพ ซึ่ง

¹จรรยา ห่วงเอี่ยม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สุจารี สงคำ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³จรุง วงศ์นัม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴สุรศักดิ์ กะตากล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ไหลมาจากภูเขาหลวง ปัจจุบันเมื่อมีน้ำประปาจึงหันมาใช้น้ำประปาแทนแต่ยังมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติอยู่

จากการที่แหล่งน้ำทั้งแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และน้ำประปา มีใช้อย่างเพียงพอ ส่งผลทางอ้อมให้การจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีความคล่องตัวไปด้วย

4.3 วัฒนธรรมของชุมชน การศึกษาด้านวัฒนธรรมของชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็น สภาพศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.3.1 สภาพศาสนา ผลการศึกษาสภาพศาสนา ปรากฏว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ดังที่ฉลอง จิตรรัตน์¹ ที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง นัด ธราพร² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มฟาร์มปลาแรด และพร้อม รัตนรัตน์³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มผัสดังโรงแห่งไทย กล่าวไว้ทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางทุกคนนับถือศาสนาพุทธ และมีความ ยึดมั่นในพุทธศาสนา และให้ความสำคัญพร้อมร่วมมือในกิจกรรมพิธีการทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สมาชิกชมรมและชาวบ้านทุกคนมีความผูกพัน เชื้ออาทร สามัคคี และมีความซื่อสัตย์

จากการที่สมาชิกชมรมนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ทำให้สมาชิกมีความเข้าใจกัน เชื้ออาทร รักและสามัคคีกัน ทั้งในส่วนของ การดำเนินการกิจการของชมรมและกิจกรรมทางศาสนา ส่งผลให้การจัดการกิจการชมรมประสบความสำเร็จด้วยดี

4.3.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี ผลการศึกษาด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนา ดังที่ ยุบพรา โพรธาวร⁴ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และ

¹ฉลอง จิตรรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มผัสดังโรงแห่งไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²นัด ธราพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลิกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มผัสดังโรงแห่งไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³พร้อม รัตนรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มเลี้ยงผัสดังโรงแห่งไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴ยุบพรา โพรธาวร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมร รอดพัน¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กลุ่มเพาะเห็ด กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางและชาวบ้าน มีประเพณีที่เกี่ยวกับทางศาสนาที่นับถือปฏิบัติต่อกันมา เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ รดน้ำผู้สูงอายุ ประเพณีสงฆ์น้ำพ้อท่านคล้าย โดยเฉพาะประเพณีสงฆ์น้ำพ้อท่านคล้ายเป็นประเพณีสำคัญที่ชาวบ้านทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ รวมถึงนักท่องเที่ยว ต่าง ๆ นับถือและปฏิบัติติดต่อกันมาทุกปี ด้านประเพณีอื่น ๆ เช่น งานเดือนสิบ งานรดน้ำผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ กล้วย โพนสงคราม² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกหน้าวัว และประกอบ รักษาพล³ ชาวบ้านตำบลข้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ประเพณีที่สำคัญของที่นี่คือ บางพื้นที่ในชุมชนข้างกลางมีการรวมตัวกันและรวบรวมเงินเพื่อนำมาทำขนมตามเทศกาลเดือนสิบ เช่น ขนมพอง ขนมลา ขนมเจาะหู เป็นต้น และประเพณีที่สำคัญอีกประการของชุมชนข้างกลางคือ ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุน้อย ดังที่อนันต์ สงค์อาจิน⁴ ประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมกล่าวไว้สรุปได้ว่า มีประเพณีไหว้ทวดล้านที่บ้านควนसान จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในเดือนมีนาคม และมีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุน้อย

จากการที่สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมที่ชาวบ้านได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเชื่ออาทรต่อกัน เชื่อเพื่อพ่อแม่ รวมทั้งเคารพผู้อาวุโสและบรรพบุรุษ เป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน ส่งผลทางอ้อมให้การดำเนินกิจการของชมรมประสบความสำเร็จ

4.3.3 ความเชื่อ ผลการศึกษาความเชื่อ ปรากฏว่า สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีความเชื่อเกี่ยวกับบารมีและความศักดิ์สิทธิ์ของพ่อบุญญาจารย์ ความ

¹สมร รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²กล้วย โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอกหน้าวัววิภา ฟูลอรา กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ประกอบ รักษาพล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรณนิตา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴อนันต์ สงค์อาจิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เชื่อเกี่ยวกับการนับถือทวดต่าง ๆ และความเชื่อในเรื่องกรรม ดังที่ ประสงค์ ฟองคำดี¹ ชาวบ้าน ตำบลช้างกลาง และโกเมศร์ ศิริแก้ว² ชาวบ้านตำบลสวนขัน ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ความเชื่อที่เกี่ยวกับพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ มีความเชื่อทั้งในด้านอิทธิฤทธิ์บารมี มีความเชื่อตามถนนหนทางที่ต่าง ๆ จะมีบารมีพ่อท่านคล้ายคุ้มครอง และเกือบทุกบ้านมีพ่อท่านคล้ายอยู่ สอดคล้องกับที่ กิ่งกาญจน์ ชัยวุฒิ³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กลุ่มแม่บ้าน กล่าวไว้สรุปได้ว่า พ่อท่านคล้ายเป็นพระที่ศักดิ์สิทธิ์มาก เป็นที่นับถือของคนทั่วประเทศ โดยเฉพาะชาวมาเลเซียที่นับถือศาสนาพุทธจะนิยมเข้ามาที่ช้างกลาง เป็นที่ยึดมั่น นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำพ่อท่านคล้าย นักท่องเที่ยวจะจอดเอาน้ำกันที่นั่น เพราะเชื่อว่ามีคุณศักดิ์สิทธิ์ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือทวดต่าง ๆ สุชาติ ช่วยเกลี้ยง⁴ ชาวบ้านตำบลสวนขัน และวิวัฒน์ ประโลมกาญจน์⁵ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลางกลุ่มอนุรักษ์ ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ชาวบ้านที่ชุมชนช้างกลางมีความนับถือทวดเหม็น ทวดล้าน โดยมีประเพณีการไหว้ทวดล้านทุกปี โดยเชื่อว่าหากต้องการอะไรก็จะได้สมปรารถนา ด้านความเชื่อในเรื่องกรรม มีความเชื่อในกฎแห่งกรรม ดังที่ รวย พรหมชาติ⁶ คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตร

¹ประสงค์ ฟองคำดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²โกเมศร์ ศิริแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³กิ่งกาญจน์ ชัยวุฒิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพ รีสอร์ท กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴สุชาติ ช่วยเกลี้ยง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁵วิวัฒน์ ประโลมกาญจน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มอนุรักษ์ กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁶รวย พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ข้างกลาง กล่าวไว้สรุปได้ว่า มีความเชื่อในการทำความดี โดยเชื่อว่าหากทำกรรมดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่ดี นอกจากนี้เชื่อว่าคนเราควรยึดถือความซื่อสัตย์ไว้เป็นมงคลของชีวิต

จากการที่ชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับทวดต่าง ๆ และความเชื่อในเรื่องกรรม ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจและปฏิบัติอยู่ในความดีความชอบ ซึ่งเป็นผลดีทางอ้อมต่อการดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

4.4 กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน การศึกษากลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.4.1 กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ผลการศึกษากลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ปรากฏว่า กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในกิ่งอำเภอข้างกลาง เป็นกลุ่มอาชีพเกษตร ดังที่ เชาว เรื่องจรัส¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กลุ่มนุ้ยชีวภาพ และจารึก รัตนบุรี² กำนันตำบลข้างกลาง และที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีอยู่ด้วยกัน 10 กลุ่ม คือ กลุ่มชุมชนคนรักเห็ด กลุ่มฟาร์มปลาแรด กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กลุ่มนุ้ยชีวภาพ กลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มไม้ผล กลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง กลุ่มอนุรักษ์ และกลุ่มแม่บ้าน

จากการที่ภายในชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีกลุ่มที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ผลจากการดำเนินงานของกลุ่มเหล่านี้ ส่งผลดีต่อสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จึงส่งผลทางอ้อมต่อการดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

4.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน ปรากฏว่า มีทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับองค์กรของกลุ่มต่าง ๆ และ

¹เชาว เรื่องจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²จารึก รัตนบุรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 3 หมู่ 8 กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับองค์กรของกลุ่มต่าง ๆ ดังที่ศิริภาณี เพชรา¹ ชาวบ้านตำบลข้างกลาง ปราณี เรื่องจรัส² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มวัยชีวภาพ และวีระพล ชูแสง³ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง และที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางบางคนเป็นสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ เช่น สมาชิกกลุ่มวัยหมักเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้าน และอาจเป็นสมาชิกของกลุ่มเพาะเห็ดด้วย เป็นต้น ทำให้สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีโอกาสสัมพันธ์ในหน้าที่การงานกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรกับองค์กรของกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางบางคนเป็นสมาชิกของชมรมอื่น ๆ โดยในฐานะของสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ นั้น ทำให้มีความจำเป็นต้องสัมพันธ์กับองค์กรของกลุ่มต่าง ๆ ตั้งอยู่ในชุมชนเดียวกัน และมีวัตถุประสงค์ที่พัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อกลุ่มต่าง ๆ จะดำเนินการเรื่องใดก็มักจะขอความร่วมมือทั้งคนและอุปกรณ์และการเงินมายังชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เช่น ร่วมมือกับสมาพันธ์ธุรกิจท่องเที่ยวส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย จัดโครงการสัมมนา ภาคเอกชนขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรม คือศูนย์การค้าราชพฤกษ์ในทีพลาซ่า จัดแรลลี่ท่องเที่ยวนครศรีธรรมราช – ข้างกลาง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความสัมพันธ์ของชมรมกับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เป็นไปด้วยดี

จากความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเป็นประจำทั้งระดับสมาชิกกับสมาชิก สมาชิกกับองค์กร และองค์กรกับองค์กร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน

¹ ศิริภาณี เพชรา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² ปราณี เรื่องจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ วีระพล ชูแสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กันหา สวัสดิ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 8 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ร่วมมือช่วยเหลือกัน ส่งผลดีทางอ้อมต่อการดำเนินงานของชมรมต่อไป

4.5 การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน การศึกษาการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้วิจัยศึกษาในประเด็นหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สนับสนุน และแผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.5.1 หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สนับสนุน ผลการศึกษาหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สนับสนุน ปรากฏว่า หน่วยงานของรัฐที่สนับสนุนชมรม คือ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง ดังที่ อนันต์ สงค์อาจิ้น¹ ประธานคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้กล่าวไว้ว่ามีหน่วยงานของรัฐที่สนับสนุน คือ กรมส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ทั้งการจัดสร้างอาคารที่ทำการชมรมศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และการจัดทำเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ข้างกลาง โดยเจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบล เกษตรอำเภอและเกษตรจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง

จากการที่มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน สนับสนุนการดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวทำให้มีปัญหาในการจัดการกิจการลดน้อยลง ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรม

4.5.2 แผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผลการศึกษาแผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ปรากฏว่า มีการสนับสนุนการดำเนินการของชมรมในเรื่องเงินทุน ความรู้ในการผลิต การจัดการ และการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงาน ดังที่ วิฑูรย์ อินทมนี² นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช เกษตร ขุนจันทร์³

¹อนันต์ สงค์อาจิ้น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาหมอนรีสุรห์ กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²วิฑูรย์ อินทมนี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³เกษตร ขุนจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง สุณีย์ ดิษฐอำไพ¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกตาหลา และเรวัตี ปรีชาวัย² คณะกรรมการที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า การสนับสนุนเงินทุนให้กับทางชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการจัดสรรงบประมาณให้ตามงบประมาณของผู้บริหารในแต่ละสมัย ด้านความรู้ในการผลิต การจัดการ ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้นักวิชาการแนะนำความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การแนะนำแนวทางปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวแก่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง พร้อมทั้งเสริมสร้างกำลังใจในการทำงาน ทั้งเจ้าหน้าที่เกษตร นักวิชาการเกษตร และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโดยการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ มาเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจในการดำเนินการ

จากการที่หน่วยงานงานของรัฐและเอกชนมีแผนงานให้การสนับสนุน ทำให้การดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นไปด้วยความก้าวหน้าตามลำดับ

ผลการศึกษาปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐาน ปรากฏดังนี้

1.1 ลักษณะการกระจายของบ้านเรือน มีทั้งการรวมตัวและกระจายตัวของบ้านเรือน มีการใช้วัด โรงเรียน หรือร้านของชำและร้านน้ำชาเป็นสถานที่พบปะ

1.2 ลักษณะของที่อยู่อาศัย บ้านเรือนสามารถเข้าถึงสะดวกมีบริเวณบ้านไว้ใช้สอย มีพื้นที่ทั้งพักผ่อนและเกื้อหนุนในการทำเกษตรทั้งเพื่อประกอบเป็นอาชีพหลัก อาชีพเสริม และเพื่อบริโภคในครัวเรือน

2. โครงสร้างพื้นฐาน ปรากฏดังนี้

2.1 สภาพของถนน มีถนนลาดยางสายหลัก ภายในชุมชนมีทั้งถนนลาดยางคอนกรีต และลูกรัง

2.2 ไฟฟ้า มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

2.3 ประปา ส่วนใหญ่มีประปาหมู่บ้าน

¹สุณีย์ ดิษฐอำไพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 12 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²เรวัตี ปรีชาวัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

3. วัฒนธรรม ปรากฏดังนี้

3.1 สภาพศาสนา สมาชิกทุกคนนับถือศาสนาพุทธ

3.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวบ้านในชุมชนให้ความสำคัญและเคร่งครัดในประเพณี โดยเฉพาะประเพณีทางศาสนา

3.3 ความเชื่อ ชาวบ้านมีความเชื่อในพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับทวดต่าง ๆ และความเชื่อในเรื่องกรรม

4. กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน ปรากฏดังนี้

4.1 กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ผลการศึกษาจากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นกลุ่มที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตร

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนมีเป็นประจำทั้งระดับสมาชิกกับสมาชิก สมาชิกกับองค์กร และองค์กรกับองค์กร

5. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ปรากฏดังนี้

5.1 หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สนับสนุน มีทั้งกรมส่งเสริมการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล

5.2 แผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน สนับสนุนการดำเนินการของชมรมในเรื่องเงินทุน ความรู้ในการผลิต การจัดการ และการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงาน

กระบวนการจัดการกิจการชมรม

ผลการศึกษาการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏว่า การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางประสบความสำเร็จหลายกิจการ ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินการของชมรม และสมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการจัดกิจกรรมและคณะกรรมการดำเนินการชมรมยังเปิดโอกาสให้สมาชิกมีอิสระในการจัดกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง โดยสามารถขอความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอกอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุนทำให้กิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประสบความสำเร็จ ซึ่งกิจการของกลุ่มต่าง ๆ ดำเนินการอย่างอิสระ ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นเพียงผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้อย่างทั่วถึง กิจการที่ชมรมเข้าไปประสานให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ กลุ่มไม้ผล กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มฟาร์มนกยูง กลุ่มฟาร์มปลาแรด กลุ่มปุยข้าวภาพ และกลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ การดำเนินการของกลุ่มเหล่านี้จะมีคณะกรรมการดำเนินงานของแต่ละ

กลุ่ม ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางประสานงานและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
นั้น

ส่วนกิจการของชมรมที่ดำเนินการเองและประสานงานให้กิจการเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
มีดังนี้คือ การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ แก่เกษตรกร การพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การบริการอาหารและที่พักให้
แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร การอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การนำ
เที่ยวและมัคคุเทศก์ และการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการจัด
การกิจการต่าง ๆ ของชมรมตามกระบวนการซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการศึกษา
ปัญหาและความต้องการ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติงาน และขั้นการประเมินผลและติดตามผล
ซึ่งผลการศึกษาได้ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ก่อตั้งขึ้น
จากการที่เกษตรกรรวมกลุ่มกัน เพื่อประกอบอาชีพหารายได้เสริมในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจจนประสบ
ความสำเร็จ และมีผู้สนใจไปเยี่ยมชม กิจการจำนวนมาก ดังที่ อนันต์ สงค์อาจิน¹ ประธานคณะ
กรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จิรศักดิ์ พรหมรักษ์² คณะกรรมการดำเนิน
การชมรมเกษตรข้างกลาง จิรรัตน์ บุญเกียรติ³ อาจารย์โรงเรียนบ้านคลองกุ่ม และที่ปรึกษา
ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง สุธน รอดพัน⁴ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มเพาะ

¹อนันต์ สงค์อาจิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน
รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²จิรศักดิ์ พรหมรักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน
รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³จิรรัตน์ บุญเกียรติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์
ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม
พ.ศ. 2549.

⁴สุธน รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ชมรมคนรักเห็ด
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เห็ด และจารึก นกแก้ว¹ ที่ปรีกษามรรทงเที่ยวเกษตรข้างกลาง กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2541 ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริม เช่น การรวมกลุ่มเพาะเห็ด เลี้ยงผึ้ง ทำสวนผลไม้ เป็นต้น ประสบความสำเร็จมาก ทำให้มีผู้สนใจไปเยี่ยมชม ศึกษาดูงานกันมากขึ้น สมาชิกแต่ละกลุ่มจึงเกิดแนวความคิดให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น จนกลายเป็นชมรม นอกจากนี้ มยุรี พงษ์สุวรรณ² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแม่บ้าน และประยูร ทองฉิม³ ชาวบ้านตำบลข้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า หลังจากเกิดชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางขึ้นทางชมรมก็ประสานให้เกิดการรวมกลุ่มอื่น ๆ ขึ้นอีก เพื่อให้ครบวงจรการท่องเที่ยว และได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้กิจการกลุ่มเกษตรได้พัฒนาความรู้ให้ต่อเนื่อง จึงได้ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.1 ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการกิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า จากการที่กลุ่มอาชีพเกษตรกลุ่มต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการเบื้องต้น ก็ต้องการขยายกิจการ แต่ขาดความรู้ในระบบการจัดการ และทักษะใหม่ที่จะนำมาใช้ ทางชมรมจึงได้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัด เป็นต้น เพื่อหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ ในชุมชน ดำเนินการของกลุ่มอาชีพเกษตรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นประสบความสำเร็จสูง มีผู้สนใจมาเยี่ยมชมศึกษาดูงานจำนวนมาก จึงต้องการขยายกิจการแต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และเทคนิคใหม่ในการผลิต ทางชมรมจึงได้จัดให้ศึกษาอบรมเชิงปฏิบัติการขึ้น

1.2 ชั้นการวางแผน ผลการศึกษาชั้นการวางแผนกิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกรของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า หลังจากที่คณะกรรมการดำเนินการชมรมได้ทราบปัญหาและความต้องการ จึงได้วางแผนการพัฒนาโดยรวบรวมรายชื่อเกษตรกรจากกลุ่มสมาชิกและประสานงานกับทางหน่วยงานของรัฐเพื่อหาวิทยากรมาให้ความรู้

¹จารึก นกแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์ม เลี้ยงปลาแรด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²มยุรี พงษ์สุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ประยูร ทองฉิม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชีรานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ใหม่กับกลุ่มเกษตรกรที่สนใจ ทางชมรมได้ดำเนินการรวมกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ เพื่อจัดอบรมโดยทางชมรมและกลุ่มเกษตรกรได้จัดเตรียมสถานที่เพื่อการอบรมหมุนเวียนไปตามกลุ่ม โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะเรื่องมาให้การอบรมเชิงปฏิบัติการและเกษตรกรที่ได้รับการอบรมไปเผยแพร่ความรู้ให้แก่สมาชิกใหม่คนอื่นต่อไป

1.3 ชั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาชั้นการปฏิบัติงานกิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง แต่ละงานมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ ทางชมรมสามารถดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้เกษตรกรได้ทุกปี และกลุ่มเกษตรกรสามารถนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพของกลุ่มจนเกิดผลสำเร็จเพิ่มรายได้แก่สมาชิกสูงขึ้น และมีผู้สนใจมาเยี่ยมชมศึกษาดูงานมากขึ้นด้วย

1.3.2 นำสมาชิกชมรมไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพในกลุ่มของตน หลังจากที่ทางชมรมได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่สมาชิกแล้ว ทางชมรมยังจัดให้สมาชิกได้ไปศึกษานอกสถานที่ จากกลุ่มเกษตรกรอื่นที่ประสบความสำเร็จ เช่น ไปศึกษาดูงานการเพาะเชื้อเห็ด จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อให้เกษตรกรได้พัฒนาความรู้และนำไปปรับปรุงการพัฒนาในกลุ่มอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นด้วย

1.4 ชั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลกิจการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะกรรมการดำเนินการชมรมได้ร่วมกันประเมินผล ติดตามผลการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้เกษตรกรปรากฏว่า สมาชิกในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีทักษะและความรู้ในการดำเนินกิจการและสามารถนำมาพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาศึกษาดูงานมากขึ้นด้วย ทางชมรมได้ตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อประเมินผลการดำเนินการของชมรมในแต่ละเรื่องอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินผลของคณะทำงานที่ทางชมรมได้ตั้งขึ้นเพื่อประเมินผลการดำเนินการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ แก่เกษตรกรปรากฏผลความสำเร็จชัดเจน เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นมีผู้สนใจมาเยี่ยมชมศึกษาดูงานมากขึ้นจากสถิติที่ทางชมรมมีอยู่ ปรากฏว่า รายได้ของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาเรียนรู้ด้านต่าง ๆ จะมีรายได้สูงขึ้นจากเดิมประมาณร้อยละ 10 และมีผู้สนใจมาเยี่ยมชมกิจการสูงขึ้นจากเดิมร้อยละ 15 เช่น ชมรมคนรักเห็ด ในปี พ.ศ.2547 มีรายได้เฉลี่ยของสมาชิกต่อคนต่อปี ประมาณ 30,000 บาท ในปี พ.ศ.2548 มีรายได้เฉลี่ยของสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 33,000 บาท และมีผู้มาศึกษาดูงาน ปี พ.ศ.2547 ประมาณ 1,500 คน ในปี พ.ศ.2548 มีผู้มาศึกษาดูงานจำนวน 1,725 คน ถือได้ว่าชมรมประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

จากการจัดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมได้ศึกษาปัญหาความต้องการของสมาชิกโดยสมาชิกส่วนใหญ่ต้องการให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ มีการวางแผนประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัดเพื่อหาวิทยากรจัดการให้การอบรม ซึ่งทางชมรมจะอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่และดำเนินการให้การอบรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และได้นำสมาชิกไปศึกษานอกสถานที่ในระยะเริ่มต้น ปีละ 2 ครั้ง รวมทั้งได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามกลุ่มอาชีพของสมาชิกและนำไปศึกษานอกสถานที่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน และมีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการชมรม จำนวน 3 คน เพื่อประเมินผลที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ซึ่งผลการประเมินปรากฏว่า ประสบความสำเร็จโดยประเมินจากสถิติรายได้ของสมาชิกและจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาศึกษาดูงานที่สูงขึ้นทุกปี

2. กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว

การศึกษาการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เนื่องจากการท่องเที่ยวเกษตรนอกจากเป็นการพักผ่อนยังเป็นการท่องเที่ยวเชิงสาระการเรียนรู้ประสบการณ์ไปด้วย ดังที่ บุญล้วน โพนสงคราม¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกหน้าวัว วีรา ฟลอรา สมพร สถาพร² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง อัสวิน มลิวัลย์³ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอรัตนบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า ผู้ไปท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ข้างกลางส่วนใหญ่มาเพื่อศึกษาการดำเนินการของกลุ่มอาชีพเกษตรที่มีกลุ่มต่าง ๆ อยู่ถึง 10 กลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาความรู้ให้นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงเป็นการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ได้ความรู้และเข้าใจในอาชีพเกษตรมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจบทบาทของ

¹บุญล้วน โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอกหน้าวัววีรา ฟลอรา กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สมพร สถาพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³อัสวิน มลิวัลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

นักท่งเกี่ยวข้องในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพเกษตรต่าง ๆ ไปเยี่ยมชมศึกษาดูงานซึ่งก่อให้เกิดขวัญกำลังใจแก่กลุ่มเกษตรต่าง ๆ เป็นอย่างดี ขั้นตอนดำเนินการของชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลางในการพัฒนาการเรียนรู้นี้แก่นักท่งเกี่ยวข้องมี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นการศึกษาปัญหาและความต้องการ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติงาน ขั้นการประเมินผลและติดตามผล ซึ่งผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังนี้

2.1 ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาขั้นปัญหาและความต้องการ กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้นี้แก่นักท่งเกี่ยวข้องของชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า หลังจากทางชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลางได้ดำเนินการจนมีนักท่งเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นจำนวนมากบางกลุ่มที่ไม่มีเวลาจำกัดทำให้ได้รับความรู้จากการท่งเกี่ยวข้องน้อยมากและมีบางกลุ่มที่มีเวลามากอาจค้างคืนก็ได้รับความรู้ไม่เต็มที่และมีนักท่งเกี่ยวข้องจำนวนหนึ่งไม่เข้าใจในการท่งเกี่ยวข้องเชิงเกษตรชมรมได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการดำเนินการชมรมเห็นด้วยให้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมแก่นักท่งเกี่ยวข้อง คือ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ แผ่นพับ จัดวิทยากรให้ความรู้กับนักท่งเกี่ยวข้องที่มาค้างคืน

2.2 ขั้นการวางแผน ผลการศึกษาขั้นการวางแผนกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้นี้แก่นักท่งเกี่ยวข้องของชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะกรรมการดำเนินการได้ตั้งคณะอนุกรรมการจำนวน 5 คน ขึ้นมาดำเนินการจัดทำเอกสารแผ่นพับไว้แจกจ่ายแก่นักท่งเกี่ยวข้องและผู้ที่มาศึกษาดูงาน และให้คณะกรรมการชมรมได้จัดวิทยากรของชมรมไว้ให้ความรู้แก่นักท่งเกี่ยวข้องที่มาพักค้างคืน

2.3 ขั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาขั้นการปฏิบัติงานกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้นี้แก่นักท่งเกี่ยวข้องของชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะอนุกรรมการดำเนินการที่คณะกรรมการดำเนินการชมรมตั้งขึ้น ได้ดำเนินการจัดทำเอกสารแผ่นพับสำหรับนักท่งเกี่ยวข้องและผู้มาศึกษาดูงานทุกคน โดยให้ทุนดำเนินการจากชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลางและ คณะกรรมการดำเนินการได้คัดเลือกบุคคลในชมรมไปฝึกอบรมเป็นวิทยากร สำหรับให้ความรู้แก่นักท่งเกี่ยวข้องที่มาค้างคืน โดยให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่งเกี่ยวข้องเชิงเกษตรและความรู้ด้านการเกษตรของแต่ละกลุ่มอาชีพ

2.4 ขั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้นี้แก่นักท่งเกี่ยวข้องของชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่งเกี่ยวข้องเกษตรข้างกลางได้ตั้งคณะกรรมการจำนวน 3 คน เป็นลักษณะเฉพาะกิจ เพื่อติดตามความพึงพอใจของนักท่งเกี่ยวข้องหลังจากได้ดำเนินการตามแผนไป

แล้ว ผลปรากฏว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับดี จากการสัมภาษณ์และการสังเกตนักท่องเที่ยวที่ทางชมรมให้บริการ ทางชมรมได้จัดเอกสารและให้ข้อมูลต่าง ๆ ทำให้เข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น

จากการศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวทางชมรมสามารถดำเนินการทำเอกสารแผ่นพับเพื่อแจกจ่ายนักท่องเที่ยว และยังมีวิทยากรให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้พื้นฐานในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการให้ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับอาชีพเกษตรของแต่ละกลุ่มอาชีพด้วย และจากการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผล นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

3. กิจกรรมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมหนึ่งของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประสบความสำเร็จในการประสานงานดำเนินการให้เกิดการท่องเที่ยวเกษตรขึ้นอย่างมาก จำนวนนักท่องเที่ยวมีปริมาณเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการในสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการเป็นอย่างมาก ทางชมรมจึงได้ดำเนินการเพื่อให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ดังที่ ปรีวัฒน์ วิมลเมือง¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กลุ่มฟาร์มนกยูง ณัฐพัฒน์ มลิวัลย์² นักท่องเที่ยวชาวอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช และชกร ชววิศิษฐ์³ นักท่องเที่ยวชาวอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว ที่มีจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวหลากหลาย บางกลุ่มไปเพื่อศึกษาดูงาน บางกลุ่มก็ไปเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ความต้องการความสะดวก ความปลอดภัยจึงต่างกัน ด้วยเหตุนี้ทางชมรมจึงได้ดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และความปลอดภัยของชุมชนด้วย ทางชมรมจึงได้ดำเนินการตามขั้นตอน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

¹ปรีวัฒน์ วิมลเมือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²ณัฐพัฒน์ มลิวัลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำแพรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ชกร ชววิศิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำแพรีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

3.1 **ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาขั้นปัญหาและความต้องการ** กิจกรรมการจัดตั้งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้รับข้อมูลจากสมาชิกและนักท่องเที่ยวถึงปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกและความกังวลเรื่องความปลอดภัยทางชมรมจึงได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย จึงได้นำปัญหาเข้าที่ประชุมเพื่อวางแผนดำเนินงาน

3.2 **ขั้นการวางแผน ผลการศึกษาขั้นการวางแผนกิจกรรมพัฒนาการจัดตั้ง** อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ชมรมวางแผนดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 **ปรับปรุงถนนในชุมชนให้สะดวก และเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวทาง** เกษตรและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยประสานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2.2 **ประสานงานกับเอกชนให้ดำเนินการธุรกิจด้านที่พักและร้านอาหาร ให้** สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ

3.2.3 **ทางชมรมดำเนินการจัดทำป้ายบอกทางและแหล่งท่องเที่ยว** ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวก โดยไม่ต้องถามทาง

3.2.4 **ทางชมรมจัดให้มีการฝึกอบรมสมาชิกในชมรมเรื่องการดูแลความ** ปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและประสานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ช่วยดูแลเรื่องความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

3.3 **ขั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาขั้นการปฏิบัติงานกิจกรรมจัดตั้งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่** นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีรายละเอียด ดังนี้ ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดทำถนนเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างสะดวกสบาย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้สร้างถนนคอนกรีตเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวได้ถึงร้อยละ 90 ของถนนที่ต้องดำเนินการ เหลือจุดที่ยังไม่ได้ดำเนินการเพียงระยะสั้นในบางจุด ประมาณ 200 – 300 เมตรเท่านั้น ประสานงานให้เอกชนดำเนินการธุรกิจด้านที่พักและร้านอาหาร และบริการแก่นักท่องเที่ยวในราคาถูก สามารถดำเนินการได้ 3 แห่ง คือ ร้านอาหารเรือนผักกูดท่าแพริสอร์ท และเขาเหมนริสอร์ท นอกจากนี้ยังมีที่พักอีก 1 แห่ง คือที่ฟาร์มนกยูง จัดทำป้ายแหล่งท่องเที่ยว และป้ายบอกทางทุกจุด ตลอดจนป้ายบอกเส้นทาง และได้จัดให้มีการฝึกอบรมเรื่องการรักษาความปลอดภัยแก่สมาชิกชมรม เพื่อดูแลนักท่องเที่ยวและประสานกับทางเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้การดูแลแก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3.4 ขั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง ปรากฏว่า หลังจากทางชมรมได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ทางคณะกรรมการดำเนินการได้ติดตามประเมินผลโดยสอบถามจากนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรม ทำให้ทราบว่า การมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้รับความสะดวกและความรู้สึกปลอดภัยเข้าใจเส้นทางได้ง่ายขึ้น มีความพอใจมากในการบริการของทางชมรมและผลจากการประเมินทางสถิติ ปรากฏว่า ได้สร้างความพึงพอใจเป็นอย่างมาก สามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวขึ้นมากกว่าเดิมถึงร้อยละ 15 จากสถิติที่ทางชมรมได้จัดทำไว้

จากการที่ทางชมรมจัดกิจกรรมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยว ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการในเรื่องถนนเส้นทางคมนาคม บริการที่พัก และร้านอาหาร ป้ายบอกทางและสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดฝึกอบรมด้านการดูแลความปลอดภัยแก่สมาชิกในชมรม จึงวางแผนจัดสร้างถนนโดยทางรัฐ จัดแหล่งบริการอาหารและที่พัก โดยเอกชน จัดให้มีป้ายบอกทางสถานที่ท่องเที่ยวจากทางชมรม และมีการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย โดยการประสานงานกับทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจเป็นอย่างมาก และมีสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4. กิจกรรมการบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมการบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในระยะเริ่มต้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไปในลักษณะไม่ค้างคืน ดังที่ นิยม คำแหง¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลางกลุ่มฟาร์มนกยูง นันทวิชัย ชัยวิจิต² นักท่องเที่ยวชาวอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวในช้างกลางมีจุดประสงค์หลักคือ ไปเยี่ยมชมศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพเกษตรที่ดำเนินกิจการประสบความสำเร็จ และกลุ่มที่ไปก็เป็นกลุ่มเล็กจำนวนคนไม่มาก แต่ต่อมามาหลังจากชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลางได้ดำเนินกิจการประสานงานและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง

¹ นิยม คำแหง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² นันทวิชัย ชัยวิจิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพ รีสอร์ท กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เกษตรขึ้น และยังได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพิ่มขึ้นด้วย จำนวนนักท่องเที่ยวจึงเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้มีปัญหาด้านการบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ โดยได้ดำเนินการแก้ไขตามขั้นตอน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.1 ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาขั้นปัญหาและความต้องการกิจการการบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางปรากฏว่านักท่องเที่ยวและผู้มาศึกษาดูงานได้เสนอปัญหา และความต้องการให้คณะกรรมการและสมาชิกของชมรมได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของนักท่องเที่ยว ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมจึงได้รวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากนักท่องเที่ยวเพื่อมาวิเคราะห์ และวางแผนดำเนินการต่อไป สิ่งที่นักท่องเที่ยวได้เสนอแนะและบอกความต้องการคือ ด้านอาหารและที่พักทางคณะกรรมการชมรมจึงได้วางแผนดำเนินการแก้ไขเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

4.2 ขั้นการวางแผน ผลการศึกษาขั้นการวางแผนกิจการการบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมได้ร่วมกันวางแผนหาแนวทาง โดยดำเนินการ 2 ขั้นตอน เนื่องจากชมรมไม่มีทุนในการดำเนินกิจการเองในระยะเริ่มต้น จึงได้ประสานงานให้เอกชนเข้ามาลงทุนเปิดกิจการร้านอาหารและที่พักในลักษณะรีสอร์ท ซึ่งสามารถทำให้เอกชนเปิดดำเนินการได้ 2 แห่ง คือ ท่าแพรรีสอร์ท และเขาเหมนรีสอร์ท นอกจากนี้ยังประสานงานให้ฟาร์มนกยูงจัดที่พักไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย ในระยะต่อไปทางชมรมวางแผนจะดำเนินการเพิ่มอีก 1 จุด แต่ยังคงเงินทุนสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเองจึงต้องประสานให้เอกชนดำเนินการไปก่อน โดยทางชมรมจะดูแลในเรื่องคุณภาพและราคาให้เกิดความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว

4.3 ขั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาขั้นการปฏิบัติงานกิจการการบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า หลังจากที่ได้วางแผนการต่าง ๆ แล้วทางชมรมก็สามารถประสานงานให้เอกชนไปดำเนินการเปิดร้านอาหารและมีที่พัก 2 แห่งคือ เขาเหมน รีสอร์ท และท่าแพรรีสอร์ท โดยทางชมรมได้ติดตามดูแลในอัตราค่าบริการให้เกิดความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวตลอดจนดูแลในเรื่องคุณภาพการให้บริการ ซึ่งทางเอกชนเจ้าของกิจการให้ความร่วมมือด้วยดี ทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ นอกจากนี้ทางชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางยังประสานให้ฟาร์มนกยูงได้สำรองที่พักไว้สำหรับนักท่องเที่ยวด้วย

4.4 ขั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลการบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้ติดตามผลการดำเนินงาน มีการสำรวจ

ความพึงพอใจ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมาก พอใจในเรื่อง อาหารและให้บริการ และแนะนำที่พักให้เพื่อนซึ่งอยู่ต่างจังหวัดได้มาพัก เพราะได้รับความสะดวก สบายและจากการติดตามดูการบริการของเจ้าของกิจการก็ให้ความร่วมมือด้วยดี และมีกรบริการ เป็นไปตามข้อตกลงของคณะกรรมการดำเนินการของชมรมทั้งในเรื่องคุณภาพและการให้บริการ

จากการจัดการกิจการด้านการบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยวของทางชมรม ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวต้องการบริการด้านอาหารและที่พัก ทางชมรมจึงวางแผนประสานงาน ให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการกิจการด้านอาหารและที่พัก 2 แห่ง โดยทางชมรมได้ติดตามดูแลในอัตรา ค่าบริการและคุณภาพการให้บริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจทั้งอัตราค่าบริการและ คุณภาพการให้บริการ

5. กิจการการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร

กิจการการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร เป็นกิจการหนึ่งของชมรมท่องเที่ยว เกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้ดำเนินการอย่างครบวงจรตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546 แต่บริการข่าวสารการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึง คณะที่มาท่องเที่ยวในระยะ แรกจะเป็นคณะที่มาศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพเกษตรเป็นหลัก และมาศึกษาเฉพาะเรื่องเท่านั้น ต่อมา เมื่อทางชมรมได้ประสานกับทางเกษตรอำเภอ และเกษตรจังหวัด ก็ได้มีการตั้งกลุ่มอาชีพเกษตร เพิ่มขึ้นอีกหลายกลุ่ม ส่วนหนึ่งเกิดจากการมาเยี่ยมชมศึกษาดูงานในระยะแรกและเกิดการแนะนำ ทั้งจากทางเกษตรอำเภอ และเกษตรจังหวัด เมื่อทางชมรมเปิดเป็นการท่องเที่ยวเกษตรแบบครบ วงจร ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง ดังที่ ประยูร จงจิตร์¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยว เกษตรข้างกลางกลุ่มไม้ผล และบุญเมือง สุริวงศ์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าว สารสู่ภายนอกยังไม่ทั่วถึง ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับรู้ข้อมูลที่แท้จริง ไม่ทราบแหล่งท่องเที่ยวที่ ทางชมรมได้พัฒนาขึ้นมา ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเพื่อการพักผ่อนมีน้อย ส่วนมากจะมาเพื่อศึกษา ดูงานของกลุ่มอาชีพเกษตรที่ประสบความสำเร็จมากกว่า ทางคณะกรรมการชมรมจึงได้จัดทำแผน

¹ ประยูร จงจิตร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้ง ไพร่งไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² บุญเมือง สุริวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การ สอนยาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

งานประชาสัมพันธ์ คือ สิ่งพิมพ์ และภาพถ่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลข่าวสารมากขึ้น โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ (ดูภาพประกอบที่ 9)

5.1 ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาขั้นปัญหาและความต้องการ กิจกรรมการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ทางคณะกรรมการดำเนินการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้ศึกษาจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาศึกษาดูงาน ส่วนใหญ่ผู้ที่จะทราบข้อมูลเฉพาะกลุ่มอาชีพเกษตรที่ประสบความสำเร็จ เพราะข้อมูลเหล่านี้เกษตรกรอำเภอ เกษตรจังหวัด และหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ให้ข้อมูล ส่วนข้อมูลของทางชมรมและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังไม่ได้รับการเผยแพร่อย่างทั่วถึง ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับได้ ทางคณะกรรมการจึงได้จัดทำแผนงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาพถ่ายขึ้นในปี พ.ศ.2542

5.2 ขั้นการวางแผน ผลการศึกษาขั้นการวางแผนกิจกรรมการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสารของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า หลังจากรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการแล้วทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมได้จัดทำแผนงานโดยกำหนดกิจกรรมไว้ในแผน 4 กิจกรรม คือ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ จัดทำสารคดีเผยแพร่ภาพถ่ายประชาสัมพันธ์ โดยใช้งบประมาณของทางชมรมที่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ โดยในแต่ละกิจกรรมดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน .

5.3 ขั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาขั้นการปฏิบัติงานกิจกรรมการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสารของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้ตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ 4 ชุด ชุดละ 3 คน เพื่อไปดำเนินการตามกิจกรรมที่รับผิดชอบ โดยร่วมกันกำหนดรูปแบบในการดำเนินงานให้ข้อมูลสอดคล้องกันทุกกิจกรรมซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 ขั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสารของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า การดำเนินงานในเรื่องประชาสัมพันธ์ปรากฏผลชัดเจนเป็นรูปธรรม ทางชมรมสามารถจัดรายการวิทยุเพื่อเผยแพร่ข่าวสารได้ทุกวัน ผลิตสารคดีเสนอทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ และประกาศประชาสัมพันธ์ตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และทางชมรมจัดทำสิ่งพิมพ์เผยแพร่เอง ผลจากการดำเนินการ ทำให้ทางชมรมได้รับรางวัลดีเด่นประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี พ.ศ. 2545 จากกรมส่งเสริมการเกษตร และรางวัลกินรีเงินในการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2545 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอีกด้วย

ภาพที่ 9 แสดงสื่อประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งพิมพ์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

ถ่ายภาพที่ท่าแพรี่สารที่ ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549

จากการดำเนินกิจการการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสารของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง พบว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังไม่ทั่วถึง ทางคณะกรรมการจึงได้จัดทำแผนงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบภาพถ่ายขึ้น มีการกำหนดกิจกรรมไว้ในแผน 4 กิจกรรม คือ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และจัดทำสารคดีเผยแพร่ภาพถ่ายประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งมีการตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบขึ้นทุกสื่อ เพื่อไปดำเนินการตามกิจกรรมที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลจากการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และได้รับรางวัลในระดับประเทศอีก 2 รางวัลในปี พ.ศ. 2545

6. กิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้น ซึ่งในระยะเริ่มต้น นักท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มผู้มาศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพเกษตรเป็นหลัก ต่อมาก็มีกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ เข้าไปท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ดังที่ เฉลิม โพนสงคราม¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกหน้าวัว วีรา พลอร่า และนพ กลัปศรี² ชาวบ้านตำบลข้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางพอจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มทัศนศึกษาดูงานเกษตร กลุ่มกิจกรรมเข้าค่ายพักแรม กลุ่มท่องเที่ยวศึกษารวมชาติ กลุ่มประชุมสัมมนา กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป และกลุ่มนักชิมอาหาร จากการทำกิจกรรมที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวมีความหลากหลายขึ้น และมีจำนวนมากขึ้น ทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติบางแห่งเกิดความเสื่อมโทรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งใหม่ก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาพอที่จะรับนักท่องเที่ยวได้มากนัก ดังนั้นทางชมรมจึงได้ดำเนินการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีอยู่เดิมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ขึ้น โดยการศึกษาตามกระบวนการจัดการกิจกรรมชมรม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

6.1 ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาชั้นปัญหาและความต้องการ กิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางปรากฏว่าชมรมได้รับข้อมูลจากสมาชิกและนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวชมและศึกษาดูงานตลอดจนกลุ่มนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงปัญหาแหล่งท่องเที่ยว จึงได้ตั้งคณะกรรมการ สํารวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่และแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เสื่อมโทรม จึงได้ดำเนินการจัดทำแผนงานเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพตามธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด

6.2 ชั้นการวางแผน ผลการศึกษาชั้นการวางแผนกิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้วางแผนการดำเนินงานไว้หลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่เปิดรับสมาชิกกลุ่มเยาวชนรุ่น

¹เฉลิม โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอกหน้าวัว วีรา พลอร่า กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²นพ กลัปศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ใหม่ จำนวน 50 คน มาฝึกอบรมเพื่อดูแลรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยว และร่วมกันสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่และร่วมกันพัฒนาโดยใช้กำลังจากสมาชิกชมรมและขอคำแนะนำจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้เขต 2 ช่วยเหลือให้คำแนะนำ

6.3 ขั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาขั้นการปฏิบัติงานกิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง แต่ละงานมีรายละเอียดดังนี้ คณะทำงานที่ทางชมรมได้ให้การอบรมได้ร่วมกันเสียสละเวลาว่างจากงานปกติร่วมกันปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพิ่มขึ้นจำนวนรวมเป็น 15 แห่ง คือ น้ำตกท่าแพ น้ำตกคลองรังเกียจ น้ำตกคลองแห่น้ำตกสีนุ่น น้ำตกสวนขัน ถ้าจมีนยม ถ้าชะอุม ถ้ำน้ำ ถ้ำพระ ถ้ำซี ถ้ำทองทวี เขาเหมน เขาธง เขาหลวง และเขาล้าน แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นให้ได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแล้วทางคณะกรรมการดำเนินการยังจัดทำป้ายรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทำแผนพัฒนาให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ถูกต้อง

6.4 ขั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า หลังจากคณะกรรมการดำเนินการชมรมได้ดำเนินการตามแผนงานอย่างสมบูรณ์แล้วปรากฏว่าจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นและพึงพอใจ หลังจากที่ได้ท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและสังเกตพฤติกรรมกรเที่ยวปรากฏว่านักท่องเที่ยวได้ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างดี การทิ้งขยะ การเก็บของป่า เช่น กกล้วยไม้ หินสวยงามก็ไม่เกิดขึ้นเลย เป็นความสำเร็จอย่างสูงของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง

จากการดำเนินการจัดการกิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีความต้องการสำรวจอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม และสำรวจหาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ มีการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อดูแลแหล่งท่องเที่ยว และร่วมสำรวจหาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำให้พบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งใหม่เพิ่มขึ้นจำนวน 15 แห่ง และนักท่องเที่ยวตระหนัก รู้คุณค่า และร่วมมือในการช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

7. กิจกรรมการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

กิจกรรมการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เป็นกิจกรรมหนึ่งของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เห็นความสำคัญของงานนำเที่ยวและมัคคุเทศก์จนถือเป็นกิจการหลักในระยะเริ่มต้น ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวเกษตรของชมรมเป็นเครือข่ายที่มีอิสระในการดำเนินกิจการ และมีอยู่หลายกลุ่ม การบริการให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงแตกต่างกัน และในแต่ละกลุ่มก็อยู่เส้นทางต่างกัน การนำทางจึงมีความจำเป็น เพราะจะประหยัดเวลาแก่นักท่องเที่ยว ในระยะเริ่มต้นทางชมรมได้เตรียมสมาชิกของชมรมนำทาง แต่ไม่ได้เป็นในลักษณะของมัคคุเทศก์ ต่อมาชมรมท่องเที่ยวเกษตรได้ปรับปรุงเส้นทางและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติขึ้นหลายแห่ง การนำเที่ยวจึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากผู้นำเที่ยวและสามารถบรรยายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ คือ พัฒนาเป็นมัคคุเทศก์นั่นเอง ดังที่ บุญธรรม พรหมเกิด¹ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และศุภานิต อารีหทัยรัตน์² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มฟาร์มปลาแรด ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า งานทำเที่ยวในระยะเริ่มต้นสมาชิกของชมรมจะเป็นเพียงผู้นำทางนักท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประหยัดเวลาการเดินทาง ต่อมาทางชมรมมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและงานกลุ่มอาชีพเกษตรที่เป็นเครือข่ายของชมรมมีมากขึ้น เพื่อประหยัดเวลาให้นักท่องเที่ยว และมีนักท่องเที่ยวจากกลุ่มที่ต้องการคำแนะนำระหว่างการเดินทางเป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และได้ความรู้เชิงลึกจากกลุ่มอาชีพเกษตรต่าง ๆ ทางชมรมจึงได้จัดหามัคคุเทศก์เพื่อการนำเที่ยว โดยการศึกษาตามกระบวนการจัดการกิจการชมรม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

7.1 ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาชั้นปัญหาและความต้องการ กิจกรรมการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมได้วิเคราะห์ปัญหาและข้อมูลที่สมาชิกชมรมและกลุ่มนักท่องเที่ยวได้เสนอแนะและบอกความต้องการ ทำให้ทราบว่า การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์นอกจากจะอำนวยความสะดวก

¹บุญธรรม พรหมเกิด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²ศุภานิต อารีหทัยรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ฟาร์มปลาแรด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ความสะดวกรถยนต์ที่จอดแล้วยังก่อให้เกิดรายได้แก่สมาชิกของชมรมได้อีกส่วนหนึ่ง จึงได้ตั้ง คณะอนุกรรมการจัดทำแผนเพื่อดำเนินกิจการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของชมรมขึ้น

7.2 ขั้นการวางแผน ผลการศึกษาขั้นการวางแผนกิจการการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะอนุกรรมการได้วางแผนการอบรมมัคคุเทศก์นำเที่ยวไว้ 3 ขั้นตอน คือ ให้เยาวชนในครอบครัวสมาชิกที่ต้องการมาสมัครเป็นมัคคุเทศก์โดยรับเพียง 20 คน จัดอบรมความรู้ให้เป็นมัคคุเทศก์ และแบ่งหน้าที่รับงานนำนักท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการฝึกอบรมมา

7.3 ขั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาขั้นการปฏิบัติงานกิจการการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะอนุกรรมการเปิดรับสมัครมัคคุเทศก์ได้จำนวน 20 คน และเชิญวิทยากรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เขต 2 มาให้การ อบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้เวลา 2 วัน จากนั้นจึงแบ่งกลุ่มมัคคุเทศก์ออกเป็น 4 ชุด เพื่ออธิบาย คือ ชุดนำเที่ยวกลุ่มอาชีพเกษตร ที่ชมรมคนรักเห็ด ฟาร์มนกยูง ฟาร์มปลาแรด กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง ชุดที่ 2 นำเที่ยวแปลงดอกหน้าวัว แปลงผักปลอดสารพิษ กลุ่มไม้ผล กลุ่มแม่บ้าน ชุดที่ 3 นำเที่ยวน้ำตก และชุดที่ 4 นำเที่ยวถ้ำต่าง ๆ และเดินท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติ โดยแต่ละชุดจะแบ่งการรับงานกันเอง ทางชมรมกำหนดค่าตอบแทนตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแต่ละคณะว่าจำนวนเท่าใด โดยรายได้จะให้มัคคุเทศก์ดำเนินการทั้งหมด

7.4 ขั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมได้ร่วมกันประเมินผลการติดตามผลงานนำเที่ยวของมัคคุเทศก์โดยประเมินจากรายได้ของมัคคุเทศก์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือด้วยดีในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ทำให้กิจกรรมนี้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้เยาวชนมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้งานนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ประสบความสำเร็จ

จากการดำเนินกิจการการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางนักท่องเที่ยวมีความต้องการการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและยังก่อให้เกิดรายได้แก่สมาชิกของชมรมได้อีกส่วนหนึ่ง มีการวางแผนรับสมัครเยาวชนจากครอบครัวสมาชิกในชมรมโดยรับจำนวนจำกัด เพื่อฝึกอบรมเป็นมัคคุเทศก์ และเชิญวิทยากรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มาให้การอบรมเชิงปฏิบัติการ และแบ่งกลุ่มมัคคุเทศก์ออกเป็น 4 ชุด โดยชมรมเป็นผู้กำหนดค่าตอบแทน และให้มัคคุเทศก์เป็นผู้รับผลประโยชน์ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ และเยาวชนที่รับการฝึกอบรมเป็นมัคคุเทศก์มีรายได้ดี

8. กิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก

กิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก เป็นกิจกรรมหนึ่งของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเครือข่ายเป็นกลุ่มอาชีพเกษตร และกลุ่มประกอบอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ของชำร่วย ซึ่งสินค้าเหล่านี้เป็นรายได้ของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ในบางฤดูกาลผลผลิตตกต่ำ และบางครั้งนักท่องเที่ยวต้องการซื้อสินค้าแต่ไม่สามารถหาซื้อได้ เพราะช่วงเวลาจำกัดไม่สามารถเดินทางไปกลุ่มผู้ผลิตสินค้าได้ จึงทำให้ไม่ได้รับสินค้า ดังที่ พยอม คงเกื้อ¹ ชาวบ้านตำบลข้างกลาง และพรทิพย์ ณะรังษี² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแม่บ้าน ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่าการขายผลผลิต ในบางฤดูกาลให้ผลผลิตมาก โดยเฉพาะกลุ่มไม้ผลทำให้ราคาตกต่ำ ทำให้สมาชิกมีปัญหาพอสมควร และผลผลิตยังเก็บไว้ได้นาน เช่น น้ำผึ้งรวง ก็มีได้มีที่จัดจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว จะวางจำหน่ายเฉพาะที่บ้านสมาชิก ทำให้ไม่สะดวกในการซื้อของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์การแปรรูปผลผลิตเกษตร งานประดิษฐ์ของที่ระลึกของกลุ่มแม่บ้านก็ไม่มีตลาดจัดจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว มีจำหน่ายที่กลุ่มเท่านั้น ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้เห็นความสำคัญของกิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก จึงได้ดำเนินการแก้ปัญหา โดยการศึกษาตามกระบวนการจัดการกิจกรรมชมรม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

8.1 ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาขั้นปัญหาและความต้องการ กิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้รับข้อมูลจากสมาชิกถึงปัญหาของทางสมาชิกในเครือข่ายกลุ่มอาชีพเกษตร จึงได้ร่วมกันวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไข โดยตั้งคณะกรรมการขึ้นมาจัดทำแผนแก้ปัญหา

8.2 ขั้นการวางแผน ผลการศึกษาขั้นการวางแผนกิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ผลสรุปของ คณะ

¹พยอม คงเกื้อ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้านกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²พรทิพย์ ณะรังษี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้านกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

อนุกรรมการดำเนินการการแก้ปัญหา 2 ประการคือ ให้ทางชมรมจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าให้กับสมาชิก ประสานงานบุคคลภายนอกมารับซื้อสินค้าตามฤดูกาล โดยเฉพาะผลไม้ และวางแผนจัดสร้างตลาดศูนย์รวมผลผลิตด้านเกษตรข้างกลาง และจัดงานนิทรรศการเปิดศูนย์จำหน่ายด้วย

8.3 ขั้นการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาขั้นการปฏิบัติงานกิจกรรมการขายผลผลิตสินค้าผลผลิตของกลุ่มสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่าคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการได้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อของบประมาณจัดสร้างตลาดศูนย์รวมผลผลิตด้านการเกษตรข้างกลางที่ หมู่ที่ 1 ที่มีผู้จำหน่ายสินค้าเกษตร 5 หมู่ ลานจอดรถ ห้องน้ำชาย / หญิง ป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ 3 ป้าย และเป็นที่ยุทธศาสตร์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวด้วย

8.4 ขั้นการประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและการติดตามผลการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า ทางชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางประสบความสำเร็จในการจัดตั้งตลาดจำหน่ายสินค้าอย่างน่าพอใจ สมาชิกที่มีจำหน่ายสินค้าเกษตร กลุ่มแม่บ้านที่มีจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปและของที่ระลึก อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการซื้อหาผลผลิตและยังสามารถประสานกลุ่มผู้รับซื้อจากภายนอกมาซื้อผลผลิตตามฤดูกาล ได้ราคาที่สูงกว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรไปขายเอง ซึ่งถูกกดราคาและบางครั้งยังขายสินค้าไม่ได้อีกด้วย

จากการดำเนินกิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง สมาชิกต้องการสถานที่เพื่อเป็นตัวแทนในการจำหน่ายผลผลิตสินค้าของกลุ่มสมาชิก มีการวางแผนจัดสร้างตลาดศูนย์รวมผลผลิตด้านเกษตรข้างกลาง และประสานกลุ่มผู้รับซื้อจากภายนอกมาซื้อผลผลิต ชมรมได้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อของบประมาณจัดสร้างตลาดศูนย์รวมผลผลิตด้านการเกษตรข้างกลางที่ หมู่ที่ 1 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งตลาดจำหน่ายสินค้าอย่างน่าพอใจ สมาชิกที่มีจำหน่ายสินค้าเกษตร และประสานกลุ่มผู้รับซื้อจากภายนอกมาซื้อผลผลิตทำให้ไม่ถูกกดราคา

ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2541 ตลอดเวลาที่ผ่านมาได้จัดการกิจการชมรม โดยจำแนกออกเป็นงานที่ดำเนินการโดยชมรม และงานของกลุ่มเครือข่าย งานที่ดำเนินการโดยชมรมได้แก่ การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร การพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว การบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร การอนุรักษ์พัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยว การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก ส่วนงานที่ดำเนินการเป็นกลุ่มเครือข่าย ประกอบด้วย 10 กลุ่มเครือข่าย คือ ชมรมคนรักเห็ด กลุ่มไม้ผล ฟาร์มนกยูง ฟาร์มปลาแรด กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มปุยชีวภาพ กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มผักปลอดสารพิษ งานของกลุ่มเครือข่ายมีคณะกรรมการดำเนินงานโดยอิสระทางชมรมเพียงประสานงานและให้การสนับสนุน เพื่อให้กลุ่มได้พัฒนาอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น

ในการดำเนินการจัดการกิจการของชมรม ได้จัดการตามกระบวนการซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการศึกษาปัญหาและความต้องการ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติงาน และขั้นการประเมินผลและติดตามผล ในการจัดการกิจการของชมรมตามกระบวนการดังกล่าว ส่งผลให้ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ชมรมมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และได้รับรางวัล แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่นอันดับที่ 3 ระดับประเทศ จากกรมส่งเสริมการเกษตร และได้รับรางวัลกินรีเงินในการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวครั้งที่ 4 ปี พ.ศ.2545 การจัดการกิจการของชมรมจึงส่งผลกระทบต่อหลายลักษณะทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรมของชมรมการท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ปรากฏว่า เกิดผลกระทบใน 3 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คือ ผลกระทบที่เกิดจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีผลจากการดำเนินการของชมรมด้านเศรษฐกิจ ปรากฏว่า ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านดีขึ้น ทำให้พฤติกรรมการบริโภคของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ซึ่งผลการศึกษารายละเอียดดังนี้

1.1 เศรษฐกิจของชุมชน จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน ปรากฏว่าเมื่อมีการดำเนินการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้ส่งผลให้ฐานะทางการเงินของชาวบ้านดีขึ้น จะเห็นได้จากการที่ชาวบ้านมีเครื่องใช้ในครัวเรือนที่อำนวยความสะดวกสบายมากขึ้น สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นต้น เนื่องจากมีคนไปเยี่ยมชมกิจการของกลุ่มอาชีพเกษตรมากขึ้น ทำให้ขายผลผลิตได้มากขึ้นด้วย นักท่องเที่ยวนำเงินมาใช้จ่ายในชุมชนก่อให้เกิดรายได้กระจายไปตามกลุ่มต่าง ๆ ของชาวบ้าน เช่น รายได้จากการจำหน่ายอาหาร ของเบ็ดเตล็ด ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพเกษตร รายได้จากการนำเที่ยว การขายของที่ระลึก กิจการบางอย่าง เดิมเป็นเพียงอาชีพเสริม แต่ปัจจุบันเป็นอาชีพหลักของชุมชนไปแล้ว เช่น การเพาะเห็ด การเลี้ยงผึ้ง

โพรง ร้านอาหาร เป็นต้น ดังที่ ดรุณี สุวรรณโณ¹ ชาวบ้านตำบลช้างกลาง และประกอบรักษาพล² ชาวบ้านตำบลช้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า เมื่อมีการดำเนินกิจการของชมรม ทำให้มีนักท่องเที่ยวและผู้มาศึกษาดูงานมีมากขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวและรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพเกษตรกลายเป็นรายได้หลักไป โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากการจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ เช่น เห็ดถุง น้ำผึ้งรวง ไม้ผลต่าง ๆ ค่าอาหาร ค่าที่พัก เป็นต้น นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีรายได้จากการนำเที่ยวเป็นรายได้เสริมอีกส่วนหนึ่ง รายได้จากการนำเที่ยวไม่แน่นอน แล้วแต่กลุ่มคณะของนักท่องเที่ยว หรือจุดที่จะไปเยี่ยมชมส่วนมากอยู่ประมาณ วันละ 100 – 200 บาท

1.2 พฤติกรรมการอุปโภคบริโภค จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง ประเด็นพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคปรากฏว่า ทำให้พฤติกรรมการอุปโภคบริโภคของคนในชุมชนเปลี่ยนไป จากการที่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมจากหลากหลายท้องถิ่นบางครั้งมีชาวต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม พฤติกรรมนิสัยต่างจากชาวบ้านในชุมชนช้างกลาง ทำให้มีการรับเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้วัฒนธรรมการบริโภคของชุมชนเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ภาษา เป็นต้น ดังที่ สำเนียง จงจิตร³ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และสุลาวรรณ รอดพัน⁴ ชาวบ้านตำบลช้างกลาง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นช้างกลางมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งรับเอาวัฒนธรรมและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะเยาวชนจะเลียนแบบการแต่งกาย การกินอาหาร เนื่องจากทางชมรมสนับสนุนให้มีร้านอาหารที่บริการทั้งอาหารท้องถิ่น

¹ดรุณี สุวรรณโณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้านกิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²ประกอบ รักษาพล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³สำเนียง จงจิตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴สุลาวรรณ รอดพัน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.

และอาหารสากล ทางชมรมจึงได้สร้างความตระหนักให้กับชุมชนและเยาวชนให้ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและดึงดูดความสนใจจากคนต่างถิ่นหรือชาวต่างชาติ

ผลการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบใน 2 ประเด็น คือ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน และ พฤติกรรมการอุปโภคบริโภค ส่งผลให้ฐานะทางด้านเศรษฐกิจของชาวบ้านดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความสะดวกสบายมากขึ้น สามารถส่งเสียบุคคลในครอบครัวให้ศึกษาต่อได้มากขึ้น ชายผลผลิตทางการเกษตรได้มาก และมีรายได้จากการท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่ง รายได้จากบริการอาหาร ที่พักของเอกชน เป็นการกระจายรายได้ภายในชุมชนอีกด้วย แสดงให้เห็นถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของชาวบ้านอย่างชัดเจน และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคบางอย่างตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกาย ภาษา และการกินอาหาร เป็นต้น

2. ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ทำให้เกิดผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ปรากฏว่า ทำให้มีการเกิดผู้นำ องค์กรเข้มแข็ง ภูมิใจชุมชน ความขัดแย้งในชุมชน การพึ่งตนเอง ทศนคติต่อหน่วยงานภาครัฐ จิตใจเป็นประชาธิปไตย มีระเบียบวินัย การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น และความสามัคคี ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การเกิดผู้นำ จากการศึกษผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นการเกิดผู้นำ ปรากฏว่า การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ได้จัดรูปแบบองค์กรโดยมีคณะกรรมการดำเนินการจัดการชมรมเป็นองค์กรสูงสุด และกรรมการแต่ละคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินการชมรมมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกชมรมตามวาระคราวละ 2 ปี นอกจากนี้ทางชมรมยังได้มอบหมายให้สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบกิจการต่าง ๆ ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ดังที่ สุนิตา รักษา¹ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กลุ่มอนุรักษ์ และสุรินทร์ รอดพัน² คณะกรรมการดำเนินการชมรม ได้กล่าวไว้ทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ปัจจุบันชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีสมาชิก

¹ สุนิตา รักษา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² สุรินทร์ รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ดกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

หลากหลาย ทางชมรมได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิก ทางชมรมจัดองค์กรโดยที่ คณะกรรมการดำเนินการชมรมเป็นองค์กรสูงสุด กรรมการชุดนี้มาจากการเลือกตั้งจากที่ประชุม สมาชิกทุก 2 ปี กรรมการแต่ละคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน ได้แก่ ประธาน รองประธาน ปฏิคม เภรัญญิก และเลขานุการชมรม ปัจจุบันคณะกรรมการดำเนินการชมรมประกอบด้วยกรรมการ 5 คน และตัวแทนกลุ่มอาชีพอีก 11 คนดำเนินกิจการของชมรม มีอยู่หลายกิจการด้วยกัน แต่ละ กิจการทางชมรมมีคณะอนุกรรมการดำเนินการให้สมาชิกจำนวนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลรายงาน ผลดำเนินการต่อคณะกรรมการการจัดการ ทางชมรมสนับสนุนให้กลุ่มเครือข่าย สมาชิกชมรมได้ ไปศึกษาดูงาน การจัดการและการปฏิบัติงานตามองค์กรที่มีภารกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง เกษตร ตลอดจนการฝึกอบรมความรู้ให้แก่สมาชิก ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการบริการ และให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้านการบริการนำเที่ยว ตลอดจนฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ โดยเหตุนี้การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลางได้ส่งผลให้เกิดผู้ นำเพิ่มขึ้น

2.2 องค์กรเข้มแข็ง จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรม ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นองค์กรเข้มแข็ง ปรากฏว่า จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกัน ทำกิจกรรมอย่างจริงจัง และชมรมเปิดโอกาสให้สมาชิกชมรมได้แสดงความคิดเห็นโดยยึดหลักเหตุ ผลเป็นสำคัญ มีการจัดการในรูปของกรรมการ มีการฝึกอบรมสมาชิก มีการประชุมหารือกันเป็น ประจำ สมาชิกมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ให้กลุ่มอาชีพในเครือข่ายดำเนินกิจการอย่างอิสระ จึงเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ชมรมเข้มแข็งขึ้น ดังที่ สจัด หวานสนิท¹ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และ สมศักดิ์ ธราพร² ชาวบ้านตำบลสวนขัน ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ก่อนก่อตั้งชมรมมี แกนนำกลุ่มหนึ่งได้ร่วมกันหารือ ที่สุดจึงมีมติก่อตั้งชมรม แต่มีชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าใจอุดม การณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร แกนนำจึงได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรมาพูด คุยกับชาวบ้าน และก่อตั้งชมรมขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 คณะกรรมการดำเนินการชมรมและสมาชิก

¹ สจัด หวานสนิท เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² สมศักดิ์ ธราพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรณิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการ ศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ชมรมได้ร่วมกันทำกิจกรรมของชมรมอย่างมีอุดมการณ์ เอาจริงเอาจัง มีการพบปะกันบ่อยครั้ง หากมีปัญหาในการดำเนินงานจะปรึกษาหารือกันในที่ประชุม โดยตัดสินใจจากคณะกรรมการในที่ประชุม มีการร่วมกันคิดร่วมกันทำ การแบ่งงานกันรับผิดชอบ ชมรมสนับสนุนให้สมาชิกได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ทำให้กิจการของชมรมก้าวหน้ามาตามลำดับ ส่งผลให้รายได้ของสมาชิกเพิ่มขึ้นจากเดิม และคาดว่ากิจการของชมรมจะสามารถดำเนินก้าวหน้าต่อไป ประการสำคัญอีกประการหนึ่ง ชมรมสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพเกษตรดำเนินงานอย่างอิสระและสนับสนุนให้ความรู้จนกลุ่มเครือข่ายเข้มแข็งมากทำให้ทางชมรมประสบความสำเร็จและได้ส่งผลให้เกิดองค์กรท้องถิ่นที่เข้มแข็ง

2.3 ภูมิใจชุมชน จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรม

ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นภูมิใจชุมชน ปรากฏว่า ชาวบ้านในชุมชนและสมาชิกชมรมให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจการของชมรม จนกระทั่งชมรมมีผลงานเป็นที่ปรากฏแก่สาธารณะจนได้รับรางวัล และมีผู้มาเยี่ยมชมจำนวนมาก จึงส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนข้างกลางภูมิใจในท้องถิ่นของตน ดังที่ กฤษ สุกใส¹ ชาวบ้านตำบลข้างกลาง และ ไบ รอดพัน² ชาวบ้านตำบลหลักช้าง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า คณะกรรมการดำเนินการชมรมและสมาชิกชมรม ตลอดจนกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมมือกันดำเนินกิจการของชมรมอย่างแข็งขัน และได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านชุมชนข้างกลาง และองค์กรอื่น ๆ ภายในชุมชน เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพเสริมอื่น ๆ เป็นต้น จนทำให้กิจการของชมรมก้าวหน้ามาตามลำดับ ผลงานของชมรมเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณะ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมกิจการของชมรม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2545 ทางชมรมได้รางวัลกินรีเงิน จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รางวัลที่ 3 จากกรมส่งเสริมการเกษตร หลังจากนั้นก็มีผู้สนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและผู้สนใจกิจการ ส่งผลให้ชาวบ้านข้างกลาง และสมาชิกชมรมมีความภูมิใจในท้องถิ่นตนเองเป็นอย่างมาก

2.4 ความขัดแย้งในชุมชน จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของ

¹กฤษ สุกใส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²ไบ รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นความขัดแย้งในชุมชน ปรากฏว่า จากการร่วมกันคิดร่วมกันทำมีปัญหาประการใดจะปรึกษาในรูปคณะกรรมการใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีนำการพัฒนา ส่งผลให้ความขัดแย้งภายในชุมชนลดลง ดังที่ กรุง สุกใส¹ ชาวบ้านตำบลข้างกลาง และ บำรุง นาวาทอง² ชาวบ้านตำบลหลักช้าง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า เมื่อมีการประชุมชมรมสมาชิกจะมีส่วนร่วมในการรับฟังปัญหาและร่วมกันคิดเพื่อแก้ปัญหา จึงเป็นการพัฒนาที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนการทำงานของคณะกรรมการดำเนินการจัดการมีความโปร่งใสชัดเจนทุกขั้นตอน ทั้งระบบการจัดทำบัญชีและการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้ทุกกระบวนการ และถ้าสมาชิกมีข้อสงสัยในเรื่องใด ๆ จะอธิบายข้อสงสัยต่าง ๆ โดยผ่านที่ประชุม ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมเต็มที่ มีความสามัคคี ใช้หลักประชาธิปไตยในการจัดการกิจการ นอกจากนี้หากมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกคนใดก็จะให้ญาติผู้ใหญ่ หรือบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือกล่าวเตือน ซึ่งสมาชิกชมรมส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน ส่งผลให้มีความขัดแย้งภายในสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางลดลง นับว่าผลจากการจัดการกิจการกลุ่มของชมรมการท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ส่งผลให้ความขัดแย้งภายในชุมชนลดลงด้วย

2.5 การพึ่งตนเอง จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นการพึ่งตนเอง ปรากฏว่า ชาวบ้านข้างกลางสามารถสร้างกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง มีระบบเงินทุนที่มั่นคง มีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และลดการเข้ามาดูแลของหน่วยงานภาครัฐ ดังที่ สมจิตร ศรีอินทร³ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง และ

¹กรุง สุกใส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²บำรุง นาวาทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³สมจิตร ศรีอินทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

มาส ชมโฉม¹ ชาวบ้านตำบลสวนขัน ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้ ชาวบ้านต้องสร้างกลุ่มองค์กรท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีรายได้เพิ่มขึ้น ระบบการจัดการที่ชัดเจนโปร่งใส ตรวจสอบได้ พยายามนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้เป็นอันดับแรก ทำให้ชาวบ้านได้พึ่งพาตนเอง สามารถดำเนินกิจการโดยตนเอง ส่งผลต่อรายได้มีความแน่นอน เมื่อมีความเดือดร้อนก็สามารถนำเงินในกลุ่มไปบรรเทาความเดือดร้อนได้ ทำให้การดูแลจากหน่วยงานของรัฐลดลงมีหน้าที่เพียงแต่ส่งเสริม ทำให้ยืนอยู่ด้วยตัวเองพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งนับว่าผลจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางมีระบบเครือข่ายที่เข้มแข็งมีระบบในการทำงาน ส่งผลทำให้เกิดความคิดแบบพึ่งพาตนเอง

2.6 ทศนคติต่อหน่วยงานภาครัฐ จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นเห็นความสำคัญของสังคม ปรากฏว่า ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ทำให้ชาวบ้านมีความสนิทสนมใกล้ชิด มีความสามัคคี มีความเอื้ออาทร ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับผู้นำ สมาชิกชมรมกับชาวบ้านทั่วไป และที่สำคัญชาวบ้านกับหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐที่เข้ามาส่งเสริม ช่วยเหลือสนับสนุน และให้ความรู้ ดังที่ ธวัชชัย ทองอ่อน² ที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช บัณฑิต จารุชัย³ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มเลี้ยงผึ้ง และ ครรชิต พรหมชาติ⁴ ชาวบ้านตำบลสวนขัน ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน สรุปได้ว่า จากการที่ชาวบ้านได้ร่วมกิจกรรมดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมชมรม มีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล กรมการ

¹มาส ชมโฉม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²ธวัชชัย ทองอ่อน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 8 ตำบลข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³บัณฑิต จารุชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴ครรชิต พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

พัฒนาชุมชน กรมโยธาธิการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้ เขต 2 กรมตำรวจ กรมการปกครอง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วิทยาลัยการเกษตรนครศรีธรรมราช เป็นต้น ชาวบ้าน จะมีความรู้สึกที่ดีต่อหน่วยงานเหล่านี้ เนื่องจากได้ร่วมกันทำงานด้วยกันมาโดยตลอดทั้งการ ดำรวจชั้นการศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้่นวางแผน ชั้่นการปฏิบัติงาน และชั้่นการประเมิน ผลและติดตามผลของการจัดการกิจการชมรม หน่วยงานเหล่านี้ยอมรับความคิดเห็นของชาวบ้าน และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งนับว่าผลจากการจัดการกิจการชมรมของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ส่งผลทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ

2.7 จิตใจเป็นประชาธิปไตย จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของ ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นจิตใจเป็นประชาธิปไตย ปรากฏว่า ชาวบ้านมีจิตสำนึก ความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ร่วมกันคิดและร่วมกันทำ ให้เหตุผลเมื่อมีการประชุมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพราะการจัดการกิจการของชมรมเป็นการสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้หลัก ประชาธิปไตย ยอมรับในเสียงข้างมากอย่างมีเหตุผล เช่น การประชุมการจัดการกิจการของชมรม การประชุมของกลุ่มอาชีพเกษตร เป็นต้น ดังที่ ยงยุทธ จันทร์ประสิทธิ์¹ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง พงษ์ศักดิ์ คงแก้ว² ชาวบ้านตำบลข้างกลาง และไมตรี ตรียะภาพ³ ชาวบ้านตำบลสวนขัน ได้กล่าว ไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า การจัดการกิจการของชมรมเป็นการสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้หลัก ประชาธิปไตย เช่น การประชุม การจัดการกิจการของชมรม เป็นต้น การหาวิธีการแก้ไขปัญหาเมื่อ มีปัญหา โดยวิธีการระดมความคิด และใช้หลักเหตุผลที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยใช้ ประชามติที่ประชุมเป็นสำคัญ หากมีการลงมติในเรื่องต่าง ๆ เสียงส่วนน้อยยอมรับในเสียงส่วน มาก และยังฝึกให้ชาวบ้านเป็นคนมีเหตุมีผล ใช้ข้อมูลเป็นหลักในการตัดสินใจ และยอมรับปฏิบัติ

¹ ยงยุทธ จันทร์ประสิทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2549.

² พงษ์ศักดิ์ คงแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชีวานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการ องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ ไมตรี ตรียะภาพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการ ศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ตามกฎระเบียบของชมรม การรวมกลุ่มของประชาชนเองโดยใช้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน เน้นนโยบายของชมรมที่กระทำมาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับว่าผลจากการจัดการกิจการชมรมของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ส่งผลให้ชาวบ้านมีจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น

2.8 มีระเบียบวินัย จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็นมีระเบียบวินัย ปรากฏว่า สมาชิกชมรมมีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้น จากการที่สมาชิกชมรมได้รับมอบหมายจากชมรมในการจัดการกิจการงานต่าง ๆ สมาชิกชมรมจะปฏิบัติตามข้อระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้น ดังที่ ณรงค์ ศิลารัตน์¹ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า จากการที่สมาชิกชมรมได้รับมอบหมายจากชมรมในการจัดการกิจการงานต่าง ๆ ทำให้สมาชิกชมรมมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบงาน ระเบียบวินัยที่ชมรมกำหนดขึ้น อาศัยเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกชมรมว่าต้องกำหนดระเบียบที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ทางชมรมเองได้ประชาสัมพันธ์และชี้แจงถึงกฎระเบียบข้อปฏิบัติและวัตถุประสงค์ของการจัดการกิจการชมรมอยู่เสมอเพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจและปฏิบัติร่วมกัน การจัดการกิจการชมรมที่ผ่านมาคณะกรรมการดำเนินการชมรมยังไม่มีสมาชิกชมรมคนใดถูกกลงโทษโดยการให้ออกจากการเป็นสมาชิกเพราะสมาชิกทุกคนต่างปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของชมรมเสมอมา ซึ่งนับว่าผลจากการจัดการกิจการชมรมของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ส่งผลให้ชาวบ้านมีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้น

2.9 การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ประเด็น การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น ปรากฏว่า กิจกรรมหลักของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางล้วนเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวมีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด จึงทำให้ชาวบ้านมีโอกาสได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่นมากขึ้น ดังที่ สุรินทร์ รอดพัน² คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กล่าวไว้สรุปได้ว่า กิจกรรมหลักของชมรมการท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีทั้ง 8 กิจกรรมคือ การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร การพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

¹ณรงค์ ศิลารัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สุรินทร์ รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกรแก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สะดวกความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร การอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การขายผลผลิตสินค้า และผลผลิตของกลุ่มสมาชิก ซึ่งแต่ละกิจกรรมทำให้สมาชิกของชมรมมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบริการที่พักแรม ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับชาวบ้าน มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนวิถีดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการที่พักแรมจะเป็นนักท่องเที่ยวต่างจังหวัด จึงทำให้ชาวบ้านชุมชนข้างกลางได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอื่นมากขึ้นด้วย และบางครั้งก็มีโอกาสต้อนรับชาวต่างชาติทำให้เข้าใจโลกตะวันตกมากขึ้น แต่ข้อเสียคือ ชาวบ้านได้นำวัฒนธรรมบางอย่างมาปฏิบัติ ซึ่งสิ่งที่ปฏิบัติมักจะขัดกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการแต่งกาย เป็นต้น โดยเหตุนี้การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางส่งผลให้ชาวบ้านมีโอกาสได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่นมากขึ้น

2.10 ความสามัคคี จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเด็นความสามัคคี ปรากฏว่า ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เป็นองค์กรชาวบ้านที่มีชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมเป็นจำนวนมาก ดังที่ จิรศักดิ์ พรหมรักษ์¹ คณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กล่าวไว้สรุปได้ว่า เนื่องจากชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นแกนนำในการจัดการการท่องเที่ยวเกษตร โดยมีองค์กรชุมชนอื่น ๆ และกลุ่มเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะที่เกื้อหนุนต่อกัน ภายใต้กฎเกณฑ์ที่สมาชิกได้ร่วมกันกำหนดเอาไว้ และเป็นกติกาที่มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เมื่อสมาชิกยอมรับและถือปฏิบัติตามกติกาในแนวปฏิบัติเดียวกัน ทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคีกันมากขึ้น และสามารถกระจายรายได้ไปในหลาย ๆ กลุ่มอย่างเท่าเทียม ทำให้ไม่มีความรู้สึกว่าต่างกลุ่มต่างพวกพ้อง ทุกคนมีผลประโยชน์ร่วมกัน และต้องร่วมมือกันความสำเร็จจึงจะเกิดขึ้นได้

ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม มีผลกระทบใน 10 ประเด็น คือ

1. การเกิดผู้นำ สร้างให้ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินการชมรม โดยสมาชิกก็ได้เรียนรู้การรับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการเรียนรู้การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม ด้วยความสามัคคี

¹จิรศักดิ์ พรหมรักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมน รีสอร์ท กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

2. องค์กรเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ฝึกอบรมต่าง ๆ และให้ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยการใช้หลักเหตุผล โดยยึดหลักการประชาธิปไตย

3. ภูมิใจชุมชน จากการดำเนินการของชมรม และความร่วมมือของชาวบ้าน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้ได้รับรางวัลในระดับประเทศ 2 รางวัล ส่งผลให้ชาวบ้านและสมาชิกชมรมมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

4. ความขัดแย้งในชุมชน การร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชน ทำให้ความขัดแย้งในชุมชนลดลง

5. การพึ่งตนเอง สามารถสร้างกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง เงินทุนมั่นคง มีรายได้เพิ่มขึ้น

6. ทศนคติต่อหน่วยงานภาครัฐ ชาวบ้านมีความสามัคคี มีความเอื้ออาทรกัน และการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับชาวบ้านกับชาวบ้าน และชาวบ้านกับภาครัฐ ส่งผลให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ

7. จิตใจเป็นประชาธิปไตย มีจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านเรียนรู้ยอมรับเสียงข้างมากและเหตุผล

8. มีระเบียบวินัย สมาชิกมีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้น จากการรับมอบหมายการจัดการกิจการต่าง ๆ ในชมรม สมาชิกจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้น

9. การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น ชาวบ้านมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่นจากนักท่องเที่ยว

10. ความสามัคคี จากการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคีกันมากขึ้น สามารถกระจายรายได้ไปในหลาย ๆ กลุ่ม ทำให้ไม่มีความรู้สึกที่ว่าต่างกลุ่มต่างพวกพ้อง

จากความสำเร็จและชื่อเสียงที่ได้รับทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวยังพื้นที่ชุมชนข้างกลางมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ ส่งผลกระทบในด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งด้านดีและด้านเสีย

3. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมปรากฏว่า จากกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเป็นการจัดการการท่องเที่ยวตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น เขาเหมน น้ำตก ถ้ำต่าง ๆ ทำให้ธรรมชาติยังคงสภาพอุดมสมบูรณ์สูง การทำ

อาชีพเกษตรของกลุ่มต่าง ๆ ก็ไม่ใช่สารเคมี ใช้ความหลากหลายทางธรรมชาติ เช่น การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี เป็นต้น ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 สภาพแวดล้อมในชุมชน จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจการขมรมประเด็นสภาพแวดล้อมในชุมชน ปรากฏว่า ผลกระทบจากรายการนำเที่ยวเขาเหมน และน้ำตกต่าง ๆ ที่ต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวและคณะในแต่ละครั้งไม่เกิน 20 คน มีการอบรมก่อนออกท่องเที่ยวเพื่อชักจูงความเข้าใจในการเดินทางที่หลีกเลี่ยงผลกระทบต่อระบบนิเวศ และดูแลฝัาระวังนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสม ดังที่ วิวัฒน์ ประโลมกาญจน์ สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มอนุรักษ์ และ สุพรรณษา โพนสงคราม² สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกลุ่มแปลงดอกหน้าวัว วีรา พลอร่า ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า ก่อนการจัดตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง หน้าที่ในการดูแลเขาเหมนและน้ำตก ถ้าต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของกรมป่าไม้ โดยมีอุทยานแห่งชาติเขาลงเป็นหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ แต่เนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบกว้างใหญ่ จึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในเขตอุทยานแห่งชาติโดยไม่ได้ขออนุญาตจากอุทยานแห่งชาติเขาลงอยู่เสมอ เขาเหมนก็เป็นส่วนหนึ่งของอุทยาน ทำให้การควบคุมดูแลการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาลงไม่ได้ผลเท่าที่ควร หลังจากตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางขึ้น การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาลงในส่วนของเขาเหมน ก็มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่ ครรชิต พรหมชาติ³ ที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และ วิโรจน์ ชัยรัตน์⁴ ชาวบ้านตำบลหลักช้าง ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การจัดให้มีการท่องเที่ยวเขาเหมน เป็นการช่วยรักษา

¹วิวัฒน์ ประโลมกาญจน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²สุพรรณษา โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอกหน้าวัว วีรา พลอร่า กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

³ครรชิต พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

⁴วิโรจน์ ชัยรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ ไม่ใช่แต่เฉพาะพื้นที่เขาเหมนเท่านั้น เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติ อันจะทำให้เกิดความหวงแหนและร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

3.2 สิ่งสาธารณประโยชน์ในชุมชน จากการศึกษาผลกระทบจากการจัดการกิจกรรมชมรมประเด็นสิ่งสาธารณประโยชน์ในชุมชน ปรากฏว่า ทำให้มีสิ่งสาธารณประโยชน์เพิ่มขึ้น ได้แก่ ถนนภายในหมู่บ้าน ดังที่ คมกฤช บุญยเกียรติ¹ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช และที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง วีระพล ชูแสง² นายกองค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง และที่ปรึกษาชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันสรุป ได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ดีต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ถนนหนทางก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้ระดับมาตรฐาน ข้างกลางเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชยังขาดถนนที่ได้มาตรฐานใช้ภายในหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ จึงได้มีโครงการปรับปรุงถนนภายในหมู่บ้านขึ้นในปี พ.ศ.2542 เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งนับว่าผลจากการจัดการกิจกรรมของชมรมการท่องเที่ยวเกษตร ส่งผลให้ชาวบ้านมีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งเพิ่มมากขึ้น

การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งได้เป็น 2 ประเด็นคือ

1. สภาพแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายหลังจากตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเกิดขึ้นทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในพื้นที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์สูง ทั้งจากการดูแลของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และหน่วยงานอุทยานแห่งชาติเขาหลวง

¹คมกฤช บุญยเกียรติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ซุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2549.

²วีระพล ชูแสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ซุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 8 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.

2. ทำให้เกิดสิ่งสาธารณประโยชน์ เช่น ถนนภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนข้างกลาง

บทที่ 4

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การศึกษาการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้าง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามประเด็นต่อไปนี้

1. ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม
2. กระบวนการจัดการกิจการชมรม
3. ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูล 2 ลักษณะดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาและพื้นที่ที่ศึกษา เช่น สรุปผลการดำเนินงานชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โครงการต่าง ๆ ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น
 - 1.2 ข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการดำเนินงานชมรม สมาชิกชมรม คณะกรรมการที่ปรึกษา ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับชมรม นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่นี่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชมรม ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม จำแนกได้ดังนี้

- 2.1.1 ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกชมรม
- 2.1.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรม
- 2.1.3 ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร
- 2.1.4 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

2.2 กระบวนการจัดการกิจการชมรมโดยจะศึกษาตามขั้นตอนและวิธีการจัดการกิจการชมรมแยกขั้นตอนเป็น ขั้นตอนศึกษาปัญหาและความต้องการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และขั้นตอนประเมินผลและติดตามผล จำแนกตามกิจการของกลุ่มดังนี้

- 2.2.1 การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร
- 2.2.2 การพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว
- 2.2.3 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว
- 2.2.4 การบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว
- 2.2.5 การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร
- 2.2.6 การอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2.7 การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- 2.2.8 การขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก

2.3 ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม จำแนกได้ดังนี้

- 2.3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
- 2.3.2 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม
- 2.3.3 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำวิจัย เพื่อให้เป็นความรู้และข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบความคิดและเขียนเค้าโครงวิจัย และประกอบการศึกษาด้านขอบเขตเนื้อหา
2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตและถ่ายภาพประกอบ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกลงใน

แถบบันทึกเสียง และ/หรือจดบันทึกตามความเหมาะสม ส่วนการสังเกตจะใช้วิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบ ในการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการดำเนินงานชมรมจำนวน 5 คน

2.2 สมาชิกชมรม กลุ่มละไม่น้อยกว่า 3 คน รวม 30 คน

2.3 ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับชมรม ตำบลละไม่น้อยกว่า 10 คน รวมไม่น้อยกว่า 30 คน

2.4 คณะกรรมการที่ปรึกษา จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

2.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชมรม เช่น เจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

2.6 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่นี่ จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

3. ชั้นจัดกระทำกับข้อมูล

3.1 นำข้อมูลเอกสารมาศึกษาอย่างละเอียดและสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้บันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียงมาถอดความด้วยวิธีสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกมาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.4 นำข้อมูลภาพมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และจัดภาพประกอบตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3.1 ข้อ 3.2 ข้อ 3.3 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4. ชั้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ และมีภาพประกอบบางตอน

สรุปผล

การศึกษาเรื่องการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยการกิจการชมรม ประกอบด้วยดังนี้

1.1. ปัจจัยผู้นำและสมาชิกชมรม ปรากฏว่า ผู้นำเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย โดยยอมรับฟังเหตุผลของทุกฝ่ายแล้วให้ที่ประชุมร่วมตัดสินใจ และดำเนินการ มีจำนวนผู้นำทั้งสิ้น 16 คน ประกอบด้วย ผู้นำซึ่งเป็นตัวแทนที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีจำนวน 5 คน ซึ่งเลือกตั้งจากสมาชิกชมรม และผู้นำกลุ่มเครือข่าย 11 กลุ่มเครือข่าย ซึ่งอาจเป็นหัวหน้าหรือรองหัวหน้า มีการเลือกคณะกรรมการดำเนินการชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จำนวน 5 คน จะมีการคัดเลือกใหม่ทุก 2 ปี โดยแต่ละกลุ่มมีหัวหน้าหรือรองหัวหน้าที่รับผิดชอบร่วมเป็นกรรมการ มีหน้าที่ ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการดำเนินการ สมาชิกเจ้าของกิจการ ระดับการศึกษาของผู้นำหลากหลาย ช่วงอายุของผู้นำหลากหลาย ประสบการณ์ของผู้นำค่อนข้างหลากหลาย โดยลักษณะจิตนิสัยของผู้นำมีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทนและความขยันหมั่น สมาชิกชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่กิ่งอำเภอข้างกลาง ส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียร มีความเสียสละ

1.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรม ได้กำหนดสถานภาพของชมรมไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะของสมาชิก แบ่งประเภทของสมาชิกออกเป็น 2 ประเภท คือ สมาชิกผู้ก่อตั้ง และสมาชิกทั่วไป ด้านที่มาของคณะกรรมการดำเนินการ ได้มาจากการเลือกตั้ง จากสมาชิกโดยตรง โดยชมรมมีบทบาทในการดำเนินงานสอดคล้องกับข้อวัตถุประสงค์ของชมรม และได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการ มีระเบียบของชมรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร และระเบียบของชมรมที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร จารีตของชมรมเน้นความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และขยันหมั่นเพียร นโยบายของชมรมเน้นส่งเสริมและสร้างอาชีพเสริม นอกเหนือจากอาชีพทางด้านเกษตร สร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรรักหวงแหนภูมิใจในอาชีพและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง มีการจัดสายการบังคับบัญชาโดยมีหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงานภายในชมรมกับกลุ่มต่างๆ เท่านั้น การบริหารจัดการภายในของแต่ละกลุ่ม กลุ่มจะดำเนินการเอง สมาชิกกับสมาชิก มีการประสานงานแนะนำจุดท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มให้นักท่องเที่ยวทราบและมีการจัดผู้นำเที่ยวให้ในบางกรณี มีการประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิก ในเรื่องการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มสมาชิกแก่นักท่องเที่ยว ข้าราชการความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรม มีการประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษาทั้งในด้านเกี่ยวกับกิจการของชมรม และความเป็นอยู่ส่วนบุคคล บรรยากาศของชมรม มีการพบปะพูดคุยกันเป็นประจำ การพูดคุยในที่ประชุม เป็นไปด้วย

ประชาธิปไตย ใช้เอกสารชี้แจงข้อมูลไม่มากนัก มีเฉพาะเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของชมรม

1.3 ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร แหล่งเงินทุนของชมรม ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ คือกรมส่งเสริมการเกษตร ชมรมได้รับเงินทุนสนับสนุนอย่างเพียงพอ สามารถจัดหาเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตบริการแก่สมาชิก และใช้ในการจัดสร้างศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ศูนย์สินค้าเกษตร ปรับปรุงศูนย์เกษตร จัดโครงการต่าง ๆ และงานประชาสัมพันธ์ของชมรม โดยมีการใช้เอกสารชี้แจงอย่างชัดเจน โดยมีคณะกรรมการดำเนินการของชมรมเป็นผู้ตรวจสอบ ที่ตั้งสำนักงาน ตั้งอยู่ที่ หมู่ 14 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตั้งสำนักงานมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับสมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของชมรมเองและหน่วยงานที่ติดต่อขอใช้สถานที่ มีครุภัณฑ์เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องการใช้สถานที่ของชมรม ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีความหลากหลายทั้ง น้ำตก ถ้ำ และภูเขา ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความหลากหลายทั้งด้านโบราณคดี ศาสนสถาน และประเพณีท้องถิ่น ทรัพยากรการเกษตร มีทั้งเครือข่ายกลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร กลุ่มเห็ด ผักปลอดสารพิษ ทรัพยากรด้านนักท่องเที่ยว มีทั้งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมพักผ่อน และเที่ยวชมเพื่อศึกษาดูงานทางด้านอาชีพเกษตร

1.4 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะการกระจายของบ้านเรือน มีทั้งการรวมตัวและกระจายตัวของบ้านเรือน มีการใช้วัด โรงเรียน หรือร้านของชำและร้านน้ำชาเป็นสถานที่พบปะ ลักษณะของที่อยู่อาศัย บ้านเรือนสามารถเข้าถึงสะดวกมีบริเวณบ้านไว้ใช้สอย มีพื้นที่ทั้งพักผ่อนและเกื้อหนุนในการทำเกษตรทั้งเพื่อประกอบเป็นอาชีพหลัก อาชีพเสริม โครงสร้างพื้นฐาน สภาพของถนน มีถนนลาดยางสายหลัก ภายในชุมชนมีทั้งถนนลาดยางคอนกรีต และลูกรัง มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน และส่วนใหญ่มีประปาหมู่บ้าน ด้านวัฒนธรรม สภาพศาสนา สมาชิกทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ชาวบ้านในชุมชนให้ความสำคัญและเคร่งครัดในประเพณี โดยเฉพาะประเพณีทางศาสนา ชาวบ้านมีความเชื่อในพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับทวดต่าง ๆ และความเชื่อในเรื่องกรรม กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนที่มีอยู่เป็นกลุ่มที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตร ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนมีเป็นประจำทั้งระดับสมาชิกกับสมาชิก สมาชิกกับองค์กร และองค์กรกับองค์กร หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สนับสนุนมีทั้งกรมส่งเสริมการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล โดยสนับสนุนการดำเนิน

การของชมรมในเรื่องเงินทุน ความรู้ในการผลิต การจัดการ และการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงาน

2. กระบวนการจัดการกิจการชมรม

2.1 กิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร ทางคณะกรรมการดำเนินการชมรมได้ศึกษาปัญหาความต้องการของสมาชิกโดยสมาชิกส่วนใหญ่ต้องการให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ มีการวางแผนประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัดเพื่อหาวิทยากรจัดการให้การอบรม ซึ่งทางชมรมจะอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่และดำเนินการให้การอบรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และได้นำสมาชิกไปศึกษานอกสถานที่ในระยะเริ่มต้น ปีละ 2 ครั้ง รวมทั้งได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามกลุ่มอาชีพของสมาชิกและนำไปศึกษานอกสถานที่ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน และตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการชมรม จำนวน 3 คน เพื่อประเมินผลที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ซึ่งผลการประเมินปรากฏว่าประสบความสำเร็จโดยประเมินจากสถิติรายได้ของสมาชิกและจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาศึกษาดูงานที่สูงขึ้นทุกปี

2.2 กิจการการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีการพัฒนาการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวทางชมรมสามารถดำเนินการจัดทำเอกสารแผ่นพับเพื่อแจกจ่ายนักท่องเที่ยว และยังมีวิทยากรให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้พื้นฐานในการท่องเที่ยวเกษตรและการให้ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับอาชีพเกษตรของแต่ละกลุ่มอาชีพด้วย และจากการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผล นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

2.3 กิจการการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ทางชมรมจัดกิจกรรมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ทราบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการในเรื่องถนน บริการที่พักและร้านอาหาร ป้ายบอกทางและสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดฝึกอบรมด้านการดูแลความปลอดภัยแก่สมาชิกในชมรม จึงวางแผนจัดสร้างถนนโดยทางรัฐ จัดแหล่งบริการอาหารและที่พักโดยเอกชน จัดให้มีป้ายบอกทางสถานที่ท่องเที่ยวจากทางชมรม และมีการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย โดยการประสานงานกับทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจเป็นอย่างมาก และมีสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

2.4 กิจกรรมการบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยวของทางชมรม ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวต้องการบริการ ด้านอาหารและที่พัก ทางชมรมจึงวางแผนประสานงานให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการกิจการด้านอาหารและที่พัก 2 แห่ง โดยทางชมรมได้ติดตามดูแลในอัตราค่าบริการและคุณภาพการให้บริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจทั้งอัตราค่าบริการและคุณภาพการให้บริการ

2.5 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสารของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง พบว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังไม่ทั่วถึง ทางคณะกรรมการจึงได้จัดทำแผนงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบภาพถ่ายขึ้น มีการกำหนดกิจกรรมไว้ในแผน 4 กิจกรรม คือ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และจัดทำสารคดีเผยแพร่ภาพถ่ายประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งมีการตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบขึ้นทุกสื่อ เพื่อไปดำเนินการตามกิจกรรมที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลจากการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และได้รับรางวัลในระดับประเทศอีก 2 รางวัลในปี พ.ศ. 2545

2.6 กิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การดำเนินการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีความต้องการสำรวจอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม และสำรวจหาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่มีการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อดูแลแหล่งท่องเที่ยว และร่วมสำรวจหาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำให้พบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งใหม่เพิ่มขึ้นจำนวน 15 แห่ง และนักท่องเที่ยวตระหนัก รู้คุณค่า และร่วมมือในการช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.7 กิจกรรมการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การดำเนินกิจกรรมการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง นักท่องเที่ยวมีความต้องการการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และยังก่อให้เกิดรายได้แก่สมาชิกของชมรมได้อีกส่วนหนึ่ง มีการวางแผนรับสมัครเยาวชนจากครอบครัวสมาชิกในชมรมโดยรับจำนวนจำกัด เพื่อฝึกอบรมเป็นมัคคุเทศก์ และเชิญวิทยากรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มาให้การอบรมเชิงปฏิบัติการ และแบ่งกลุ่มมัคคุเทศก์ออกเป็น 4 ชุด โดยชมรมเป็นผู้กำหนดค่าตอบแทน และให้มัคคุเทศก์เป็นผู้รับผลประโยชน์ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ และเยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรมเป็นมัคคุเทศก์มีรายได้ดี

2.8 กิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก การดำเนินกิจกรรมการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง สมาชิกต้องการสถานที่เพื่อเป็นตัวแทนในการจำหน่ายผลผลิตสินค้าของกลุ่มสมาชิก มีการวางแผนจัดสร้างตลาดศูนย์รวมผลผลิตด้านเกษตรข้างกลาง และประสานกลุ่มผู้รับซื้อจากภายนอกมาซื้อผลผลิต ชมรมได้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อของบประมาณจัดสร้างตลาดศูนย์รวมผลผลิตด้านการเกษตรข้างกลางที่ หมู่ที่ 1 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งตลาดจำหน่ายสินค้าอย่างน่าพอใจ สมาชิกมีที่จำหน่ายสินค้าเกษตร และประสานกลุ่มผู้รับซื้อจากภายนอกมาซื้อผลผลิตทำให้ไม่ถูกกดราคา

3. ผลกระทบจากการจัดการกิจกรรมชมรม

3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบใน 2 ประเด็น คือ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน และ พฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนไป ฐานะทางด้านเศรษฐกิจของชาวบ้านดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความสะดวกสบายมากขึ้น สามารถส่งเสียบุคคลในครอบครัวให้ศึกษาต่อได้มากขึ้น ขายผลผลิตทางการเกษตรได้มาก และมีรายได้จากการท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่ง รายได้จากบริการอาหาร ที่พักของเอกชน เป็นการกระจายรายได้ภายในชุมชนอีกด้วย แสดงให้เห็นถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของชาวบ้านอย่างชัดเจน ส่วนการบริโภคก็ได้เปลี่ยนไปตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

3.2 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม มีผลกระทบในด้านการ สร้างให้ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินการชมรม โดยสมาชิกก็ได้เรียนรู้การรับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการเรียนรู้การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม ด้วยความสามัคคี โดยยึดหลักการประชาธิปไตย และยึดหลักความมีระเบียบวินัยตามข้อบังคับของชมรม จนส่งผลให้การดำเนินการ กิจกรรมของชมรมประสบความสำเร็จได้รับรางวัลระดับประเทศสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวบ้านและสมาชิก และผลจากการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ทำให้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในชุมชนลดลง อีกทั้งชาวบ้านยังสามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินการกิจกรรมชมรมท่องเที่ยวข้างกลาง และอีกส่วนจากการให้การสนับสนุนช่วยเหลือจากทางภาครัฐ จากความสำเร็จและชื่อเสียงที่ได้รับทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวยังพื้นที่ชุมชนข้างกลางมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น ส่งผลกระทบทั้งด้านดีและด้านเสีย

3.3 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายหลังจากตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางเกิดขึ้นทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในพื้นที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์สูง ทั้งจากการดูแลของชมรม

ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง และหน่วยงานอุทยานแห่งชาติเขาหลวง ทำให้เกิดสิ่งสาธารณประโยชน์ ทั้งถนนภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนเพิ่มขึ้น หรือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนข้างกลาง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่อง ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในประเด็นปัจจัยการจัดการกิจการชมรม กระบวนการจัดการกิจการชมรม และผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม ผลจากการศึกษาในแต่ละประเด็น มีเรื่องที่น่าสนใจและผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มีทั้งปัจจัยด้านผู้นำที่มีความหลากหลาย มีจิตนึสัยอย่างผู้นำคือมีความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ และสมาชิกชมรมมีประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษร่วมกัน โดยชมรมมีทุนอย่างเพียงพอ ทั้งแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐ คือ กรมส่งเสริมการเกษตร และภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านสถานที่ มีการดำเนินการจัดการด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ และชมรมมีโครงสร้างการดำเนินการจัดการที่เหมาะสม

ด้านกระบวนการจัดการกิจการชมรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากกิจการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกรที่ชมรมได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานนอกสถานที่ทำให้สมาชิกชมรมได้ความรู้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานต่อกลุ่มของสมาชิกเอง กิจการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว มีการดำเนินการจัดทำเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มสมาชิกเครือข่าย และความรู้เชิงลึกในการประกอบอาชีพ นักท่องเที่ยวสามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับตนเองได้ กิจการการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว มีบริการอาหารและที่พัก จัดทำป้ายบอกทางและสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความสะดวก กิจการการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารครบในทุกสื่อ จึงทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางดำเนินการประสบความสำเร็จได้รับรางวัลระดับประเทศ กิจการการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจากการที่ทางชมรมมีการร่วมมือประสานงานทั้งภายในชมรมและกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้งอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวแหล่งเดิมและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่ขึ้น ทำให้การดำเนินการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง มีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ แต่ทั้งนี้ควรมีการอนุรักษ์พัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนของชมรมเองและการประสานกับกลุ่มองค์กรอื่น ๆ กิจการนำเที่ยว

และมัคคุเทศก์ ทางชมรมมีการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวทั้งเบื้องต้นและเชิงลึก นอกจากนี้ทางชมรมพยายามส่งเสริมให้กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพพรานป่าเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ ถือเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งซึ่งช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมและเป็นการอนุรักษ์ทางอ้อมอีกด้วย และกิจการการขายผลผลิตสินค้าผลผลิตของกลุ่มสมาชิก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางชมรมควรมีแนวทางการส่งเสริมให้ชัดเจนกว่าแผนงานในปัจจุบัน เนื่องจากผลผลิตบางครั้งก็ไม่แน่นอน ทางชมรมควรมีการส่งเสริมให้มีการสร้างผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของชมรม

ด้านผลกระทบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในด้านเศรษฐกิจ การที่เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น และพฤติกรรมบริโภคของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดหนี้สินเพิ่มขึ้น เนื่องจากการกู้ยืมทั้งในระบบและนอกระบบ มาใช้ในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมชุมชนข้างกลางยังมีสภาพของความเป็นชุมชนแบบดั้งเดิมอยู่มาก สถานบันเทิงร้านอาหารคาราโอเกะต่าง ๆ ยังไม่มีให้เห็นในชุมชน นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสูง นอกจากนี้ชาวบ้านยังใช้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและพบปะกัน โดยเมื่อมีกิจกรรมทางศาสนา ชาวบ้านในพื้นที่มักให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากการที่ชาวบ้านมีการใช้วิถีธรรมชาติในการผลิต ทำให้มีการรบกวนทำลายธรรมชาติน้อย ขณะเดียวกันการจัดสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ให้เพิ่มขึ้น ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และหากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวไม่มีความเข้าใจในหลักการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นการทำลายสภาพธรรมชาติในทางอ้อม นอกจากนี้ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการดำเนินการของชมรมอย่างต่อเนื่อง เหตุเพราะเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารของภาครัฐ แนวนโยบายเปลี่ยน งบประมาณที่จัดสรรให้ชมรมจึงอาจเปลี่ยนแปลงลดลงด้วย ส่งผลกระทบต่อแผนงานการดำเนินกิจการของชมรม ชมรมควรมีงบประมาณสำรองของชมรมเอง

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนี้ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรนำผลการศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง ไปใช้ในการวางแผนการจัดการกิจการของชมรมหรือกลุ่มอื่น ๆ ให้มีมาตรฐาน อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการกิจการชมรม

1.2 ควรสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ส่งเสริมชักนำให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ทางหน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือชาวบ้านจัดขึ้น

1.3 ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่มประกอบอาชีพเสริมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านต่าง ๆ ให้แพร่หลายบนพื้นฐานของความต้องการของชาวบ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีจุดเด่นน่าสนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่ม

2.2 ควรมีการศึกษาศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการจัดการกิจการชมรมของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละชมรม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการกิจการชมรมของชมรมท่องเที่ยวเกษตรต่อไป

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). “การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน,” จดหมายข่าว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (24), 6 – 7.
- _____. เกษตรท่องเที่ยว. (ม.ป.ป.). ม.ป.ท. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก http://www.cpss.ac.th/~agro_tourism/html/three.html.
- _____. (2540). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2524). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2548, จาก <http://www.service.nso.go.th/nso/data/data23/data2316.html>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคใต้เขต 2, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ม.ป.ท.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัดพังงา. (2541). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดพังงา. ม.ป.ท. : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัดพังงา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544,กันยายน). “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร,” ธุรกิจท่องเที่ยว. 14 (9), 29.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2548). การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของภาคอีสาน. ม.ป.ท. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.geocities.com/agrotour t/?200520>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ปี พ.ศ. 2538 - 2539. ม.ป.ท.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2546). แผนที่เที่ยวสวนทั่วไทย 2003. ม.ป.ท.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). พิธีมอบรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 4 2545. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). รายงานนำเที่ยวเชิงเกษตร. ม.ป.ท.

- เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา. (2533). ความคิดพื้นฐานการพัฒนาชนบท. สงขลา : ภาควิชาการพัฒนาการเกษตรคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- เกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง, สำนักงาน. กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2547). แผนพัฒนาการเกษตรตำบลข้างกลาง. นครศรีธรรมราช : ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรประจำตำบลข้างกลาง.
- เกษตรกิ่งอำเภอข้างกลาง, สำนักงาน. กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2547). บรรยายสรุป. ม.ป.ท.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2547). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549. ม.ป.ท.
- คีลิน กุศลสถานภาพ. (2538). นักคิด แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการจัดการ. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โครงการ YCT การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2547). เกร็ดความรู้ท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.welcomethai.com/thai/traveltips.asp?id=7>.
- จันทิมา ไฉไล บุญสนอง. (2539). การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหะ ตำบลคลองส้ว อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- จุฑามาศ ศิริวรรณ. (2545). วารสารเฉพาะกิจมอบรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ชนกันต์ หิรัญพันธ์. (2544). ศึกษาการจัดกิจกรรมของชมรมท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านศรีวังตำบล กำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. (2542). การจัดการ การเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและ การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ข้างกลาง, สำนักงาน. กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2547). บรรยายสรุป. นครศรีธรรมราช : สำนักงานกิ่งอำเภอข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- ชาญ ธีรพิทยากุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์.

- ชาญชัย ดวงจิตต์. (2536). "การท่องเที่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยา," การท่องเที่ยว. [จุลสาร] 2 (3), 76.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2538). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ณัฐพงศ์ สุกกวี. (2544, มีนาคม). "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร," วารสารธุรกิจการท่องเที่ยว. 14 (3), 18.
- ท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลาง, ชมรม. (ม.ป.ป.). รายงานผลการดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวเกษตร กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ม.ป.ท.
- ท่องเที่ยวเกษตรฯ ข้างกลาง, ชมรม. (ม.ป.ป.). องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเกษตร กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ม.ป.ท.
- นวรรตน์ ไกรพานนท์. (ม.ป.ป.). นิเวศสัญจร : กลยุทธ์ร่วมประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
- นิพนธ์ สุขสะอาด. (ม.ป.ป.). "ท่องเที่ยวเกษตร," เทคโนโลยีชาวบ้าน. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.rakbankerd.com>.
- นิรชน คลธิ์ธินวรร. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สาระรักษาธรรมชาติ - สิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.se-ed.net/eka1969/home/0207.html>.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2538). กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม. สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชาได้.
- บรรจง นะแส. (2539). "พัฒนาชุมชนที่คนเป็นศูนย์กลาง : บทเรียนขององค์กรพัฒนาชุมชน," แลได้. 7 (26), 16 – 17.
- ปรีชา คุวินทร์พันธ์. (2537). "กลุ่มสังคม," ใน สังคมและวัฒนธรรม, 79. ม.ป.ท.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2547, กันยายน). เผยธุรกิจท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นด้วยการเปิดเสรีภายใต้เอฟทีเอ. ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548. จาก <http://www.manager.co.th/Business/ViewNews.aspx?NewID=9470000059876>.
- พยอม ธรรมบุตร. (2541). "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาชุมชน," ข่าวสารป่าชุมชน. 5 (11), 44 – 47.

- พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มุลินธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว, มุลินธิ. (ม.ป.ป.). แนว
ทางการแก้ไขพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องและเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.thaitopic.com/mag/soc/ecotour/905.html>.
- พัทธา สายหนู. (2540). กลไกสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน และสมปราชญ์ จอมเทศ. (2521). วิทยาการจัดการและพฤติกรรมบริหาร
องค์กร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภราเดช พัยมวิเชียร. (2539). “พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน,” การท่องเที่ยว. [จุลสาร]
 15 (2), 4 – 7.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการหน่วยที่
1-8. ม.ป.ท.
- ยุพดี เสตพรพรรณ. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพฯ : พิเศษการพิมพ์.
- ยุวดี นีรัตน์ตระกูล. (2541). “Eco – tourism : การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ,” การ
ท่องเที่ยว. [จุลสาร] 14 (3), 50 – 58.
- รลิกา อังกูร. (2542). “การท่องเที่ยว : อนุรักษ์หรือทำลายศิลปวัฒนธรรมไทย,” สุโขทัยธรรมมา
ธิราช. 125 (12), 3.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.
 กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งเรือง จอมศรี. (2544). ศึกษากลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคดำบดนาหว่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ
- วนิดา เสนีเศรษฐ์ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. (2530). มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์ โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- วรรณนา วงษ์วานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. (2544). รายงานฉบับสุดท้าย (ส่วนที่
1) การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism).
 ม.ป.ท..

- วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. (2542). รายงานเบื้องต้น (Inception Report) กำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- วิชชุดา กุฬานวัฒน์. (2546). การจัดการกลุ่มประมงพื้นบ้านของชาวบ้านอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ..
- วิชาการเกษตร, กรม. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2547). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตร ปี 2547. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร.
- วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539). องค์การและการจัดการฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม. (2547). ท่องเที่ยวเชิงเกษตร Agro - tourism. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนส่งเสริมวิสาหกิจเกษตรชุมชน สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, กลุ่มงาน. (2547). ท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สนธยา พลศรี. (2542.) ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.
- สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ. (2541). พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สฤษฎ์ แสงอรัญญ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2548, จาก http://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำเร็จ บุญคำ. (2539). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรทำนาศรีสว่าง ตำบลศรีสว่าง ตำบลโพนพราย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรศักดิ์ ชุนณรงค์. (ม.ป.ป.). ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- เสรี วังสไพจิตร. (2530, มกราคม). "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและปีท่องเที่ยวไทย 2530," การท่องเที่ยว. [จุลสาร] 6 (1).

- เสาวนีย์ ดำนิล. (2546). ศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านร้อนพัฒนา ตำบลต้นหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อมร สุวรรณรัตน์. (2541). ศึกษาปัจจัยการรวมกลุ่มและการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อัมพร แก้วหนู. (2540). “ตัวชีวิตองค์กรชาวบ้าน,” แลใต้. 8 (35), 6.
- อารมณี ชูโชติ. (2547). ศึกษาการจัดการกิจการกลุ่มเกษตรกรทำนาระวะ ตำบลระวะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2532). กลุ่มสัมพันธ์และการบริหารทีมงานที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

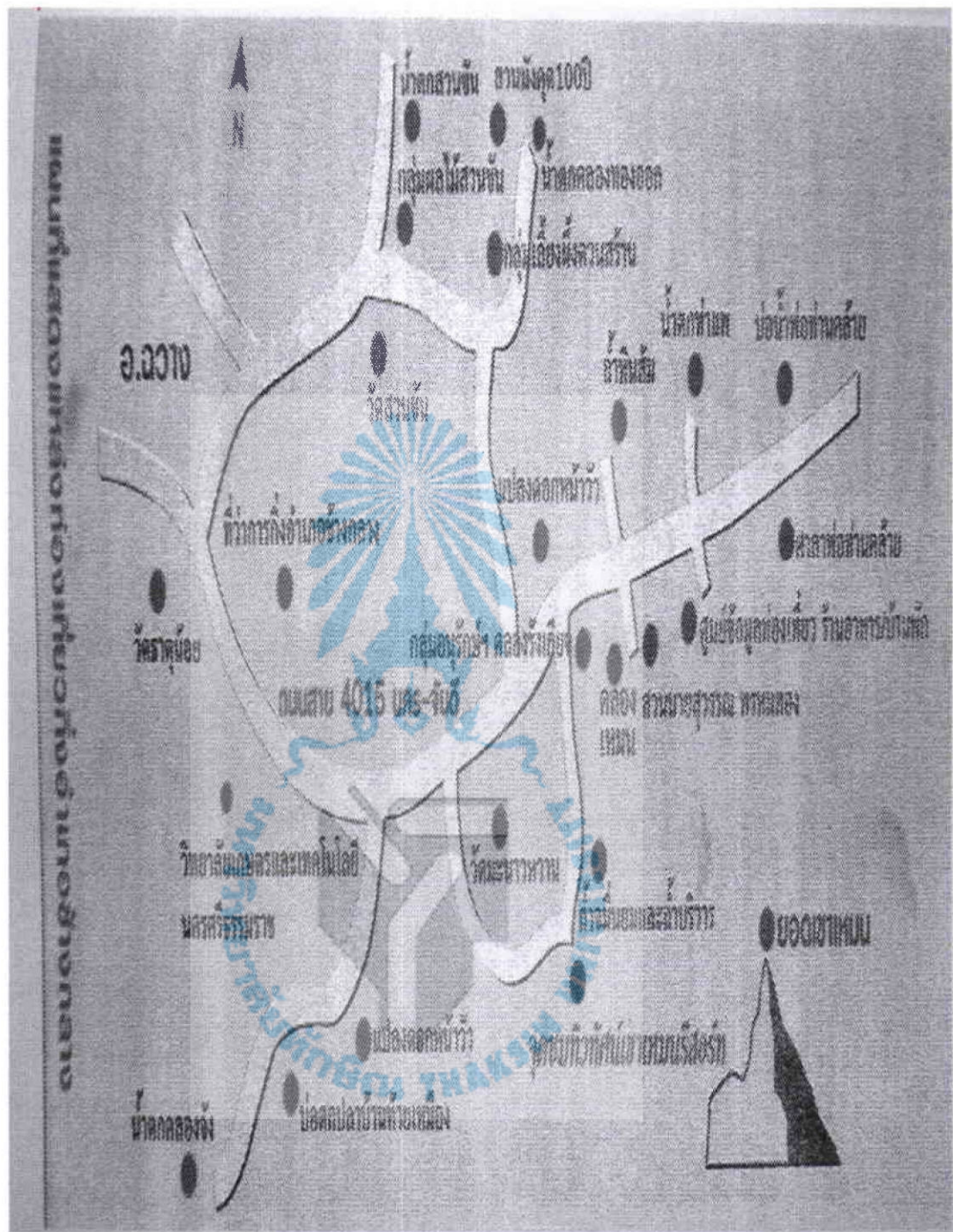

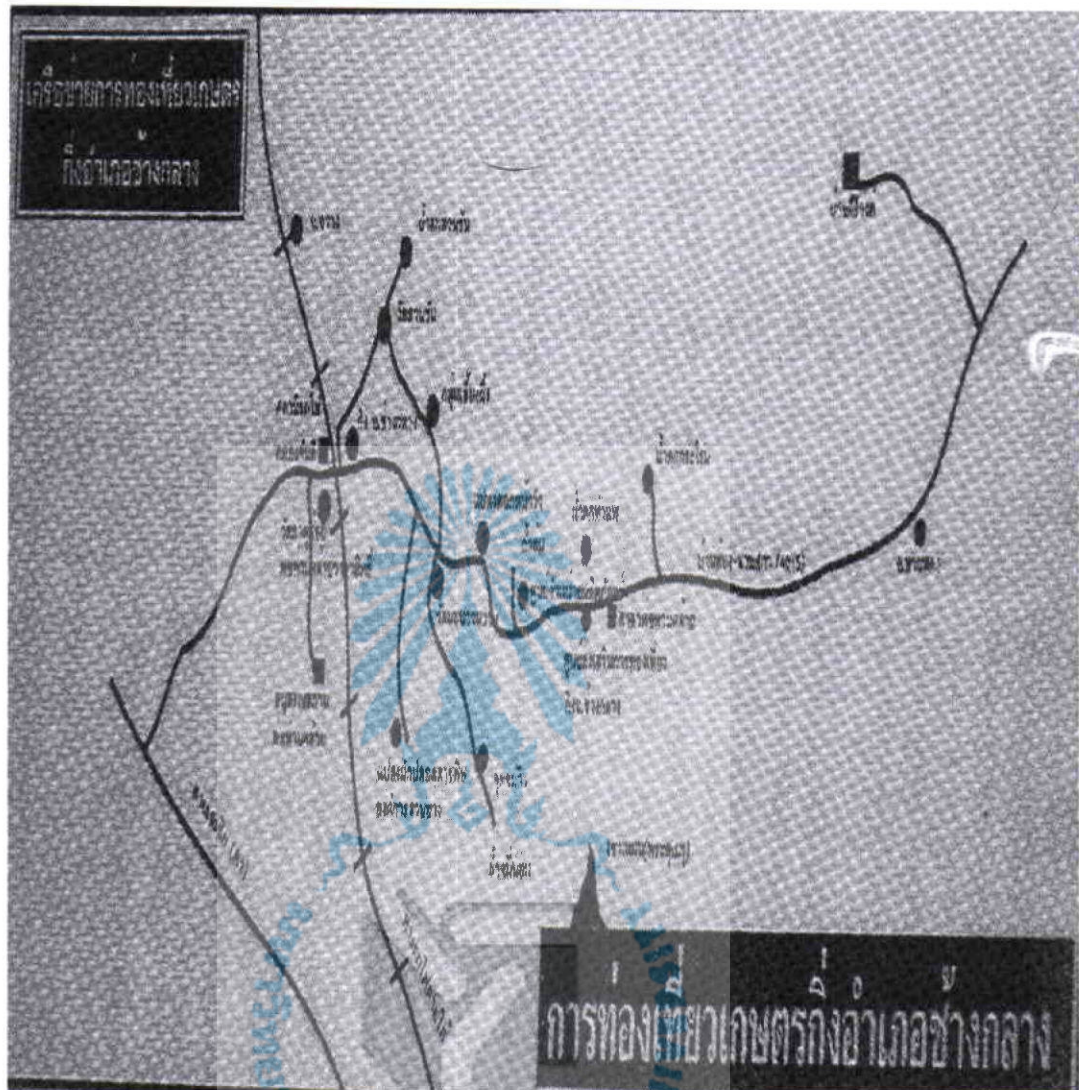
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่

ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอำเภอช้างกลาง
 ที่มา : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยและพัฒนากาารจัดการมาตรฐานคุณภาพ การ
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะ
 ที่ 1 ศักยภาพชุมชน โดย สุวิมล ปริญญา และคณะ

ภาพประกอบ 2 แผนที่เครือข่ายการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร
 ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน โครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน กรุงเทพมหานคร
 จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข
บุคลากรกรม

บุคลากรกรม

- กชกร ขววิศิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรธรรม เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรี่สารท์
ริสอร์ท กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- กรุง สุกใส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี พิมสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบล
ช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- กล้วย โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอกหน้าวัว
วีรา ฟลอร่า กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม
พ.ศ. 2549.
- กิงกาญจน์ ชัยวุฒิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรี่สารท์
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- กิตติ เจริญพานิช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรี่สารท์
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- กุหลาบ โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแปลง
ดอกหน้าวัว วีรา ฟลอร่า กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.
2549.
- เกษร ขุนจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัด
นครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- เกษม รงค์ฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนริสอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- โกเมศร์ ศิริแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยว
เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 19 มีนาคม
พ.ศ. 2549.
- โกวิท ดิษฐอำไพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 12
ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 18 มีนาคม
พ.ศ. 2549.
- ขจีรัตน์ จรุงศรีสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนริสอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ชนบ จรูญศรีสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท

กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

คมกฤษ บุญยเกียรติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วน

จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.

2549.

ครรรชิต พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว

เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.

2549.

ครรรชิต พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว

เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม

พ.ศ. 2549.

คัมภีร์ ศรีสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

จรรยา ห่วงเอี่ยม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่ทำองค์การบริหารส่วน

ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.

2549.

จรูญ วงศ์นิ่ม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว

เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.

2549.

จารึก นกแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มเลี้ยงปลาแรด

กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

จารึก รัตนบุรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 3 ตำบล

ช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.

จิรพรรณ ชุมเสน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว

เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม

พ.ศ. 2549.

จิรศักดิ์ พรหมรักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท

กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

จิรารัตน์ บุญยเกียรติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว
เกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.
2549.

ฉลอง จิตรรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฝั่งโพรงไทย
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เฉลิม โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอก
หน้าวัว วิชา ฟลอร่า กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม
พ.ศ. 2549.

ชูเชาว์ จันทรพิมล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพริศอร์ท
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เชวง เรืองจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี
เกษตรธรรมชาติและชีวภาพข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

เชื้อ เพ็ชรา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มฝั่งโพรงไทย
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ณรงค์ ศิลารัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ณรงค์ ศิลารัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยว
เกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม
พ.ศ. 2549.

ณัฐพัฒน์ มลิวัลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพริศอร์ท
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ดรุณี สุวรรณโณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์, กลุ่มแม่บ้าน
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ดิณฑ์ ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ร้านอาหารเรือนผักกูด
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ทวิศักดิ์ วิสุทธิคุณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพริศอร์ท
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.

- ธรรมรงค์ พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุสุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มอนุรักษ์
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ธวัชชัย ทองอ่อน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 8
ตำบลช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ธีรณิตย์ เรืองจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี
เกษตรธรรมชาติและชีวภาพช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ
วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- นพ กลัปศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลช้าง
กลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- นรพล บุญสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- นัต ธราพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มผึ้งโพรงไทย
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- นันทวัช ชัยวิจิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรี่สอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- นันทวิชัย ชัยวิจิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรี่สอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- นิกร ตริยะภาพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุสิทธิ์ แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- นิยม คำแหง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชิรานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- บัณฑิต จารุชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุสุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- บำรุง นาวาทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูล
ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11
มีนาคม พ.ศ. 2549.
- บุญธรรม พรหมเกิด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์
ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่
11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

- บุญเมือง สุริวงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การสวนยาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- บุญล้วน โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอกหน้าวัววิภา ฟลอร่า กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ไบ รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ประกอบ รักษาพล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ประชีพ บุญหวงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การสวนยาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ประภา ศรีทิพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ประยูร จงจิตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ประยูร ทองฉิม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชิรานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ประสงค์ ฟองคำดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชิรานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ปราณี เรืองจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติและชีวภาพช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ปรีวัฒน์ วิมลเมือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- พงษ์ศักดิ์ คงแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชิรานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

- พยอม คงเกื้อ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชिरานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้านกิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- พรทิพย์ ณะรังษี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- พรพรรณ แป้นจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- พร้อม รัตนรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- พริมา ขววิศิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรีสอร์ต กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- พวง หวานสนิท เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- พันทิวา ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรีสอร์ต กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- มยุรี พงษ์สุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้าน กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- มะลิวัลย์ อ่อนเปียม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ต กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- มาศ ชมโฉม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรณนิตา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ไมตรี ตรียะภาพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรณนิตา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ยงยุทธ จันทร์ประสิทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2549.

- ยุบพรา โพธิ์ถาวร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูล
ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่
11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ราย พรหมชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มผึ้งโพรงไทย
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- เรวัตี ปรีชาวัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท กิ่งอำเภอ
ช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- ละออง หนูยิ้มซ้าย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549
- ลาวัญญ์ ภูมิไชยา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- วรรณรัฐ อ่อนเปี่ยม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- วันทนีย์ ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรธรรม เนครทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่ร้านอาหารเรือนผักกูด
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- วิฑูรย์ อินทมณี. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัด
นครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- วิโรจน์ ชัยรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มชมรมคนรักเห็ด
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- วิวัฒน์ ประโลมกาญจน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยว
เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 25 มีนาคม
พ.ศ. 2549.
- วีระพล ชูแสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 8 ตำบล
ช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- วีระศักดิ์ ช่วยพั่ง. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่สำนักงานเกษตรจังหวัด
นครศรีธรรมราช กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.
2549.
- ศิริณี เพชรา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่องค์การบริหารส่วนตำบล
ช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ศุภกิจ จัตติกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเกษตรจังหวัด นครศรีธรรมราชกิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ศุภนิต อารีหทัยรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ฟาร์มปลาแรด กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สงัด หวานสนิท เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูล ท้องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สนชัย บุญแนบ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มปลาแรด กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมจิตร ศรีอินทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มผึ้งโพรง ไทย กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมจิตร ศรีอินทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมชาย โยจาร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชิรานี เพิ่มสุข เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การบริหารส่วน ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมนึก เกตุสุรินทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมนึก จันทรอ่อน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ท่องเที่ยว เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมบุญณ์ ดิษฐ์อำไพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 12 ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2549.

สมปราชญ์ ผลชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ร้านอาหารเรือนผักกูด กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

- สมพร สถาพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนูเป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มเลี้ยงนกยูง
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สมร รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอ
ช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สมศักดิ์ ธราพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการศูนย์ท่องเที่ยว
เกษตรช้างกลางกิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม
พ.ศ. 2549.
- สำเนียง จงจิตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูล
ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11
มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สำเนียง จงจิตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูล
ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11
มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุจารี สงคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว
เกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.
2549.
- สุชาติ ช่วยเกลี้ยง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูล
ท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11
มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุธน รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด กิ่งอำเภอ
ช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุธรรม วงศ์อักษร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแม่บ้าน
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549
- สุนิตา รักษา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุนีย์ ดิษฐ์อำไพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชูลีกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 12
ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 18 มีนาคม
พ.ศ. 2549.

- สุเบญจางค์ จันทรมิมล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ดกิ่ง
อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุพรรณษา โพนสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มแปลงดอก
หน้าวัว วิชา ฟลอร่า กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม
พ.ศ. 2549.
- สุภีย เกิดสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุรพงษ์ ศิลปบริสุทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มผึ้งโพรง
ไทย กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุรศักดิ์ กะตากุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุรินทร์ รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมคนรักเห็ด
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุลาวรรณ รอดพัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนงนาฏ สงจันทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการองค์การ
บริหารส่วนตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่
9 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- สุวิทธิ ศรีพุด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณนิดา หวานหนู เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มฟาร์มปลาแรด
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- เสียง วรฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกลุ่มเพาะเห็ด
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- หนูพริ้ม เขียมกำลัง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำกลุ่มแม่บ้าน
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- อนงค์ โกสณห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุธานี เพ็ชรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- อนันต์ สงค์อาจิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนรีสอร์ท
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.
- อภิเชษฐ กุลอนสม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรรณณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำแพริสอร์ท
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

อัศวิน มลิวัลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรสรณ์ เนตรทิพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าแพรี่ฮอร์ท

กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2549.

อำเภอ รัตนพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญดาว ปิ่นทองพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์ข้อมูล

ท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่

11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

อุดม ศรีสารพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุติกร แก้วชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ท่าองค์การสวนยาง

กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2549.

อุดมลักษณ์ รัตนอุดม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เทพรัตน์ สุทธิเรือง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขาเหมนริสฮอร์ท

กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2549.

ภาคผนวก ค
แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล
แนวทางการสัมภาษณ์

แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล
เรื่อง
ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง
กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม

1.1 ผู้นำและสมาชิกชมรม

1.1.1 ผู้นำ

ประเด็นศึกษา : ประเภทผู้นำ จำนวนผู้นำ ความหลากหลายของผู้นำ และลักษณะจิต นิสัยของผู้นำ แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

1.1.2 สมาชิกกลุ่ม

ประเด็นศึกษา : ประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรม ลักษณะจิตพิสัยของสมาชิกชมรม แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

1.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรม

1.2.1 สถานภาพของชมรม

ประเด็นศึกษา : ที่มาของสมาชิก ที่มาของคณะกรรมการ แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

1.2.2 บทบาทของชมรม

ประเด็นศึกษา : บทบาทโดยรวมของชมรม บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการ แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

1.2.3 บรรทัดฐานของชมรม

ประเด็นศึกษา : ระเบียบของชมรม จารีตของชมรม นโยบายของชมรม แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 การบังคับบัญชา

ประเด็นศึกษา : การจัดสายบังคับบัญชา การมอบหมายและการประสานงานระหว่างสมาชิกกับสมาชิก การมอบหมายและการประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิก การประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษา แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.2.5 บรรยากาศของกลุ่ม

ประเด็นศึกษา : การพบปะพูดคุยระหว่างสมาชิก การพูดคุยในที่ประชุม การใช้เอกสารที่แจ้งข้อมูล แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.3 ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร

1.3.1 เงินทุน

ประเด็นศึกษา : แหล่งเงินทุนของชมรม ปริมาณเงินทุนของชมรม การใช้เงินทุนของชมรม การควบคุมเงินทุนของชมรม แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์กลุ่มผู้บอกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 อุปกรณ์

ประเด็นศึกษา : ที่ตั้งสำนักงาน ครุภัณฑ์สำนักงาน แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.3.3 ทรัพยากร

ประเด็นศึกษา : ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยววัฒนธรรม ทรัพยากรการเกษตร ทรัพยากรด้านนักท่องเที่ยว แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.4 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

1.4.1 การตั้งถิ่นฐาน

ประเด็นศึกษา : ลักษณะการกระจายของบ้านเรือน ลักษณะของที่อยู่อาศัย แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 โครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นศึกษา : สภาพของถนน ไฟฟ้า ประปา แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.4.3 วัฒนธรรมของชุมชน

ประเด็นศึกษา : ศาพศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.4.4 กลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

ประเด็นศึกษา : กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการชมรมอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

1.4.5 การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

ประเด็นศึกษา : หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สนับสนุน แผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน แต่ละประเด็นส่งผลต่อการจัดการกิจการกลุ่มอย่างไร

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการกิจการชมรม จำแนกตามกิจการกลุ่มดังนี้

2.1 กิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ

สัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

2.2 กิจการการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ

สัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลทุกกลุ่ม

2.3 กิจการการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

2.4 กิจการการบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ

สัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลทุกกลุ่ม

2.5 กิจการการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ

สัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

2.6 กิจการการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ

สัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลทุกกลุ่ม

2.7 กิจการการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ สัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลทุกกลุ่ม

2.8 กิจการการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก

ประเด็นศึกษา : ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผน ชั้นการปฏิบัติงาน และชั้นการประเมินผลและติดตามผล

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สังเกตพร้อมถ่ายภาพประกอบ สัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลทุกกลุ่ม

ตอนที่ 3 ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม

3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นศึกษา : เศรษฐกิจของชุมชน พฤติกรรมการอุปโภคบริโภค

วิธีการศึกษา : สังเกตและ สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

ประเด็นศึกษา : การเกิดผู้นำ องค์กรเข้มแข็ง ภูมิใจชุมชน ความขัดแย้งในชุมชน การพึ่งตนเอง ทักษะติดต่อหน่วยงานภาครัฐ จิตใจเป็นประชาธิปไตย มีระเบียบวินัย การเรียนรู้วัฒนธรรม ต่างถิ่น ความสามัคคี

วิธีการศึกษา : สังเกตและ สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3.3 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็นศึกษา : สภาพแวดล้อมในชุมชน สิ่งสาธารณประโยชน์ในชุมชน

วิธีการศึกษา : สังเกตและ สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการสัมภาษณ์
เรื่อง
ศึกษาการจัดการกิจการชมรมท่องเที่ยวเกษตรช้างกลาง
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 ปัจจัยการจัดการชมรม

1.1 ผู้นำและสมาชิกชมรม

1.1.1 ผู้นำ

ประเภทผู้นำ

.....

จำนวนผู้นำ

.....

ความหลากหลายของผู้นำ

.....

ลักษณะจิตนิสัยของผู้นำ

.....

1.1.2 สมาชิกชมรม

ประวัติความเป็นมาของสมาชิกชมรม

.....

ลักษณะจิตนิสัยของสมาชิกชมรม

.....

1.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างชมรม

1.2.1 สถานภาพของชมรม

ที่มาของสมาชิก

.....

ที่มาของคณะกรรมการดำเนินการ

.....

1.2.2 บทบาทของชมรม

บทบาทโดยรวมของชมรม

.....

บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการ

.....

1.2.3 บรรทัดฐานของชมรม

ระเบียบของชมรม

.....

จารีตของชมรม

.....

นโยบายของชมรม

.....

1.2.4 การบังคับบัญชา

การจัดสายบังคับบัญชา

.....

.....

การมอบหมายและการประสานงานระหว่างสมาชิกกับสมาชิก

การมอบหมายและการประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิก

การประสานงานกับคณะกรรมการที่ปรึกษา

1.2.5 บรรยากาศของชมรม

การพบปะพูดคุยระหว่างสมาชิก

การพูดคุยในที่ประชุม

การใช้เอกสารชี้แจงข้อมูล

1.3 ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร

1.3.1 เงินทุน

แหล่งเงินทุนของชมรม

ปริมาณเงินทุนของชมรม

การใช้เงินทุนของชมรม

การควบคุมเงินทุนของชมรม

1.3.2 อุปกรณ์

ที่ตั้งสำนักงาน

ครุภัณฑ์สำนักงาน

1.3.3 ทรัพยากร

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ทรัพยากรการเกษตร

ทรัพยากรด้านนักท่องเที่ยว

1.4 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

1.4.1 การตั้งถิ่นฐาน

ลักษณะการกระจายของบ้านเรือน

.....
.....

ลักษณะของที่อยู่อาศัย

.....
.....

1.4.2 โครงสร้างพื้นฐาน

สภาพของถนน

.....
.....

ไฟฟ้า

.....
.....

ประปา

.....
.....

1.4.3 วัฒนธรรม

สภาพศาสนา

.....
.....

ขนบธรรมเนียมประเพณี

.....
.....

ความเชื่อ

.....
.....

1.4.4 กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน

กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

.....

ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกับกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน

1.4.5 การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สนับสนุน

.....

แผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

.....

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการกิจการชมรม จำแนกตามกิจการกลุ่มดังนี้

2.1 กิจการการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ

.....

ขั้นการวางแผน

.....

ขั้นการปฏิบัติงาน

.....

ขั้นการประเมินผลและติดตามผล

.....

2.2 กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว

ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ

ขั้นการวางแผน

ขั้นการปฏิบัติงาน

ขั้นการประเมินผลและติดตามผล

2.3 กิจกรรมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ

ขั้นการวางแผน

ขั้นการปฏิบัติงาน

ขั้นการประเมินผลและติดตามผล

2.4 กิจกรรมการบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยว

ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ

ขั้นการวางแผน

ขั้นการปฏิบัติงาน

ขั้นการประเมินผลและติดตามผล

2.5 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร

ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ

ขั้นการวางแผน

ขั้นการปฏิบัติงาน

ขั้นการประเมินผลและติดตามผล

2.6 กิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นศึกษาปัญหาและความต้องการ

ขั้นการวางแผน

ขั้นการปฏิบัติงาน

.....

.....

2.7 กิจการการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

.....

.....

.....

.....

2.8 กิจการการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม

3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของชุมชน

.....

พฤติกรรมกรอุปโภคบริโภค

.....

3.2 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

การเกิดผู้นำ

.....

องค์กรเข้มแข็ง

.....

ภูมิใจชุมชน

.....

ความขัดแย้งในชุมชน

.....

การพึ่งตนเอง

.....

ทัศนคติต่อหน่วยงานภาครัฐ

.....

จิตใจเป็นประชาธิปไตย

.....

.....

มีระเบียบวินัย

การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น

ความสามัคคี

3.3 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

สภาพแวดล้อมในชุมชน

สิ่งสาธารณประโยชน์ในชุมชน

ภาคผนวก ง
แนวการสังเกต

แนวการสังเกต

เรื่อง

ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางในการสังเกตเพื่อต้องการภาพประกอบข้อมูลเพิ่มเติมจากการศึกษาจากเอกสาร
และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จึงได้กำหนดประเด็นในการสังเกตดังนี้

1. พฤติกรรมของผู้นำและสมาชิกชมรม
2. บรรยากาศการทำงานของชมรม
3. ที่ตั้งสำนักงาน ครุภัณฑ์สำนักงาน และอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพของชมรม.
4. ปริมาณและความหลากหลายของทรัพยากร รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรของชมรม
5. ลักษณะที่อยู่อาศัย และการกระจายของบ้านเรือน
6. โครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มและชุมชน เช่น สภาพถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น
7. การร่วมกิจกรรมในชุมชนของบุคลากรในชมรม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมในประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น การบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เป็นต้น

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมุ่งศึกษา ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม กระบวนการจัดการกิจการชมรม และผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการถ่ายภาพประกอบ แล้วเสนอผลการศึกษาดังด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ มีภาพประกอบบางตอน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ปัจจัยการจัดการกิจการชมรม ประกอบด้วย ด้านผู้นำและสมาชิกชมรมคือ ผู้นำ และสมาชิกชมรม ด้านโครงสร้างชมรม คือ สถานภาพของชมรม บทบาทของชมรม บรรทัดฐานของชมรม การบังคับบัญชาชมรม และบรรยากาศของชมรม ด้านทุนและทรัพยากร คือ เงินทุน อุปกรณ์ และทรัพยากร ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ การตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างพื้นฐาน วัฒนธรรมของชุมชน กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

กระบวนการจัดการกิจการชมรมโดยจะศึกษาตามขั้นตอนและวิธีการจัดการกิจการชมรมแยกขั้นตอนเป็น ขั้นตอนศึกษาปัญหาและความต้องการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และขั้นตอนประเมินผลและติดตามผล จำแนกตามกิจการของกลุ่ม ดังนี้ การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร การพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การบริการอาหารและที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และข้อมูลข่าวสาร การอนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และการขายผลผลิตสินค้า ผลผลิตของกลุ่มสมาชิก

ผลกระทบจากการจัดการกิจการชมรม ประกอบด้วย ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจของชุมชน และพฤติกรรมการอุปโภคบริโภค ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ การเกิดผู้นำ องค์กรเข้มแข็ง ภูมิใจชุมชน ความขัดแย้งในชุมชน การพึ่งตนเอง ทัศนคติต่อหน่วยงานภาครัฐ จิตใจเป็นประชาธิปไตย มีระเบียบวินัย การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น และความสามัคคี ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม คือ สภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และสิ่งสาธารณประโยชน์ในชุมชน

Abstract

This research was a study of the entrepreneurial management of Chang Klang Agrotourism Club, Chang Klang Sub-district, Nakorn Si Thammarat Province. The study focused on managing factors of the club, its managing processes, and its impacts. Data were collected from documents, interviews, observations and photographic illustrations. The results were presented by using a descriptive analysis method that could be summarized as follows:

The Managing factors of the club consisted of its leader and members; the structure of the club consisting of its status, roles, conventions, management, and atmosphere; capital and resources consisting of money, equipment and resources; society and culture comprised of settlement, infrastructure, cultures of other groups in the community; and the supports from the government and private sectors.

Regarding the managing processes of the club, the study focused on the processes and managing method. The processes could be classified as surveying for problems and needs, planning, acting, and evaluating and following up. Managing methods were training the club members to equip them with necessary knowledge, giving tourists information, providing tourists with food and accommodation, publicizing, preserving and developing tourist attractions, tour guiding, and selling the members' products.

For the impacts of the club's entrepreneurial activities, it could be classified as: impacts on economics – economic status of the community, and consuming behavior of the people in the community; the impacts on society and culture – leadership, strength of the organization, the pride of the community, self dependence, discipline, cultural exchanges, and unity; the impacts on the environment - the condition of natural tourist resources and the public facilities of the community.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวชุลีกร แก้วชนะ
วันเดือนปีเกิด 25 เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2522
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 75/3 หมู่ที่ 3 ตำบลคองหงส์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน-

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์
จากสถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2549

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
จากมหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

